

glasilo delavce
sozd
revirski
energetski kon
edvarda kardel

Celje - skladišče

D-Per

539/1982

1119820980,9

COBISS o

OSREDNJA KNJ. CELJE

September 1982

leto XVIII

št. 9

srečno

30 LET RUDARSKE GRADBENE DEJAVNOSTI

Meseca oktobra letos bo poteklo 30 let od ustanovitve rudarsko gradbenega obrata (RGO). Namen ustanovitve tega obrata v okviru rudnika Trbovlje — Hrastnik je bilo takratno neugodno stanje premogovništva kakor tudi velike potrebe po odpiranju in obnavljanju rudnikov v Sloveniji, pa tudi na ostalih področjih Jugoslavije.

Rudarsko gradbene ekipe, ki so bile ob ustanovitvi vključene v RGO, so bile sestavljene

iz strokovno usposobljenih rudarjev in tehnično nadzornega osebja, ki je bilo pred tem zaposleno na odpiralnih in drugih jamskih investicijskih delih.

Obrat RGO je deloval kot stranski obrat rudnika Trbovlje — Hrastnik s svojim samostojnim obračunom. V prvem letu izvajanja rudarsko gradbenih del (1952 — 1953) je bil stalež zaposlenih 140.

Z izvajanjem jamskih investicij so delovne ekipe pričele

z deli najprej v premogovniku Kočevje in nato so v naslednjih letih sledili:

— Rudnik svinca in cinka, Mežica, gradnja vodnega rova Prevalje — Mežica;

— Rudnik in železarna Vavrš ter rudnik Kidričevo v Makedoniji — odpiralna in raziskovalna dela;

— Izgradnja odpiralnih jaškov in drugih jamskih objektov za rudnike ognjestalnih glin Arandjelovac, Soko — Čitluk, Ibarski rudnik Ušće rud-

Tone Kralj: Rudarji gredo na delo, slovo od družine; jedkanica. Iz cikla Rudarske Trbovlje iz leta 1953.

nik svinca in cinka Ajvalija — Priština, rudnik antimona in svinca Zajača, rudnik svinca in cinka Kopaonik — Lešak izkop in permanizacija jaškov v Kalni, Sasa — Zletovo, Dobrevo, odpiralna dela v jami Bogovina in rudnik rjavega premoga Miljevina.

— He Lobnica na Pohorju; izgradnja vodnih rovov za elektrogospodarstvo SRS, dravske elektrarne;

— Za matično delovno organizacijo RTH je RGO pričel z izgradnjo zvezne proge Hrastnik — Dol (odpiranje novega obrata Dol). Gradnja te jamske komunikacije, dolžine 2250 m, je trajala od leta 1954 do 1958;

Leta 1961 je bil s sklepom delavskega sveta rudnika Trbovlje — Hrastnik RGO preimenovan v Obrat za specialna rudarska dela (OSRD). Istega leta je bila ustanovljena tudi rudarsko industrijska skupnost Rudis s sedežem v Trbovljah, katere ustanovni član je postal tudi rudnik Trbovlje — Hrastnik z obratom za specialna rudarska dela.

— RGO oz. OSRD je od leta 1955 do 1958 zgradil zračilni jašek Preloge, globine 335 m; v letih 1963 — 1965 pa vršil izkop in permanizacijo vpadnikov, črpališča, vodnih prog ob jašku Preloge, rekonstrukcijo in popravilo obloge jaška Škale;

— Za rudnik bakra Bor je RGO v letu 1953 pričel z izgradnjo izvoznega skip jaška. Jašek svetlega premera $\varnothing$ 4,30 m, globine 420 m, z vgrajeno armaturo je bil končan 1957, gradnja zračilnega jaška Vajfert pa je trajala od 1961 do 1976. Pogodba za izgradnjo objekta »Novo okno Bor«, globine 500 m, z navoziščem na XIII horizontu, je bila sklenjena leta 1968. Ekipe OSRD so izvajale dela skupno z nemško firmo Deilmann — Haniel preko Rudisa. Dela v jašku so bila v letu 1970 predčasno zaključena zaradi nespo razuma med firmo Deilmann — Haniel in investitorjem.

Ostala večja investicijska dela, ki jih je izvajal OSRD:

— Idrija, izkop in permanizacija raznih jamskih objektov, raziskovalna proga Ljubevč in še nekatera druga (1965 do 1972).

— Rembas — Strmosten, globljenje jaška »Strmosten« v naselju Vodni med glavnim odvoznim horizontom in odpiralna dela na koti +48 vključno z dovoziščem pri glavnem izvažalnem jašku, črpališčem, trafostaja in drugimi pomožnimi jamskimi objekti (1971 — 1976);

— Cementarna Trbovlje, izdelava nadkopov 1 in 2 (naklon 44 %) vključno s pristopnimi hodniki s površine skupne dolžine cca 2700 m ter izkop in permanizacija prekladalnih hal in šest presipnih bunkerjev svetlega premera $\varnothing$ 5,0 m (skupne dolžine 210 m) na Pleskem in pri Cementarni. (1968 — 1972);

— Cestni tunel za hitro cesto Hoče — Arja vas. Gradnja tunelov Golo rebro in Pletovarje s portali je OSRD gradil skupno z italijansko firmo ICORI iz Rima po pogodbi z Rudisom (1972 — 1976);

— Cestni tunel Šalek v Velenju, dolžine 94 m, je projektiral projektivni oddelek ZPT, kompletna dela pa je izvedel OSRD (izdelavo raziskovalnega rova in nato izkop in permanizacijo tunela) v letih 1975 in 1977.

— Gradbišče Nikšič, pogodbeno dela za rudnike boksita. Izdelava izvažalnega jaška med koto 1480 in koto 1220 skupaj z bunkerji na koti 1300 in 1360. Zgrajena je bila tudi dovozna jamska pot (Biočki Stan — Štitova kota 1480) ter odvozní podkop Seoci v skupni dolžini cca 4000 m. (1969 — 1974).

Dela v inozemstvu izvajamo po pogodbah, sklenjenih med investitorji in Rudisom: OSRD je pričel s prvimi investicijskimi deli v Egiptu za rudnik urana Elatshan. Izvedel je raziskovalno odpiralna dela z vpadnikom (200 m) in progami, dolžine 800 (leta 1965). Z nadaljnjimi rudarsko gradbenimi deli je RGO pričel v Alžiru na

gradbišču Kherzet Youssef. Na tem gradbišču je gradil odpiralna dela za rudnik svinca in cinka, in sicer izkop jaška 3 in rekonstrukcijo jaška 1 ter razna odpiralna dela horizontov, popravilo in obnavljanje nekaterih starih rudnikov (1965 — 1971). V Zvezni republiki Nemčiji je OSRD pričel graditi jamske objekte skupno s firmama Deilmann — Haniel in Frölich Klüpfel leta 1965. Z deli na deloviščih rudnikov črnega premoga je po tem času nadaljeval. V tem letu znaša poprečen stalež zaposlenih 230.

V Švici je RGO sodeloval s firmo Murer AG pri izgradnji cestnega predora St Gotthard, in to v glavnem pri izdelavi zračilnih jaškov Motto di Dentto, Betzberg, Guspisbach, Hospental ter delno na izkopu cestnega tunela. Sodeloval je tudi pri izgradnji dveh komor (130 in 180 m) premera $\varnothing$ 23 m, izgradnji zračilnih jaškov v Severni Italiji in drugih manjših deloviščih v Švici. Dela na gradbiščih so bila zaključena leta 1978.

Na gradbišču Velenje smo nadaljevali z deli: leta 1972 — pričetek gradnje zračilnega jaška Pesje in nato izgradnja zračilnega in transportnega nadkopa v stebru 8, povzem in permanizacija zračilnega jaška Hrastovec, izkop in permanizacija zračilnega jaška Šoštanj s priključkom na horizontu in zračilnimi nadkopi.

Leta 1979 smo pričeli s pripravljalnimi deli za globljenje jaška Nove Preloge in pričeli globljenje jaška svetlega premera $\varnothing$ 7,20 m. Poglobljevalna dela so bila zaradi eksplozije metana (25. 8. 1980) prekinjena. Z nadaljnjo izgradnjo jaška smo pričeli meseca junija 1981. Na tem gradbišču je v teku tudi izgradnja prekopov na koti — 62.

V domačih premogovnikih je OSRD prevzel gradnjo jamskih objektov, in sicer v Zagorju in Hrastniku maja 1969, v jami Trbovlje pa šele 1975. S prvimi pogodbenimi deli za rudnik Zagorje je OSRD pričel le-

ta 1978 v prekopu za severno krilo P — 60 — S na 6. obzorju jame Kotredež. Po prevzemu rudarsko gradbenih del v jamah domačih premogovnikov opravljajo gradbene ekipe dela na odpiranju jamskih horizontov odkopnih polj in oddelkov, izgradnji raziskovalnih prog in komor za raziskovalno vrtanje ter nekatera remontna dela jamskih objektov.

Poleg graditve navedenih podzemeljskih objektov je OSRD oz. TOZD RIG dokončala oziroma izvaja še druga rudarsko gradbena dela:

— odpiralna dela za rudnik Kaolina Črna — Kamnik (dela zaključena leta 1968);

— poglobljanje jaška Ripenda (Labin) med 14. in 20. horizontom, Ø5,0 ter obnovitev jaška med površino in 14. obzorjem. Vgradili smo nove armature in montirali cevovode ter vodilnice (pogodbena dela še niso zaključena);

— odpiralna dela v premogovniku Brezno — Laško (jamska dela so še v teku);

— na gradbiščih v Sloveniji in ostalih republikah pa je RGO zgradil oz. obnovil tudi več manjših jamskih prostorov.

Na referendumu dne 27. 1. 1978 pa so delavci TOZD izglasovali samoupravni sporazum o združitvi temeljnih organizacij združenega dela v novo delovno organizacijo Rudarska gradbena dejavnost s staležem zaposlenih 926 od teh:

TOZD RIG	658
TOZD ESMD	89
TOZD Gramat	70
TOZD Avtoprevoz Zasavje	79
DS SS DO RGD	39

Po združitvi temeljnih organizacij združenega dela v DO RGD sta TOZD RIG in TOZD ESMD imeli še v letu 1978 skupen delovni načrt in finančni plan, dočim sta za naslednje leto obe TOZD izdelali letne plane ločeno.

Stalež v mesecu septembru t.l. je naslednji:

TOZD RIG	744
od teh na domačih gradbiščih	519 in 225 v ZRN

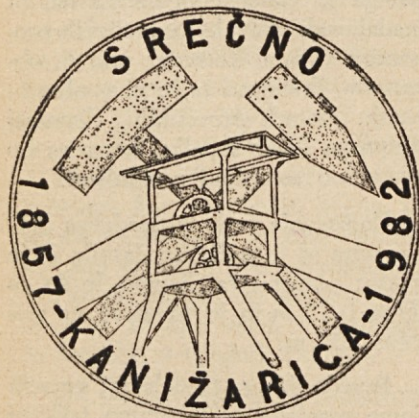
TOZD ESMD	110
TOZD Gramat	69
TOZD Avtoprevoz	86
DS SS DO RGD	52
SKUPAJ:	1061

Stalež zaposlenih se je od leta 1978 v vseh sektorjih DS SS povečal za 13 delavcev, število rudarskih inženirjev in tehnikov (10) pa je ostalo neizpremenjeno. Načrtovani celotni prihodek DO RGD za leto 1982 znaša 773.064.000,00 din. Vendar TOZD RIG in TOZD Gramat v poslovnih mesecih januar—julij nista, predvsem zaradi objektivnih razlogov, dosegla planiranih finančnih rezultatov. Dočim sta TOZD ESMD in Avtoprevoz Zasavje v tem letu poslovala zadovoljivo.

Za nadaljnje doseganje sprejetih planskih nalog bo moral celoten kolektiv DO RGD na čelu z odgovornimi strokovnimi službami izvajati vse ukrepe po programu sanacije nastalega stanja in dosledno upoštevati tudi smernice ekonomske stabilizacije.

Drago Borišek

Možnosti za izpolnitev letnega plana v rudniku Kanižarica

125. let obstoja in delovanja rudnika rjavega premoga Kanižarica, ki deluje od leta 1981 dalje kot združena enovita delovna organizacija v našem kombinatu.

V rudniku Kanižarica je v prvih osmih mesecih proizvodnja močno zaostajala za planirano. Glavne vzroke za tako stanje smo opisali v osmi številki glasila Srečno.

Premog pridobivamo iz tretjega in četrtega premoškega sloja. V vsakem sloju je po en klasičen širokočelni odkop, dolžine okoli 60 m. Pripravljeno odkopno polje v tretjem premoškem sloju je zagotovljeno za odkopavanje v naslednjih petih mesecih. Pogoji odkopavanja so tu iz meseca v mesec boljši spričo krajsanja izvoznih prog, kjer so izredno veliki pritiski, nekoliko otežkočena pa je dostava repromateriala na delovišče. Odkopno polje v četrtem premoškem sloju je zagotovljeno za odkopavanje v nasled-

njih dveh mesecih, nakar ga bomo zaprli. V tem času pa bo pripravljeno drugo odkopno polje, kjer bo zagotovljeno odkopavanje za okoli šestnajst mesecev. V začetku bo odkopavanje dvokrilno, pri čemer bo dolžina odkopov 120 m, kasneje pa enokrilno, z dolžino odkopa 80 m. Pogoji za odkopavanje v tem delu bodo dobri. Ovira proizvodnje v naslednjih mesecih v četrtem sloju bo le likvidacija in formiranje novega odkopa ter transport podporja iz enega v drugi predel jame. Naslednje mesece bomo izvajali tudi pripravljala dela v premogu, deloma s strojem F6-A, deloma pa ročno. Delovišča v jami bodo za naslednje obdobje letošnjega leta

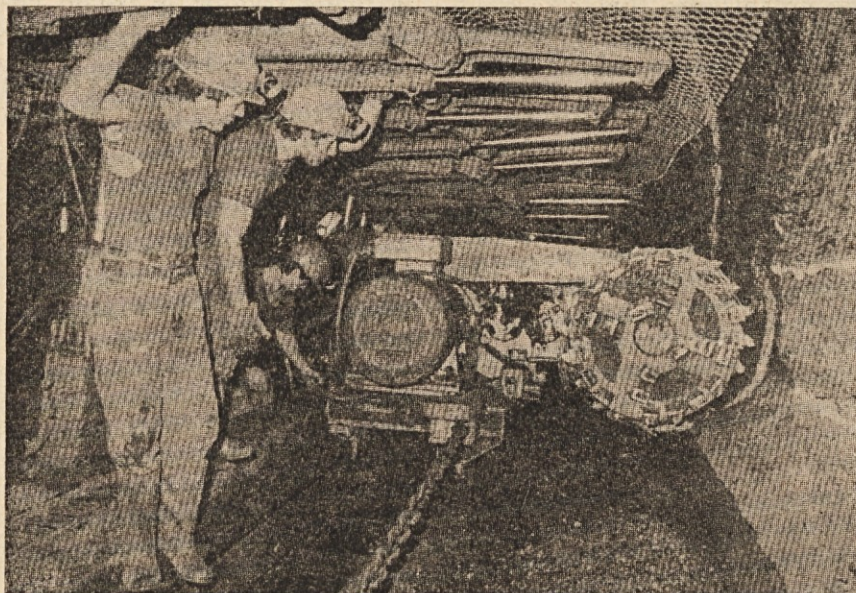
zasigurana, pa tudi pogoji odkopavanja bodo boljši kot v preteklosti.

Glede števila zaposlenih pričakujemo v jesenskem in zimskem obdobju večji prihod, pa tudi manj izostankov, kot jih je bilo v spomladanskem in poletnem obdobju. Največji problem še vedno pričaku-

jemo v izredno slabem kadrovskem sestavu in slabi opremi.

Z ozirom na navedeno pričakujemo v naslednjih mesecih planirano proizvodnjo, nikakor pa ni mogoče nadoknaditi nedosežene proizvodnje iz preteklih mesecev.

V. B.

V bitki za premog se že nekaj let poslužujemo najmodernejših pridobivalnih strojev in samohodnega hidravličnega podporja. Z novo mehanizacijo smo v dobršni meri povečali proizvodnjo in produktivnost, pa tudi delo rudarja je postalo nekoliko lažje. Kljub temu pa morajo rudarji vlagati hude napore in biti pridni ter požrtvovalni za doseganje plana proizvodnje premoga. Posnetek je iz jame premogovnika Trbovlje.

Foto: Zoran Vogrinčič

Obnavljanje proizvodnje v jami Kotredež

Po preboju prekopa P-76-3 v nadkop N-76 so se precej izboljšale varnostne razmere za delavce, ki so zaposleni pri sanacijskih delih. S tem prebojem imamo zopet pretočno zračenje v severnem delu jame Kotredež. Odpadlo je separatno zračenje prekopa P-60-sever v dolžini okrog 800 m ter glavnega transportnega vpadnika V-77 do tretje etaže v dolžini 120 m. Sedaj imamo direktno zračilno zvezo z južnim hod-

nikom H-60-jug in potem po H-splavnem jašku do glavnega ventilatorja.

Zaradi vzpostavitve tega zračilnega sistema je sedaj odstranjena bojazen normalnega obratovanja glavnega črpališča na 6. obzorju. Vdorna voda iz triade izluzuje na svoji poti do izliva v jašek J-73/2 talno glino in na ta način tvori večje odprtine, ki jih sicer takoj zapolnimo z debelim gramozom in kamenjem, čim jih

ugotovimo. Te odprtine zaznamo šele tedaj, ko se luknje pojavijo kje ob progi, prekopu oziroma kjerkoli v že odprtem jamskem objektu. Zato obstoja nevarnost, da bi se nam zaradi teh odprtin zrušila južna proga H-60-jug in bi se prekinilo zračenje jame. Z omenjeno severno zračilno zvezo, ki smo jo pravkar ponovno vzpostavili, pa zračenje črpališča in sploh jame Kotredež ni več tako ogroženo.

To pot je treba res še pretesariti in jo s tem usposobiti za normalen prehod, ki služi tudi kot bežna pot iz jame v primeru nesreče. Tega dela smo se že lotili.

Pričeli bomo čistiti vpadnik V-75 pod 2. etažo. Do te etaže je vpadnik že očiščen.

Tesarimo tudi prekop na 3. etaži v polju P-77. Po planogramu del je bilo predvideno, da bomo pričeli odkopavati v tem polju že v mesecu oktobru, vendar je zaradi zakasnitve del na vzpostavljanju zračilne zveze severnega predela jame z južnim delom jame ta rok prestavljen na konec leta 1982.

V glavnem črpališču na 6. obzorju končujemo v novi komori montažo madžarske črpalke OW-300/A6 in bo s to tretjo črpalko povečana obratovalna sposobnost črpališča. Izven obratovanja je ena 5m³ črpalka Pellizari, ker je odpovedal motor, ki je na previjanju v tovarni »Sever« v Subotici. Med tem časom je prispela tudi muljna črpalka »Schwing« iz Nemčije, s katero naj bi nadaljevali čiščenje zaplavljenih prostorov v jami Kotredež pod 6. obzorom. Trenutno ta še ni v obratovanju zaradi prevelikih dimenzij vsipnega lijaka črpalke, katerega bo potrebno zamenjati z manjšim.

Zniževanje vode iz triadnega dela — mita se je sedaj upočasnilo in je padec piezometra dnevno le še okrog 0,25 m in je trenutno na globini 302 m.

Seveda pa vsa ta dela pri sanaciji jame potekajo pod izredno težkimi pogoji, saj jih ovirata voda in mulj in stisnjeni profili jeklene tesarbe v progah, kjer se izvajajo očiščevalna dela.

Anton Prebil

Miran Dečman, Karel Maček, Mitja Slokan in Jani Urlep, rudarji iz hrastniških jam, ki čakajo na odhod na delo.

Foto: A. Bregant

Površinski odkop premoga Lakonca

V zvezi z načrtovano izgradnjo deponije energetskega premoga v Lakonci smo v letu 1980 opravili terenske geološke raziskave. Izvrtanih je bilo triindvajset vrtin. V nekaterih vrtinah je bil navrtan premog, zato je DO ZPT naročila dodatne geološke raziskave in na tej osnovi rudarski projekt za pridobitev tega premoga. Po tem projektu bi bilo mogoče na način površinskega odkopavanja pridobiti 318.000 ton premoga s povprečno kalorično vrednostjo 12,3127 MJ/kg, pri čemer bo znašala količina odkrivke 1514.000 m³. Tako bodoča deponija premoga kot površinski odkop Lakonca se nahajata znotraj pridobivalnega prostora premogovnika Trbovlje na platoju ob vznožju Bukove gore, in sicer med Bukovo goro in vhodom v vpadnik Lakonca.

Na osnovi izdelanega rudarskega projekta in do zdaj znanih podatkov za izgradnjo deponije smo izdelali investicijski program za površinski odkop premoga Lakonca. Po tem

programu bodo investicijska vlaganja znašala 57.793.000 din, stroški pridobivanja pa 554.515.000,00 din. Vsa ta dela ne bi bila utemeljena, če se ne bi z njimi opravila že določena dela v zvezi z deponijo premoga in če ne bi bila pridobitev premoga po izgradnji deponije praktično nemogoča.

Čas trajanja eksploatacije bo trideset mesecev, pripravljalnih del pa dva meseca, kar pomeni, da bo dnevna proizvodnja okoli 1000 ton. Ker nobena organizacija znotraj SOZD REK EK ne razpolaga z mehanizacijo, primerno za ta dela, je bil objavljen javni natečaj za oddajo del, na katerega se je prijavilo in dalo ponudbe pet organizacij. Izmed njih bo izbran najugodnejši izvajalec. Sredstva za investicije so že pridobljena in pričakujemo, da bomo prve tone premoga s površinskega kopa Lakonca pridobili v mesecu novembru 1982.

Srečko Koritnik

SPREMEMBA PROGRAMA

RAZISKAV PREMOGA NA OBMOČJU KOTREDEŽ-zahod

V mesecu aprilu in maju letošnjega leta je komisija za revizijo in strokovno oceno programa geološko — rudarskih raziskav premoga in urana v SR Sloveniji predloženi program pregledala in predlagala v izvajanje. Ta program se financira iz sredstev, ki se namensko zbirajo in so dosežena s plačilom dela prodajne cene bencina in plinskega olja. Za območje Kotredež — zahod so predvidena geološko — rudarsko raziskovalna dela v višini 51,679.000 din in naj bi bila zaključena do 30. 3. 1983. Program so sprejeli in odobrili tudi vsi pristojni odbori za premog in uran.

Po tem programu bi se rudarska gradbena raziskovalna dela izvajala z izkopom smerne raziskovalne proge tako s kisovške in kotredeške jame na višini V. oziroma VI. obzorja. V obseg teh del spada:

smerni hodnik RH 50—0	200 m
prečnik P 52—0	100 m
prečnik RP 60—0	100 m
komore za vrtine	
K ₁ , K ₂ , K ₃	3 kom
predvrtavanje	1900 m

Za izvedbo so bila predvidena in odobrena sredstva v višini 32,938.000.— din.

Vzporedno bi se vršilo tudi raziskovalno vrtanje v naslednjem obsegu:

zunanje vrtine	
Kz 2, Kz 3	360 m
jamske vrtine	
Kj 1, Kj 2, Kj 3	380 m
nepredvidene vrtine	185 m

Sredstva za raziskovalna vrtanja so bila predvidena in odobrena v višini 18,741.000 din.

Za izvajanje rudarsko gradbenih raziskovalnih del je bila izbrana DO RGD, TOZD RIG in z njo sklenjena pogodba št. RGD/RIG T-82 in izdana garancija LB — ZB št. 2109/82 z dne 5. 8. 1982 za znesek 32,916.000.— din.

Za izvajanje raziskovalnega vrtnja je bil izbran Geološki zavod Ljubljana, TOZD geologija, geotecnika in geofizika in sklenjena pogodba št. 6419/82 ter izdana garancija LB — ZB št. 2129/82 z dne 26. 8. 1982 za znesek 14,741.000 — din.

Ker sta bili predhodno izvrtani vrtini s površine Kz 15 in Kz 16 negativni (vrtani sta bili iz sredstev enote RSS), je bilo forsirano, tudi iz sredstev bencinskega dinarja, nadaljnje raziskovalno vrtnje s površine, predvsem zaradi ugotovitve kontinuitete premogovega sloja na celotni dolžini območja.

Namesto v programu predvidene vrtine Kz 3 je bila na nanovo določeni lokaciji (pred RTP Varnost) zvrtna vrtina z oznako Kz 17. Ker na predvideni globini ni zadela na premog, je bila podaljšana do globine 550 m, vendar je kljub temu ostala negativna.

Ker je bila ta ugotovitev težko razložljiva (geološke anomalije), je bilo sprejeto, da se zavrta dodatno še ena verifikacijska vrtina Kz 18. Ta je na globini 210 m zadela le na tanek proslojek premoga, zato se bo njeno vrtnje nadaljevalo vse do globine 400 m, nakar bo opremljena kot piezometer. Ta bo služil kot stražni piezometer za opazovanje nihanja talne vode med V. obzorom Kisovec in vrtino Kz 13 (Ocepkov vrh).

Ti rezultati — ugotovitve navedenih raziskovalnih vrtin s površine potrjujejo, da je premogov sloj na višini okoli 6. obzorja prekinjen. Na osnovi te ugotovitve je bilo odločeno, da se ugotovijo nadaljnja dela izkopa smerne proge RP 60—0 iz jame Kotredež.

Zaradi navedenega se dosedanji potrjeni program geološko rudarskih raziskovalnih del spremeni tako po tehnični strukturi, kakor tudi po strukturi potrebnih sredstev za posamezno vrsto raziskovalnih del.

Zaradi te spremembe programa je bil k obstoječemu, že potrjenemu, izdelan aneks, ki nakazuje naslednji obseg rudarsko gradbenih raziskovalnih del:

smerni hodnik RH 50—0	
z zadetko in pregradami	55,8 m
prečnik P 52—11	120 m
prečnik RP 60—0	151,5 m
komore za vrtino Kzj 20	1 kom
predvrtavanje	327 m
vodna vrata	k kom

Za izvedbo teh del bodo po aneksu potrebna sredstva v višini 34,233.000.— din. Raziskovalno vrtnje pa se bo izvršilo v naslednjem obsegu:

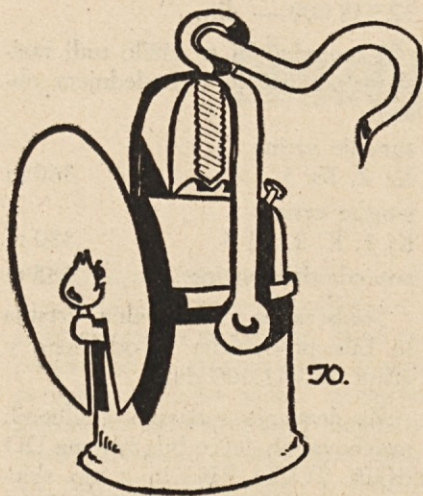
zunanje vrtine Kz 17	550 m
Kz 18	400 m
jamske vrtine Kzj 2,	
Kzj 20-vert.	500 m
Kzj 4-hor.	150 m

Za ta dela bodo potrebna sredstva v višini 17,446.000.— din. Pri vseh raziskovalnih delih so vračunani tudi stroški za geološko spremljavo, laboratorijske storitve in geomehanske raziskave in poročilo.

Po aneksu so se stroški za gradbeno rudarska raziskovalna dela povečali kljub manjšemu obsegu za 1,295.000.— din zaradi zahtevnejših del (vodna vrata, večje komore, zahtevnejše križišče), pri raziskovalnem vrtnanju pa znižali za 1,295.000.— din kljub večji dolžini raziskovalnih vrtin (angažiranje domačih vrtnalnih skupine Hrastnik).

Enak, kot je bil postopek za sprejemanje prvotnega programa raziskav, bo tudi postopek za sprejem aneksa, čeprav je rebalans izdelan v okviru odobrenega zneska din 51,679.000. Tudi k že sklenjenim pogodbam izvajalcev bo potrebno izdelati anekse.

Adolf Jermol

Jože Ovnik: Karbidovka, tuš. Včasih so svetili v jamah tudi s tovrstno svetilko.

IZPOLNJEVANJE DELOVNEGA NAČRTA OD 1. I. DO 15. IX. 1982

DO ZASAVSKI PREMGOVNIKI

Proizvodnja premoga

DO TOZD	načrt ton	doseženo ton	± ton	%	ob dela prostih sobotah
Pr. Hrastnik	223.709	236.141,1	+12.432,1	105,6	10.555
Pr. Ojstro	168.250	159.272	— 8.978	94,7	8.945
Pr. Trbovlje	386.945	435.348,1	+48.403,1	112,5	22.980,4
Pr. Kotredež	168.189	164.475	— 3.714	97,8	8.281
SKUPAJ	947.093	995.236,2	+48.143,2	105,1	50.761,4
od tega					
Retje 80	—	12.541,1	+12.541,1	—	795,4
Ojstro 80	11.000	14.998	+ 3.998	136,4	92
Blate	—	23.188,1	+23.188,1	—	156
KO—I	—	100	+ 100	—	—
KO—II	—	1.266	+ 1.266	—	91
Ba površ. kopi	11000	52.093,2	+41.093,2	—	1.134,4

Proizvodnja gradbenega materiala

	letni načrt	doseženo	%
TOZD			
Pr. Kotredež	135.000	74.722	55,4
— kamnolom (m ³)			

Storitve delavnic

RESD Hrastnik (din) 30. 8.	163,580.000	97.269.365,00	59,5
RESD Trbovlje (din) 30. 8.	141,609.000	105,648.715,10	74,6
RESD Zagorje (din) 30. 8.	88,661.000	63.303.419,50	71,4
PJL (din) 30. 8.	70,512.000	47,271.916,05	67,0
Toplarna Hrastnik (Mwh)	24.600	12.860	52,3

DO SENOVO 30. 8.

RP Senovo	80.100	82.071	+1.971	102,5
-----------	--------	--------	--------	-------

DO KANIŽARICA 30. 8.

RP Kanižarica	77.600	62.500	-15.100	80,5
---------------	--------	--------	---------	------

DO TERMoeLEKTRARNA TRBOVLJE**Proizvodnja električne energije (MWh)**

	načrt	doseženo	%
PEE—P	33.000	53.663	162,6
PEE—N	370.000	270.972	73,2
KE	13.000	— 52	—
DO TET	416.000	324.583	78,0

Ostalo — storitve	letni načrt	doseženo	%
-------------------	-------------	----------	---

Vzdrževanje naprav (din) 30. 8.		76,343.789,30	
---------------------------------	--	---------------	--

DO RUDARSKA GRADBENA DEJAVNOST

RIG (din) 30. 8.	502,500.000	348,158.789,65	69,3
ESMD (din) 30. 8.	105,786.000	83,886.725,40	79,3
Avtoprevoz			
»Zasavje« (t/km)	9,000.000	6,281.749	69,8
Avtoprevoz			
»Zasavje« (din) 30. 8.	83,960.000	53,407.213,05	63,6

GRAMAT

opekarna (enot)	10,000.000	5,659.981	56,6
Kamnolom (m ³)	50.000	30.482,5	61,0

DO INDUSTRIJSKE MONTAŽNE DELAVNICE

SIMD (din) 30. 8.	101,691.000	62,298.224,85	61,3
EIMD (din) 30. 8.	45,406.000	28,862.490,50	63,6

GRAMAT

opekarna (din) 30. 8.	41,258.000	21,160.689,80	51,3
kamnolom (din) 30. 8.	7,202.000	4,614.330,30	64,1
gradb. skupina (din) 30. 8.	6,946.000	3,544.636,40	51,0

Erika Kavčič

Pričeli smo s pridobivanjem premoga na površinskem kopu v Zagorju

Ob odpiranju površinskih kopov na področju Trbovelj in Hrastnika smo tudi na področju Zagorja razmišljali o možnih lokacijah za odpiranje in pridobivanje premoga na površinskih kopih.

Navsezadnje smo se odločili za ostanke južnega krila Kotredeža kadunje na področju Slačnika.

Vrtalci iz TOZD Premogovnik Hrastnik so izvrtali šest vrtin različnih globin, s katerimi smo ugotovili debelino in kvaliteto premoga.

V začetku avgusta smo pričeli z izdelavo prečnih usekov, ki so nam dali dokaj popolno sliko slojišča. Premog nastopa v več prislojkih, različne debeline in različne kvalitete. Kot primer navajam podatke zadnje vrtine, s katerimi smo ugotovili, da se kurilnost premoga giblje od 4,1 MJ/kg do 12,4 MJ/kg.

Analiza vzorcev premoga iz več tovornjakov, ki smo jih odpeljali na separacijo, pa je pokazala kurilnost ca 11 MJ/kg. Seveda na kamion slabšega oz. zoglenelega premoga nismo nkladali.

Glede na omenjeno plastovitost bi morali pri eksploataciji na tem površinskem kopu selektivno odkopavati samo premog primerne kvalitete. V tem času obnavljajo oz. pripravljajo za osfaltiranje ceste Zagorje — Čolnise. Pri razširitvi ceste je bil na južni strani ceste odkrit premog tik pod površino na razdalji ca 20 m. Po analizi vzorcev premoga smo se odločili, da začasno prenehamo z deli na dnevnem kopu v Slačniku in pričnemo s priprava-

Kratek počitek in malica na čelu AB polja v jami premogovnika Trbovlje.

Foto: I. Glavač

mi za formiranje novega površinskega kopa pod Čolnišami. Z jamskih kart je razvidno, da so v tem predelu odkopali najvišjo etažo na k. 393,7 m in končali odkopavanje leta 1940 (odkopno polje Viljemini). Kurilnost premoga je od 12,5 MJ/kg do 15,3 MJ/kg, določena iz vzorcev premoga, vzetih iz u-seka.

Z deli smo pričeli konec avgusta, in sicer s podiranjem drevja na predvidenem kopu, z odkopavanjem pa od 3. 9. do 12. 9. 1982 ter pridobili ca 2000 ton premoga.

Poprečna kurilna vrednost vzorcev premoga, vzetih s kamionov pri iztresanju na separaciji, je bila 12,4 MJ/kg.

Premog na južni strani ceste smo v glavnem odkopali. Po predstavitvi lokalne ceste bo možno odkopati še ostale količine premoga. Koliko bo še premoga, bo možno ugotoviti z nadaljnjimi deli. Istočasno pa razmišljamo tudi še o novih možnih lokacijah površinskih kopov, s katerimi bomo skušali doseči letni plan proizvodnje v TOZD Premogovnik Kotredež.

Anton Koban

Celjska regija bo združevala denar za premog

Medobčinska gospodarska zbornica Celje je dala pobudo za združevanje denarnih sredstev za vlaganje v razširitev proizvodnje premoga v Zassavju. Ta pobuda je bila dana že pomladi tega leta in odraža interes delavcev in občanov celjske regije, da na tak način pridobijo večje količine premoga za široko potrošnjo in industrijo. Prvi razgovori med predstavniki regije in REK so bili v juniju. Našli smo skupne interese,

ki jih bomo zaokrožili v sporazum. Nosilec združevanja za celjsko regijo bo Kovinotehna Celje, sredstva pa se bodo združila na DO ZPT. Naša obveza pa je, da zagotovimo dodatne količine premoga za široko potrošnjo in industrijo, in to 60.000 ton v letih 1982—1987.

Višina združenih sredstev bo 35 milijonov din.

Janko Koritnik

Izvršni svet občine Zagorje o sanaciji Kotredeža

Izvršni svet občine Zagorje ob Savi je na svoji seji dne 16. septembra obravnaval med drugim tudi realizacijo sanacijskega programa REK EK, DO ZPT — TOZD Premogovnik Kotredež. Ob tej priliki je izvršni svet ugotovil, da je potrebno zagotoviti čimprejše dokončanje saniranja jame Kotredež, da je potrebno doseči plan proizvodnje za leto 1982, da je potrebno zagotoviti racionalno trošenje sredstev za sanacijo, da je nesporeljiva tendenca DO ZPT k uveljavljanju povprečnih cen premoga na ravni delovne organizacije do uporabnikov ter formiranje internih cen na podlagi dejanske kalorične vrednosti premoga posamezne TOZD. Nadalje, da se v najkrajšem času pripravi poročilo o poteku sanacijskih del in porabi dovoljenih sredstev ter da občinski sklad skupnih rezerv sorazmerni del dogovorjenega zneska 3.600.000 din pridobi tudi od skladov v Trbovljah in Hrastniku.

Na podlagi poročila o trenutnem stanju poteka sanacijskih del v jami Kotredež so ugotovili, da sanacija kasni za štiri do šest mesecev po planogramu, in to predvsem zaradi večjih jamskih zruškov ter stalnih težav z vodo in muljem. Zato je predvideno postopno reaktiviranje posameznih delov jame Kotredež šele v letu 1983, medtem ko naj bi bila celotna sanacija končana v prvem polletju 1985.

Sprejel je opozorilo za delavce TOZD jame Kotredež, da je treba urediti vse pravne formalnosti tako s kraji kot s kmetijsko zemljiško skupnostjo v zvezi z novo odprtim površinskim odkopom premoga v Čolnišah. Predvideno je, da bi na tem kopu nakopali od 20 do 25.000 ton premoga.

Izvršni svet je v zvezi s predstojnim referendumom v DO ZPT glede sprejemanja samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih o ustvarjanju in delitvi skupnega prihodka pri proizvodnji premoga ugotovil določena razhajanja z ustavnimi in zakonskimi določili. Mnenja je, da sprejemanje tega akta brez

predhodnih obravnav, razprav in verifikacij ni mogoče izpeljati. Svoje ugotovitve in sklepe je izvršni svet občine Zagorje posredoval tudi našemu kombinatu DO ZPT, TOZD Premogovnik Kotredež, družbeno-političnim organizacijam TOZD Premogovnik Kotredež idr.

S strojem F 6-A so pripravljali v jami premogovnika Trbovlje čelo v AB polju.

Foto: I. Glavač

Kako izboljšati izredno resno likvidnostno situacijo

Zaradi lažjega razumevanja naj v začetku na kratko obrazložim, kaj je likvidnost in kakšen je njen vsebinski pomen v našem družbeno-ekonomskem sistemu.

Likvidnost je zmožnost plačevanja denarnih obveznosti. Na žiro računu se vrši denarni pretok prilivov in odlivov. Priliv denarja predstavlja plačane zneske od prodaje izdelkov in storitev, najetje kreditov, s strani drugih vrnjeni krediti in ostali prilivi. Odliv predstavlja plačila za nabavljen material in storitve, plačila za nakup osnovnih sredstev, poravnava zakonskih in pogodbenih obveznosti (davki, prispevki, obre-

sti), vračila zapadlih deležev kreditov ter dani krediti drugim. Likvidnost se izboljšuje, če so prilivi dosti večji od odlivov in slabša, če so odlivi večji od prilivov. Edini kvalitetni priliv je vplačilo od prodanih izdelkov in storitev. V kolikor ta del priliva ne zadostuje za plačilo vseh denarnih obveznosti, se lahko vzdržuje likvidnost le z najemanjem kreditov, če pa to ni možno, je pravna oseba (TOZD, DS, DO, itd.) nelikvidna, torej ne more poravnati svojih zapadlih denarnih obveznosti.

Na stanje likvidnosti vplivajo sledeči bistveni elementi poslovanja:

- uspešnost poslovanja;
- višina zalog;
- obseg poslovanja;
- dosegi letne amortizacije.

Našteti elementi, ki vplivajo na likvidnost, ustvarjajo bistveno drugačne probleme pri različnih vrstah proizvodnje. Za rudarstvo je značilno, da na likvidnost najbolj in bistveno vpliva uspešnost poslovanja.

V zapadnem ekonomskem sistemu je nelikvidnost eden od najbolj odločujočih faktorjev za stečaj podjetja. V našem družbeno-ekonomskem sistemu je bolj pomembno, ali temeljna organizacija posluje uspešno, na drugem mestu je šele likvidnost kot element presoje o obstoju Tozda ali druge pravne osebe.

Gornja obrazložitev je bila potrebna za spoznanje, da najemanje kreditov za vzdrževanje likvidnosti ni trajna rešitev in da samo začasno omili problem.

Najemanje kreditov povečuje stroške poslovanja za višino obresti in s tem še pospešuje neuspešnost poslovanja.

Tisti del denarnih sredstev, ki je potreben za tekoče poslovanje, imenujemo obratna sredstva. Slaba uspešnost poslovanja pri posameznih temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih organizacijah povzroča primanjkljaj obratnih sredstev in tudi nezmožnost nadomeščanja obratnih sredstev po zaključnem računu.

Oceno likvidnosti dobimo, če ugotovimo, ali TOZD lahko vrši plačilne obveznosti z lastnimi obratnimi sredstvi, nadalje, kolikšna je kratkoročna zadolženost za vzdrževanje likvidnosti in kakšna je kvaliteta kreditov (rok, obresti, drugi pogoji).

Sedanje stanje po DO je sledeče:

DO	lastna obratna sredstva	Kratkoročne zadol. v septembru 1982
ZPT	nima	483.800.000
TET	ima delno	80.000.000
RDG	ima delno	33.000.000
RPS	ima delno	—
RPK	ima delno	—
IMD	ima delno	5.850.000
SKUPAJ		602.650.000

Najbolj pereč likvidnostni problem ima DO ZPT.

DO ZPT izkazuje po stanju per 31. 12. 1981 2.431 milijonov obratnih sredstev in dolgoročnih plasmajev ter 2.393 milijonov virov. Iz tega sledi, da nima ZPT z viri pokritih niti dolgoročnih sredstev, torej je primanjkljaj že na dolgoročnih sredstvih 38 milijonov din. Stanje prostih obratnih sredstev je torej nič. Iz izračuna potrebnih trajnih obratnih sredstev ugotovimo, da rabi ZPT 298 milijonov din. Iz tega sledi, da je skupni primanjkljaj trajnih obratnih sredstev $298 + 38 = 336$ milijonov din. DO TET izkazuje per 31. 12. 1981 osnovna sredstva in dolgoročne plasmaje v višini 2.469 milijonov in vire sredstev 2554 milijonov din, iz česar sledi, da ima na razpolago 85 milijonov din prostih sredstev za obratne namene. Iz izračuna potrebnih sredstev ugotovimo, da rabi DO TET 285 milijonov din obratnih sredstev in da ima DO TET primanjkljaj na trajnih obratnih sredstvih v višini 200 din. Za tekoče poslovanje morata ti dve delovni organizaciji najemati kratkoročne kredite, ki so v glavnem najeti na rok od 14 do 30 dni. Manjši del je najet z rokom do treh mesecev.

Povrnimo se k vprašanju, kako trajno rešiti problem likvidnosti. Prva medsebojno povezana pogoja morata biti izpolnjena:

a) pridobiti in oblikovati trajna obratna sredstva;

b) uspešno poslovati.

Pridobitev trajnih obratnih sredstev še ne pomeni trajno rešiti problem nelikvidnosti, če ni poslovanje uspešno. Neuspešno poslovanje ima za posledico večji odliv sredstev kot priliv in pridobljena obratna sredstva bi se izčrpala. Uspešno poslovanje pa ima za posledico večji priliv sredstev kot odliv, in če je uspešnost dobra, tudi možnost odlivanja trajnih obratnih sredstev, tako da se del čistega dohodka razporedi v poslovni sklad. Za pridobitev trajnih obratnih sredstev je bila sprožena akcija v letu 1981. Ena varianta je bila, da bi pri ovrednotenju elektroenergetske bilance upoštevali tudi del sredstev, namenjenih za obratna sredstva. V treh zaporednih letih naj bi se nadoknadila trajna obratna sredstva v celoti. V ISE ni bil sprejet tak predlog.

Druga varianta je bila, da bi dobili dolgoročne kredite pri ZB LB iz namensko združenih sredstev. Tudi ta varianta ni bila sprejeta.

Pri ovrednotenju bilance za leto 1983 (izdelava planov za leto 1983) bo treba ponovno zahtevati rešitev.

Najzaneslivejši in najtežje uresničljiv pogoj za zadovoljivo likvidnost pa je uspešno poslovanje.

Glede na to, da je trend proizvodnje pozitiven, da produktivnost raste (čeprav ne v vseh TOZD in DO) in da se stroški obvladujejo v večji meri, lahko zahtevamo tudi priznane interne cene za premog, kar bi v globalu rešilo tudi pereč problem likvidnosti.

V povzetku lahko ugotovimo, da moramo trajno rešiti likvidnostne probleme v SOZD samo z boljšim delom, večjo produktivnostjo, večjo proizvodnjo, z varčevanjem, boljšo organiziranostjo ter z racionalnim obračanjem razpoložljivih denarnih sredstev.

Janko Koritnik

PREDSTAVLJAMO VAM PRESEDNIKA KPO RUDNIKA SENOVO

S sprejetimi spremembami in dopolnitvami statuta smo delavci rudnika Senovo poverili opravljanje poslovodne funkcije tričlanskemu poslovodnemu organu.

S 1. 7. 1982 pa je delavski svet rudnika za opravljanje del oziroma nalog predsednika KPO za 4-letno mandatno dobo imenoval Zorana ŠOLNA, diplomiranega pravnika.

Tovariš Šoln, rojen 10. februarja 1950 v Dovškem pri Senovem, je bil do sedaj profesionalni član sekretariata Predsedstva Republiške konference ZSM Slovenije, odgovoren za področje družbenopolitičnega sistema krajevne samouprave, nato kot strokovno-politični delavec na Republiški konferenci SZDL Slovenije, odgovoren za področje splošnega ljudskega odpora in družbene samozaščite ter kasneje za vprašanja posebnega družbenega varstva samoupravnih pravic in družbene lastnine. Kasneje pa je opravljal dela in naloge organizacijskega sekretarja Predsedstva RK SZDL Slovenije.

V obsežen sklop nalog, odgovornosti in pooblastil predsednika KPO rudnika, sodi poleg tistih funkcij, ki jih ima po zakonu, še organiziranje in koordiniranje dela samoupravnih organov, organiziranje, koordiniranje, usmerjanje in spremljanje socialno-kadrovske politike, izobraževanja, stanovanjske politike, družbenega standarda, informacijskega sistema ter sistema SLO in DS.

Naštete so seveda samo nekatere izmed pomembnih nalog. Pri opravljanju teh nalog želimo tovarišu Šolnu, predsedniku KPO rudnika Senovo, veliko uspeha.

Jana Čepin

Graditev delavnic v TOZD SIMD iz DO IMD

Podcenjevanje energetskega vira premoga v razmerju do naftnih derivatov v ne preveč oddaljeni preteklosti je imelo za posledico, da so zanemarjali vlaganja v pridobivanje premoga. S tem ni bila prizadeta samo osnovna dejavnost-pridobivanje premoga, ampak vse sekundarne dejavnosti, ki so tehnološko povezane in nujno potrebne osnovni dejavnosti, kamor spada tudi elektro-strojna dejavnost (ESD).

V tehnološki liniji pri skupnem proizvodu ni več ali manj pomembnih dejavnosti, saj morajo za nemoteno delovanje nekega poslovnega sistema vse funkcije nemoteno in racionalno delovati, da se ne ruši skladnost delovanja. Zaradi tega moramo posvečati vsem funkcijam enako pozornost.

Eden od problemov za sodobno organizacijo elektro-strojne dejavnosti v SOZD REK Edvarda Kardelja so neustrezni delavniški prostori in zastarela oprema v njih. Vlaganj na tem področju v zadnjem desetletju praktično ni bilo, zato lahko ugotavljamo, da je za izboljšanje obstoječega stanja nujno potrebno nekaj ukreniti.

Posebno težki delovni pogoji so v TOZD SIMD iz DO IMD, kjer morajo nekateri delavci delati pod zelo težkimi pogoji. Prostori so nefunkcionalni, slabo zračeni, v zimskem času jih ne moremo ogrevati, onemogočena je uporaba večjih dvigal in še mnogo drugih neugodnosti, ki se kot končen rezultat kažejo v razmeroma nizki produktivnosti dela, poškodbah pri delu, boleznih, nerazpoloženju ter slabem počutju delavcev, kar rojeva nove probleme zaradi slabih osnovnih pogojev za delo.

V okvir dogovorov o organiziranju elektro-strojne dejavnosti v SOZD sodi tudi problematika urejevanja primernih delavniških prostorov. Ker pa skupni interesi okoli združevanja ESD niso na zavirljivi ravni, zato proces združevanja poteka prepočasi. V okviru SOZD ni čutiti, da bi na osnovi skupnih ciljev v doglednem času pričeli reševati to problematiko. Investicije

usmerjajo v osnovno dejavnost pridobivanja premoga, za izgradnjo delavniških prostorov pa ni sredstev, čeprav so v te namene že izdelani investicijski programi z dokazili uspešnosti poslovanja po investiranju.

Ker v SOZD ne najdemo skupnega jezika o združevanju sredstev za izgradnjo delavniških prostorov za skupne potrebe, si vsak TOZD s področja ESD izboljšuje delovne pogoje tako, kakor ve in zna.

Tudi delavci TOZD SIMD iz DO IMD so prišli do zaključka, da ne bodo več čakali na skupno rešitev prostorske problematike v okviru SOZD, ampak bodo sami pristopili k reševanju te problematike. To jim narekuje tudi dejstvo, da je že izdobljena nekatera strojna oprema, ki je v obstoječe delavniške prostore ni mogoče postaviti in jo pričeti izkoriščati. Navedena oprema je velikega pomena za osvajanje novega programa dela in s tem ustvarjanje trajnejšega in večjega dohodka.

V cilju izboljšanja delovnih pogojev, produktivnosti dela in drugih ugodnih pokazateljev, bo TOZD SIMD skupno s TOZD EIMD in sovlagateljem, kot je DO DINOS, pričela graditi tipsko halo s fazno izgradnjo.

V prvi fazi bi zgradili objekt z žerjavno progo površine 400 m². Objekt bo montažne izvedbe in ga bo po potrebi mogoče prestaviti na drugo lokacijo. Celotna vrednost

prve faze izgradnje objekta je po predračunu 7.500.000 din in bi stal na obstoječi lokaciji TOZD SIMD. Investicija je namenjena izrecno samo za gradbeni del objekta delavnic kot nadomestilo za neprimerne obstoječe delavniške prostore. Izvajanje investicije na omenjeni lokaciji je utemeljeno iz več razlogov, kot so: ni potrebno graditi sekundarnih objektov, ker bomo še nadalje lahko uporabljali obstoječe, v neposredni bližini bomo koristili obstoječi energetski vir, rešeni so problemi transporta, koncentracija pripravljalnih služb in še mnogo pozitivnih ekonomskih pokazateljev, ki utemeljujejo tako odločitev.

S fazno izgradnjo delavnic omogočamo investiranje predvsem z lastnimi sredstvi in sredstvi sovlaganja na dohodkovnih osnovah, vendar v našem primeru so to delovne organizacije izven SOZD.

Izgradnja montažnih objektov omogoča predstavitev na novo lokacijo, če se v bodoče pokažejo potrebe in skupni interesi po urejevanju te problematike v okviru SOZD Tozdom pa omogočamo razvoj in takojšnje učinke investicij.

V DO IMD se čedalje bolj zavedamo pomena združevanja sredstev v okviru DO in učinkov, ki iz tega izvirajo ter funkcije časa. Zato v bodoče ne bomo več čakali in računali na obljube, temveč bomo sproti reševali probleme v okviru realnih možnosti na nivoju DO IMD.

Mihael ERŽEN

Alarmno merilni sistem za koncentracije SO₂ v okolici TET

Alarmno merilni sistem je ena od stopenj sanacijskega programa za TET II. Sistem sestavljajo štiri ekološke merilne postaje in centralna postaja, ki krmili posamezne o-

peracije in povezuje postaje v celoto. Na vsaki postaji, te so locirane na Kovku, Dobovcu, Ravenski vasi in Prapretnem, merijo koncentracije SO₂, vlago, temperaturo ter hitrost

in smer vetra. Ti parametri so odločilni pri nastajanju možnih poškodb na rastlinstvu zaradi povišanih koncentracij SO_2 , ki ga emitiramo iz kurišča TET.

Ta alarmno merilni sistem je bil eden izmed pogojev za pridobitev gradbenega dovoljenja za gradnjo 360 m visokega dimnika in ima glede na ekološko situacijo v Zasavju veliko vlogo tudi pred gradnjo TETO, ki je v programu. Sistem bo omogočil sprotno spremljanje ekološke situacije na kritičnih območjih ter omogočil napovedovanje nastopanja prekomernih koncentracij SO_2 v ozračju in pravočasno ukrepanje v smislu zmanjšanja emisije SO_2 v TET.

Zaradi možnosti dobave opreme in finančnih težav smo pristopili k izgradnji sistema po stopnjah. Najprej sta bili dograjeni ekološki merilni postaji na Kovku in Dobovcu,

ki zbirata podatke že od leta 1980. V letu in pol se je zbralo veliko število meritev, ki so potrdile uspešnost sanacijskega programa z izgradnjo visokega dimnika na tem področju. Na žalost pa se stanje ozračja močno poslabša ob obratovanju kotla Pauker, ki smo ga v tem letu precej obremenjevali zaradi kritične energetske situacije, kar sta obe merilni postaji tudi registrirali. V drugi fazi je potekala izgradnja merilnih postaj na Ravenski vasi in Prapretnem, ki sta pričeli meriti vrednosti v prejšnjem mesecu.

Izdelava in montaža opreme za centralno postajo pa se bosta zavlekli v prvo polovico drugega leta. Težave so nastale pri dolgotrajnem postopku pridobivanja soglasja za radijske zveze med merilnimi postajami in centralno postajo. Tako pričakujemo, da bo sistem pričel delovati v popolnosti v maju prihodnjega leta. S tem bodo izpolnjeni po-

goji za uspešno preprečevanje poškodb na rastlinstvu na tem območju zaradi emisije SO_2 iz TET.

Vsakodnevne neprekinjene meritve zahtevajo tudi poostreno kontrolo nad postajami vsaj v času, ko še ne dela centralna postaja. Oprema, ki je vgrajena v postajah, je proizvod domačega znanja, saj so jo razvili na Inštitutu Jožef Štefan v Ljubljani. Uvoženi so le merilniki za koncentracije SO_2 v ozračju in prav ti lahko zaradi otežkočenega uvoza rezervnih delov povzročijo, da meritve ne bodo tako kvalitetne, kot pričakujemo. V TET si prizadevamo, da tudi s te plati omogočimo nemotene meritve in ob angažiranju sodelavcev iz Inštituta Jožef Štefan in Hidrometeorološkega zavoda zagotovimo optimalne pogoje za zmanjšanje onesnaževanja ozračja v Zasavju in okolici TET.

Miloš VENGUST

Učni uspeh v I. letu usmerjenega izobraževanja v Rudarski šoli in vpis za šolsko leto 1982-83

Z učnim uspehom učencev I. letnika usmerjenega izobraževanja v rudarski usmeritvi smo ob koncu šolskega leta zadovoljni, če ga primerjamo z uspehom, ki je bil dosežen v posameznih redovalnih obdobjih. Od skupnega števila učencev I. letnika, to je 87, je razred izdelalo 85 učencev, dva pa sta se preusmerila v skrajšani program. Da je bil uspeh dober gre le delno na račun znanja učencev, predvsem pa na račun preusmerjanja učencev iz srednjega programa v skrajšani program.

To preusmerjanje je bilo opravljeno ob polletju, tako da smo imeli v drugem polletju en oddelk srednjega programa in dva oddelka skrajšanega programa. Boljši uspeh so učenci dosegli v skrajšanem kot v srednjem programu. Posamezni učenci iz srednjega programa (smer rudarski tehnik) bodo morali glede na zahtev-

nost opravljati še v tem mesecu iz posameznih predmetov diferencialne izpite, če bodo hoteli, da bodo uspešni v smeri, v kateri želijo nadaljevati šolanje. Učencem skrajšanega programa pa bo potrebno dati še nekatera dodatna znanja, da bodo lahko po končani tretji stopnji šolanja nadaljevali v četrti stopnji. Skratka, potrebna bo precejšnja mera potrpežljivosti in dela z učenci, če bomo hoteli doseči željen uspeh.

Akcija vpisa učencev v letošnjem letu v rudarsko usmeritev je potekala malo drugače kot v lanskem letu. Že lansko jesen smo imeli z učenci osmih razredov v naši regiji informativne dneve, na katerih so dobili vse informacije o šolanju. V istem obdobju smo zanje organizirali tudi ogled nekaterih rudniških objektov, prav tako pa so si ogledali tudi jamo. Z isto akcijo smo nadaljevali tu-

di v letošnjem letu in sam pred vpis je že pokazal, da je zanimanje za rudarsko usmeritev precejšnje. Že v pred vpisu so se učenci iz naše regije odločali ne samo za smer rudarski tehnik, pač pa tudi za smer rudar in pomočnik rudarja. Pred zaključkom šolskega leta smo imeli na vseh šolah sestanke z učenci in starši. Na teh sestankih so dobili vse informacije o izobraževanju v rudarski usmeritvi. Ko pa je bil informativni dan na šoli, se ga je udeležilo skupno s starši 39 učencev in učenk. Tega informativnega dne pa so se udeležili že tisti učenci, ki so se končno odločili, da se vpišejo v rudarsko usmeritev. Verjetno bi bil uspeh še večji, če bi nam tiskarna pravočasno dostavila brošuro in lepak o rudarskih poklicih, ki smo jo prejeli šele koncem meseca maja. Ta brošura in lepak, ki bosta uporabna vsaj tri leta, sta skup-

Na čelu AB polja v jami premogovnika Trbovlje.

Foto: I. Glavač

na za vse vzgojnoizobraževalne organizacije rudarske usmeritve. Posebne akcije za vpis v rudarsko usmeritev v BiH letos nismo izvedli, pa je bil kljub temu odziv učencev iz te republike zadovoljiv, kajti vpisujejo se prevsem učenci iz tistih področij, iz katerih imamo učence že do sedaj. Ob

koncu lahko ugotovimo le to, da smo z letošnjim vpisom v rudarsko usmeritev lahko zadovoljni, še posebej zaradi tega, ker se je vpisalo precejšnje število učencev iz naše regije.

ŠTEVILČNI PRIKAZ UČENCEV V RUDARSKI USMERITVI:

I. LETNIK UI

1. A SREDNJI
1. B SREDNJI
1. C SREDNJI
1. SKRAJŠANI PROGRAM
OD TEGA V INTERNATU: 31

II. LETNIKUI

2. A SREDNJI
2. B SKRAJŠANI PROGRAM
2. A SKRAJŠANI PROGRAM
OD TEGA V INTERNATU: 65

III. LETNIK

3. A RAZRED
SAMSKI DOM: 41

ŠTEV. ODD.	SLOVENCEV	(ŽENSKE)	BiH	UČ. SKUPAJ	
4	44	od tega 11	72	116	
	3	30	9	62	92
	2	4	38	42	

Rezultati gospodarjenja

V PRVEM POLLETJU V REVIRSKIH OBČINAH

Služba družbenega knjigovodstva, Podružnica Trbovlje, je pripravila informacijo o doseženih poslovnih rezultatih hrastniškega, trboveljskega in zagorskega gospodarstva v prvem polletju 1982. Podatki, ki so objavljeni v tej informaciji, temelje na podlagi periodičnih obračunov za prvo polletje letošnjega leta. Na kratko bomo povzeli to informacijo za posamezna občinska področja.

V strukturi gospodarstva v Hrastniku je najmočnejše zastopano področje industrije in rudarstva, ki vključuje 57,1 % vseh gospodarskih organizacij združenega dela in zaposluje 55 % vseh delavcev v Hrastniku. V teh organizacijah je bilo letos v prvih šestih mesecih ustvarjenega 30,7 % celotnega prihodka gospodarstva. Podatki se nanašajo na 28 organizacij združenega dela, ki so zaposlovale koncem junija skupno 4.400 delavcev in so ustvarjale celotni prihodek v višini 3.058.716.000,00 din. Gospodarska gibanja so bila letos ob razmeroma slabših gospodarskih razmerah, ob določenem zviševanju cen, ki se kažejo v visoki vrednosti in rasti doseženih kot tudi porabljenih vrednostnih kategorij ter v znesku izgube. Celotni prihodek v občini Hrastnik se je povečal v omenjenem obdobju za 38,4 %, porabljenega sredstva pa za 38,9 %. Izguba je v tem obdobju znašala 36.791.000 din in je za okoli 40 % manjša od iste v lanskem polletju. Izgubo sta prikazala TOZD Premogovnik Hrastnik in TOZD Premogovnik Ojstro. Za reprodukcijo so OZD v Hrastniku namenile 254.280.000 din, kar je za 52,3 % več kot v prvem polletju lani.

Za trboveljsko področje temelje objavljeni podatki na podlagi periodičnih obračunov za prvo polletje za 64 organizacij združenega dela. 54,7 % vseh gospodarskih organizacij zaposluje 66,2 % vseh delavcev in ti so v prvem polletju letos ustvarili 69,1 % celotnega prihodka gospodarstva. Število zaposlenih koncem junija je na področju Trbovelj znašalo 9.037, celotni prihodek v prvem polletju pa 6.314.536.000 din. Trboveljska industrija je v omenjenem obdobju izvozila na konvertibilno področje le za 7,1 % več kot v enakem obdobju lani. Tudi industrijska proizvodnja je slabša kot v lanskem enakem obdobju. Republiška resolucija je predvidevala 2 % rast industrijske proizvodnje v letošnjem letu, vendar se je leta na področju Trbovelj zmanjšala v primerjalnem obdobju za 4 %. Na to je vplivala nižja proizvodnja v kovinsko predelovalno dejavnost, strojni in električni industriji. Število zaposlenih se je letos dvignilo za 1 % napram enakemu obdobju lanskega leta. Investicijska dejavnost se je v prvem polletju letos nekoliko umirila, saj so skupne naložbe v osnovna sredstva porastle le za 12,3 % v primerjavi z ena-

kim lanskim obdobjem. Pri tem imajo v gospodarstvu 4,7 % rast, investicije za stanovanjsko izgradnjo pa 32,3 %, negospodarske investicije pa 23,4 %. Delež lastnih sredstev pri teh skupnih investicijskih sredstvih se zvišuje, delež bančnih sredstev pa znižuje. Celotni prihodek se je povečal v prvih šestih mesecih za 36,8 %. Porabljen sredstva pa so bila večja za 35,2 %. Izgube so se povečale napram lanskemu enakemu obdobju za 3,4 %. Doseženi primerljivi dohodek je dosegel razmeroma visoko stopnjo rasti 43,9 %, pri čemer je zajeta tudi minimalna amortizacija, ki je v tem obdobju porastla za 100,2 %. Za skupno porabo delavcev so OZD razporedile v tem obdobju 187 milijonov 507 tisoč din, kar je za 38,6 % več kot v prvem polletju lani, za stanovanjske namene pa za 21,9 % manj kot lani v istem času. Sredstva za reprodukcijo so porastla napram lanskemu prvemu polletju za 53,6 % in znašajo 764.558.000 din. Celotni prihodek je bil dosežen 98,3 %. Največjo rast so zabeležili v gradbeništvu, t.j. 40,9 %, najmanj pa v kmetijstvu, za 17,3 %. Znano je, da v dobršni meri vzpodbujajo visoko rast celotnega prihodka ce-

ne. Količinska proizvodnja ni dosegla lanske v tem obdobju. Obratna sredstva so se obrnila 1,2-krat, kar pomeni, da je bil obrat dolg 150 dni. Ta sredstva relativno zelo počasi krožijo. Povprečni osebni dohodek zaposlenih je znašal mesečno 14.570 din in je 30 % večji kot v lanskem prvem polletju. V povprečju so bili OD v Sloveniji manjši in so znašali povprečno na zaposlenega 13.101 din. Izgube so znašale v prvih šestih mesecih v Trbovljah skupno 67.393.000 din in so za 13,4 % večje kot v enakem obdobju lanskega leta. Prikazale so jih štiri OZD, od teh tri iz REK EK. Trboveljsko gospodarstvo je bilo sredi leta zadolženo na račun skupnih kreditov za 2.891.196.000,00 din. Povečali so se predvsem krediti za obratna sredstva, saj je povečanje znašalo 120,2 %.

V Zagorju je predložilo periodične obračune za prvo polletje, ki jih zajema ta pregled, 29 OZD. Najmočnejše je zastopana industrija in rudarstvo, saj vključujeta 35,6 % od vseh gospodarskih organizacij, ki zaposlujejo 78,7 % vseh delavcev in v katerih je bilo v prvem polletju doseženega 72,8 % celotnega prihodka gospodarstva. Koncem junija je bilo zaposlenih v gospodarstvu skupno 3.931 delavcev, ki so ustvarili celotni prihodek v višini 2.312.356.000 din.

Izvoz iz zagorske občine je bil v tem obdobju za 3,4 % manjši, medtem ko je bil v naši republiki za 14 % večji od lanskega. Gre predvsem za izvoz na konvertibilno področje. Industrijska proizvodnja se je v Zagorju napram lanskemu I. polletju zmanjšala za 8,4 %. Na zmanjšanje so vplivale različne okoliščine, predvsem manjša proizvodnja gradbenega materiala, tekstilnih izdelkov, električnih strojev in aparatov itd. V primerjavi s prvim polletjem lani so se razporejeni osebni dohodki povečali za 25,4 % za brutto OD, za čiste OD pa za 25,6 %. Celotni prihodek je bil napram planu dosežen le v višini 51,9 % na kar

Pregled opravljenega dela in dajanje navodil za nadaljnje delo v pripravi za čelo na AB polju v jami premogovnika Trbovlje.

Foto: I. Glavač

so vplivali slabši rezultati v trgovini, stanovanjski in komunalni dejavnosti ter industriji in rudarstvu. V omenjenem obdobju je bilo porabljenih sredstev 1.589.140.000 din, kar je za 38,8 % več kot lani v enakem obdobju. Doseženi dohodek v zagorskem gospodarstvu je dosegel v omenjenem obdobju 757.243.000 din, kar je za 11,1 % več kot lani v tem času. Razporejeni primerljivi dohodek pa je letos dosegel indeks 132,3 %. Povprečni mesečni osebni dohodek zaposlenega je znašal 13.978 din. Zagorsko gospodarstvo je namenilo za reprodukcijo v prvem polletju 212.455.000 din ali 21,3 % raz-

porejenega primerljivega dohodka. Od teh sredstev je bilo amortizacije 98.333.000 din ostalo pa je bila akumulacija. Z izgubo so letošnje prvo polletje zaključili v štirih OZD; pretežni del izgube se nanaša na DO ZPT — TOZD Premogovnik Kotredež. Obratna sredstva so v omenjenem obdobju dosegla indeks 138,7, pri čemer so všteta denarna sredstva in vrednostni papirji, krite in nerite terjatve ter skupne zaloge surovin, materiala, drobnega inventarja in embalaže ter zaloge nedokončane proizvodnje in gotovih izdelkov ter blaga. (tl)

PROTEST NAD IZRAELSKIM ZLOČINOM

V torek, 21. septembra ob 13,30 uri, je bilo na prostoru pred vhodom v Jamo TOZD Premogovnik Trbovlje protestno zborovanje članov kolektiva kmbinata SOZD REK EK s področja Trbovelj. Protestno zborovanje sta organizirala Koordinacijski odbor osnovnih organizacij zveze sindikatov in mladinska organizacija našega kombinata s področja Trbovelj.

Na protestnem zborovanju je govoril Rudi Kreže, predsednik koordinacijskega odbora OOZS našega kombinata in ostro obsodil zločin, ki je bil storjen nad palestinskimi ženami in otroki sredi septembra v Bejrutu v Libanonu. Bojan Škrlep pa je v imenu predsedstva ZSMS prebral protestno pismo, v katerem izražamo ogorčenje nad storjenim zločinom na palestinsko ljudstvo. Pismo je bilo kot protestna brzojavka poslano predsedstvu SFRJ, republiški konferenci SZDL Slovenije, republiški konferenci ZSMS in republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije.

Vsebinska protestne brzojavke je naslednja:

»Delavci SOZD REK Edvarda Kardelja s področja Trbovelj, zbrani na protestnem zborovanju dne 21. septembra 1982, izražamo ogorčenje nad izraelskim zločinom do palestinskega ljudstva.

V celoti podpiramo njihove upravičene zahteve do svobodnega življenja v lastni državi.

Izražamo vso podporo usmeritvam in stališčem ZKJ in Predsedstva SFRJ v nujnih prizadevanjih za takojšnjo miroljubno rešitev palestinskega vprašanja.

Zahtevamo, da palestinskim borcem in narodu zagotavljamo s strani jugoslovanskih narodov še večjo moralno in materialno pomoč.«

DRUŽBENI PRAVOBRANILEC SAMOUPRAVLJANJA SLOVENIJE NA OBISKU

Dne 16. septembra 1982 je obiskal naš kombinat družbeni pravobranilec samoupravljanja SIZ Slovenije Ludvik Golob. Z njim je prišel tudi njegov pomočnik Mitja Švab. Razgovora o najrazličnejših problemih, s katerimi se ubada naš kombinat, so se udeležili tudi Cveto Plevnik, družbeni pravobranilec samoupravljanja revirskih občin, nadalje Karel Vukovič, sekretar medobčinskega sveta ZKS revirskih občin ter sekretarji komitejev občinskih konferenc ZKS Hrastnik, Trbovlje in Zagorje — Marko Orožen, Jože Ostanek, Pavle Kovač, s strani našega kombinata pa mgr. Srečko Klenovšek, Janko Savšek, Janko Koritnik in Janez Juvan.

Problematika družbenega standarda na Rudniku Senovo

Če tokrat spregovorimo o družbeni prehrani kot elementu družbenega standarda, lahko že na začetku trdimo, da smo delavci rudnika z njo zadovoljni.

Že leta 1976 smo se delavci rudnika, skupaj z delavci drugih delovnih organizacij v kraju, odločili za sofinanciranje skupnega obrata družbene prehrane Senovo. Tako imamo že od leta 1976 dalje vsi zaposleni v kraju organizirano prehrano.

V skupni organ obrata družbene prehrane, kot organ upravljanja, delegirajo vse podpisnice SaS o sofi-

nanciranju ODP Senovo po tri delegate.

Delo skupnega organa pa poteka po poslovniku, ki so ga potrdili delavski sveti vseh podpisnic.

Sama kvaliteta pripravljenih toplih obrokov je zadovoljiva, še posebej, če upoštevamo, da obrat pešne problemi pomanjkanja nekaterih živil na tržišču. Tako jedilnike, s katerimi so seznanjeni delavci na začetku leta in posredujejo pripombe občasno spreminjajo zaradi takih razmer.

Vse morebitne pripombe posameznikov na kvaliteto oziroma količino pripravljenih obrokov obravnava skupen organ ODP, ki jih skuša reševati v zadovoljstvo vseh.

V avgustu pa smo se delavci, upoštevajoč stališča in usmeritve 3. konference Zveze sindikatov Slovenije o organizirani prehrani delavcev, odločili, da uvedemo tudi dietne malice za delavce, ki iz zdravstvenih razlogov niso koristili toplih obrokov.

Predlog jedilnikov za dietno prehrano je pregledala zdravstvena služba in dala zagotovilo, da so primerne za vse vrste dietnikov.

Tako smo zagotovili organizirano prehrano med delom vsem delavcem in ukinili izplačevanje regresa v obliki vrednostnih trgovinskih bonov.

Jana Čepin

Pomoč otrokom SMRTHO PONESREČENIH DELAVCEV SOZD REK EK

Sredstva, ki so jih delavci namenili za otroke smrtno ponesrečenih delavcev vodimo na posebni hranilni knjižici, s sredstvi pa upravlja KO OOZS SOZD REK EK.

V preteklem letu, kot tudi letos, so delavci prispevali iz svojega osebnega dohodka po 40,00 dinarjev in so v skupnem znesku prispevali skoraj

200.000.— din. Del teh sredstev smo namenili otrokom za 14-dnevno letovanje na morju, del smo izplačali otrokom smrtno ponesrečenih delavcev v letu 1982, ostalo je še nekaj sredstev kot rezerva. Iz seznama nepreskrbljenih otrok lahko ugotovimo, da se število teh sicer zelo počasi manjša, nastajajo pa vsako leto večji stroški glede letovanja. Hvaležni smo počitniški skupnosti Zagorje, da omogoča tem otrokom po resnično ugodni ceni 14-dnevno letovanje, saj smo plačali za 38 oseb vseh starosti le 128.000.— din, kar znese s prevozom vred le nekaj več kot 3.368,00 din za 14 dni oz. 240,60 din na dan. Važno je, da se otroci zadovoljni vračajo z letovanja.

Trenutno imamo na seznamu še 35 nepreskrbljenih otrok smrtno ponesrečenih delavcev in 23 šoloobveznih otrok aktivno umrlih članov kolektiva. V zadnjih petih letih se je število nepreskrbljenih otrok smrtno ponesrečenih delavcev gibalo:

v letu 1978 je bilo	48 otrok
v letu 1979 je bilo	42 otrok
	(—6)
v letu 1980 je bilo	39 otrok
	(—6+3)
v letu 1981 je bilo	38 otrok
	(—3+2)
v letu 1982 pa je še	35 otrok
	(—5+2)

V teh letih je zaključilo šolanje že 20 otrok.

Šoloobveznim otrokom aktivno umrlih članov smo posvetili skrb šele zadnja tri leta in jih imamo na seznamu. Leta 1980 je bilo evidentiranih 22, leta 1981 je bilo na seznamu 27, leta 1982 pa je bilo evidentiranih že 29 otrok. Številke kažejo, da število šoloobveznih otrok aktivnih umrlih članov narašča. V sklad za otroke smrtno ponesrečenih delavcev še ne prispevajo denarja delavci delovnih organizacij rudnika Senovo in Kanižarica, vendar potekajo razgovori, da tudi v teh delovnih organizacijah organizirajo pomoč otrokom smrtno ponesrečenih delavcev

kot tudi šoloobveznim otrokom aktivnih umrlih članov kolektiva.

Gibanje sredstev sklada za pomoč otrokom smrtno ponesrečenih delavcev in otrokom aktivnih umrlih članov kolektiva:

I. dohodki

	din
prenos sredstev iz leta 1981	117.694,50
nakazana sredstva TOZD in DS v letu 1982 (a 40,00 din na zaposlenega)	193.633,10
skupaj	311.327,60

II izdatki

— plačilo otrokom smrtno ponesrečenih delavcev	12.000,00
stroški letovanja	160.430,00 172.430,00
ostane v blagajni	138.897,60
I. O.	

Bitka za stabilizacijo se nadaljuje

Dne 24. septembra je potekala v Beogradu tretja seja centralnega komiteja zveze komunistov Jugoslavije. Uvodno besedo na tej seji je imel Mitja Ribičič, predsednik predsedstva ZKJ. Po njegovi uvodni besedi je sodelovalo v razpravi 30 razpravljalcev, ki so v celoti potrdili okrepljeno idejno enotnost, ki je bila sicer že potrjena na 12. kongresu ZKJ.

Iz uvodne besede predsednika predsedstva CK ZKJ povzemamo nekaj ugotovitev:

— Železo moramo kovati, dokler je vroče. V našem predsedstvu

sta ozračje in volja, prepričan pa sem, da je tako v vsej ZKJ, da se v metodi dela in oblikovanja političnih stališč odlepimo od prakse, ki nas spreminja v golega registratorja različnih stališč in stanja v republikah in pokrajinah.

— Kar zadeva težavnost gospodarskega položaja, ne smemo nič lakirati, delavskemu razredu in občanom naše države smo dolžni odkrito povedati, kakšen je resnični gospodarski položaj in kateri razlogi so nas pripeljali do tega. Naš položaj je težak, ni pa brezizhoden.

— Ena izmed najpomembnejših bistvenih nalog ta hip, pa tudi v prihodnjih letih, je izvoz, ki mora temeljiti na večji proizvodnji na podlagi kvalitetnih dejavnikov, na večjem izkoriščanju vseh naših materialnih, naravnih in drugih bogastev.

— Vprašanje zunanje likvidnosti naše države je zaostreno do skrajnih meja. Ne bi se poglobljal v razloge, zakaj je prišlo do tega, vendar bi rad opozoril, da organizacije združenega dela, občani in vsa družba nimajo pomembnejše naloge, kot je zagotoviti redno plačevanje naših dolgov v tujini. Doslej smo te obveznosti ob hudih naporih poravnali v določenih rokih, tako moramo delati tudi v prihodnje.

— Manjka nam praktična in neposredna akcija v tozidih in delovnih skupnostih, pa tudi pogovori z delavci, za katere konkretne probleme gre, kako bi jih hitreje reševali in kako bi se otresli slabih delavcev, malomarnosti, negospodarnega izkoriščanja sredstev; na delovna mesta pa bi morali sprejeti tiste, ki želijo delati dobro in odgovorno gospodariti z družbeno lastnino.

— Za nobeno organizacijo združenega dela, institucijo našega sistema, samoupravno interesno skupnost ali družbeno-politično skupnost ne moremo zahtevati, da ima zagotovljene socialne in druge pravice mimo rasti realnega osebnega dohodka in meril politike gospodarske stabilizacije. To pomeni, da morajo biti rezultati dela in realna rast dohodka temelj in okvir solidarnosti.

— Varčevanje oziroma množično gibanje varčevanja je treba sprožiti

v družbeni bazi, primer skromnosti in gospodarnosti pa morajo kot prvi dati organi federacije, republik in pokrajin. Gibanja varčevanja še ni čutiti v našem ravnanju, proslavah, kongresih in delegacijah. Razlikovati je treba privilegije, neskromnost od normalnih razmer za delo. Zelo pazljivo moramo proučiti in predstaviti cilje ljudskega posojila, da bi motivirali delovne ljudi za uspešno akcijo.

Razprava je v celoti pritrdila uvodnemu referatu, da so najbolj pomembne stabilizacijske naloge naslednje: operativizacija predlogov v predlogih komisije zveznih družbenih svetov, povečanje izvoza, zagotavljanje sprotne plačevanja tujih dolgov, omejevanje vseh vrst porabe, uresničitev programov setve in spravila ter odkupa kmetijskih pridelkov, varčevanje z energijo, splošno družbeno varčevanje, preučitev razpisa ljudskega posojila za financiranje konkretnih programov, uresničitev načel nagrajevanja po delu in skrb za pravi odnos do družbene lastnine ter pravično socialno politiko. Na seji so sprejeli konkretne sklepe, ki zavezujejo komuniste v vseh okoljih za uresničevanje dogovorjenih nalog.

LIDIJA ŠENTJURC S SEKRETARJI SOLE CK ZKS NA ČEBINAH

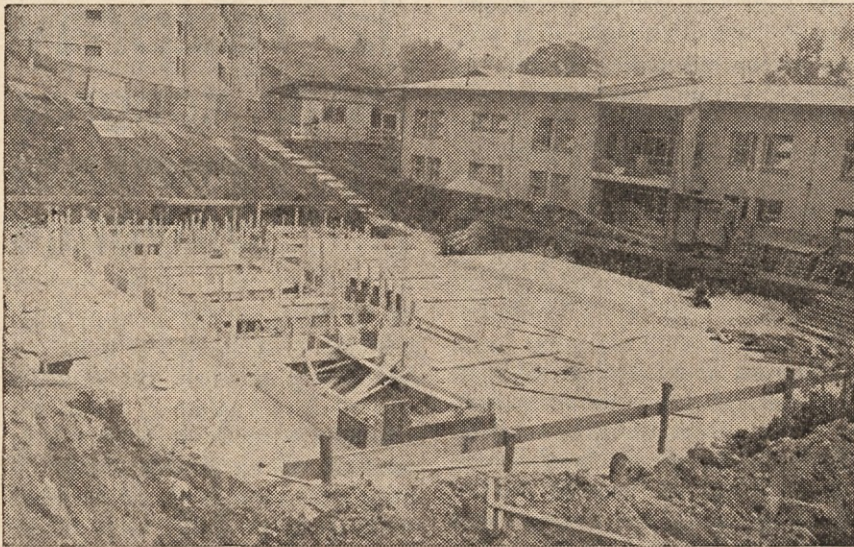
V petek, dne 24. septembra 1982 so se mudili v Trbovljah slušatelji politične šole CK ZKS tako iz Ljubljane, kakor tudi iz Maribora. Bilo jih je sto. Udeležili so se razgovora z Lidijo Šentjuroc, članico sveta federacije. Po pogovoru v domu Tončke Čeč v Kleku so se udeležili ogleda Revirskega muzeja ljudske revolucije, obiskali pa so tudi rojstni kraj KPS — Barličovo domačijo, v kateri je potekal ustanovni kongres KPS. Popoldan so obiskali še Savinjsko dolino.

Iz razprav za 10. kongres sindikata Slovenije

Na 10. kongres ZSS so se v vseh osnovnih organizacijah še dokaj zadovoljivo pripravljali. Na sestanku predsednikov konferenc, ko so posamezniki poročali o aktivnosti, so poudarili, da na gradivo nimajo bistvenih pripomb, le da bo potrebno na kongresu poudariti večjo zainteresiranost družbe za reševanje problemov rudarjev. Ugotavljajo, da razen nekoliko povečanega osebnega dohodka ni napravljenega ničesar. Tudi osebni dohodek se v večini primerov povečuje le z dodatno opravljenimi deli ob prostih sobotah ali nedeljah.

V rudarstvu, kot panogi s težkimi pogoji dela, se pri uresničevanju začrtanih planskih nalog, dogovorjene kadrovske politike ter zahtev in potreb družbenega standarda, srečujemo s precejšnjimi težavami. Zanimanje za rudarski poklic upada. Mladi se raje odločajo za delo v drugih dejavnostih, kjer so za lažje delo, v ustrežnejših delovnih pogojih, bolje nagajeni. Tako smo v zadnjem času vse bolj vezani na sprejem nekvalificiranih ter neizkušenih delavcev, ki potrebujejo določen čas za prilagoditev na industrijske pogoje dela ter vključitev v delovni kolektiv. Še vedno stopa v ospredje medrepubliška migracija, ki zahteva še več pozornosti pri reševanju problematike zaposlovanja.

Fluktuacija delovne sile, ki spremlja zlasti rudarstvo, ne upada. Kljub prizadevanju, da se odpravijo vzroki, ki povzročajo takšno stanje, zapusti delovno organizacijo mnogo delavcev, med njimi so usposobljeni rudarji, pri katerih predstavljata starostna in invalidska upokožitev precej visok odstotek. Eden od problemov so tudi izostanki z dela. V zadnjih letih beležimo v naši sestavljeni delovni organizaciji prečno 20 % odsotnih z dela, v posameznih TOZD pa dosegajo kar

Stekla so gradbena dela za zgraditev novega samskega doma za potrebe našega kombinata na področju Trbovelj. Na desni strani obstoječi samski dom v Suštarjevi koloniji.

Foto: A. Bregant

30 %. Takšno stanje zahteva takojšnje ukrepanje in iskanje novih rešitev z zdravstveno službo znotraj kombinata pa predvsem v boljši delovni disciplini. Med vzroki, ki pogosto pogojujejo nedisciplino, je prav gotovo alkoholizem. Osnovne organizacije sindikata prepuščajo reševanje te problematike socialnim delavcem, ki pa prepogosto ostajajo osamljeni pri svojem delu.

Stimulacija za pridobivanje novih delavcev bi bila v izboljšanju družbenega standarda, predvsem stanovanj. Kljub dokaj močni izgradnji, je ta problem še na dnevnem redu. Število z upokojevcami zasedenih stanovanj se iz leta v leto večja. Zelo težko pa je imeti pregled nad sredstvi za izgradnjo, saj ima vsaka stanovanjska skupnost v treh revirskih občinah drugačen sistem financiranja stanovanj. Že vrsto let iščemo stimulativen sistem nagrajevanja, vendar vedno naletimo na isto: dodatki, nadurno delo, itd., zato mora biti naloga sindikata, da preusmeri tak razvoj v večji vpliv stimulacije na vsebino dela, kvaliteto in gospodarnost ter proti nadurnemu delu.

V glavnem ugotavljajo, da se odnos do pridobivanja dohodka izboljšuje. Brez modernizacije ter odločnega koraka v razvoj vseh delovnih organizacij v SOZD pa bistveno kvalitetnejših sprememb ne more

biti. Zastarela industrija ne more pogojevati modernih samoupravnih odnosov med delavci in mesta teh TOZD v združenem delu.

Tudi delavci TOZD RIG se čutijo zapostavljene, ker niso vključeni v panogo rudarstva, čeravno opravljajo svoje delo prav v tej panogi. O svojih prizadevanjih, uspehih in problemih bodo spregovorili tudi na kongresu, saj bo delegat kongresa tudi iz njihovih vrst.

Pri vseh teh navedenih in nena-vedenih problemih vidimo, da je pred člani sindikata še mnogo nalog, ki jih bo treba zadovoljivo rešiti.

I. O.

ZAČETEK SINDIKALNIH KONGRESOV IN KONFERENC

Letošnjo jesen se bodo zvrstili kongresi in konference sindikatov posameznih republik in pokrajin. Na te smo se intenzivno pripravljali že vse leto in v zadnjem času obravnavali na mnogih sestankih in sejah kongresna gradiva.

Posamezni kongresi in konference se bodo zvrstili takole:

- 17. in 18. septembra 1982 v SAP Kosovo
- 23., 24., 25. septembra 1982 v SAP Vojvodina
- 1., 2., in 3. oktobra 1982 v SR Makedonija
- 8. in 9. oktobra 1982 v SR Bosna in Hercegovina
- 11., 12., in 13. oktobra 1982 v SR Slovenija
- 14., 15. in 16. oktobra 1982 SR Hrvatska
- 18. in 19. oktobra 1982 v SR Črna gora
- 21., 22. in 23. oktobra 1982 v SR Srbija
- 11., 12. in 13. novembra 1982 bo kongres Zveze sindikatov Jugoslavije v Beogradu.

Tabor ljudske fronte

MRZLICA 82 — USPEL

V nedeljo, 19. septembra tega leta je bil organiziran in izpeljan na Mrzlici (1119 m), vrhu med revirji in Savinjsko dolino, svoj čas imenovanem tudi Savinjskem Triglavu, Tabor ljudske fronte 1982. Tabor je bil letos organiziran prvokrat, in to na pobudo okrožnega odbora bivših aktivistov OF Trbovlje, ZZB NOV Trbovlje, ZZB NOV Žalec, predstavnikov svetov za ohranjanje in razvoj revolucionarnih tradicij NOV iz revirjev in Žalca, medobčinskega sveta SZDL revirskih občin, občinskih konferenc Trbovlje in Žalca. Pri pripravah in izvedbi pa je sodelovalo tudi Planinsko društvo Trbovlje.

Vsi našeti so se dogovorili, da bo prireditev postala tradicionalna, s tem da bi vsak september v letu organizirali množično srečanje delovnih ljudi, občanov in mladine iz revirjev, Savinjske doline, Celja, pa

tudi od drugod. Namen vsakoletnega srečanja je obujanje in negovanje revolucionarnih tradicij in NOB ter sodelovanje na vseh področjih. Taborni pohod pa je bil povezan in bo tudi v bodoče povezan s pomembnimi obletnicami, ki so neposredno vplivale na novejšo slovensko in jugoslovansko zgodovino. To so obletnice, ko so bile dane osnove za iskanje novega družbenega reda in novih človeških odnosov. Že v predvojnem času so se hrabri in napredni ljudje, ki so z močno voljo in neomajnim zaupanjem v življenje vredno prihodnost in bili v službi zatiranih množic, zbirali na Mrzlici. Znani so nam iz predvojne dobe številni shodi in srečanja teh delavcev, ki so na svojstven način demonstrirali proti takratni družbeni ureditvi in manifestirali svojo privrženost naprednemu družbenemu razvoju.

Letos je bil taborni pohod 1982 hkrati posvečen tudi 45. obletnici ustanovnega kongresa KPS na Čebinah, 90-letnici rojstva umrlega predsednika Josipa Broza Tita, 60-letnici prvega sekretarja SKOJ-a Dragotina Milovanoviča in 70-letnice obstoja Planinskega društva Trbovlje.

Tabor je torej letos potekal na Mrzlici. Organizatorji so pripravili tribuno pri Poldetovi koči na Štorovem travniku. Prostora je bilo dovolj, saj so pričakovali veliko udeležbo tako iz revirjev, kakor tudi iz Savinjske doline. Vendar pa se pričakovanja organizatorjev niso izpolnila. Tabora se je udeležilo okrog 2.000 udeležencev, največ iz Trbovelj, redki pa so bili iz Savinjskega območja ter ostalih dveh revirskih občin.

Bilo je lepo vreme, zato so organizatorji dejansko lahko pričakovali večji obisk. Vse organizacijske zadeve so potekale normalno in hvale vredno, od okrasitev pa do prometa, medicinske pomoči, le v pogledu obiska se pričakovanja niso izpolnila.

Slavje se je pričelo ob 10. uri. Pričel ga je predsednik medobčinskega sveta SZDL revirskih občin Drago Sotlar, slavnostni govornik pa je bil Franc Šetinc, predsednik republiške konference SZDL Slove-

nije. Njegov govor objavljamo v celoti v tej številki našega glasila.

V kulturnem delu programa so sodelovali Delavska godba Trbovlje pod vodstvom Mihaela Gunzka, Mešani pevski zbor Slavček Svobode Center pod vodstvom Jožeta Skrinarja, Mladinski pevski zbor pod vodstvom Ide Virt, Dekliški pevski zbor iz Gomilskega ter recitatorji gedališča Svobode Center iz Trbovelj. Program se je začel razvijati s fanfarami Delavske godbe iz Prešernove Zdravljice, vmesnimi recitatorskimi vložki in nato z Zdravljico: Žive naj vsi narodi.

Po končanem slavnostnem govoru Franca Šetince, predsednika republiške konference SZDL Slovenije, pa so godbeniki in pevci zaigrali in zapeli naslednje skladbe: Mi smo pa od tam doma, Delavski pozdrav, Bilečanka, Nabrusimo kose, Konjuh planinom, Zapijmo slavospev, Vušnejša ja ni, Pesem Zasavskih planincev, Jugoslavija, Druže Tito mi ti se kunemo. Med izvajanjem posameznih skladb so recitatorji recitali tekste Oskarija Hudalesa, Kajuha, Toneta Seliškarja, Lada Smrekarija, Kajetana Koviča in Mihe Klinarja. Cel program skupno s slavnostnim govorom je trajal 50 minut.

Po končanem programu se je razvilo tovariško srečanje. Med najpomembnejšimi gosti letošnjega tabora na Mrzlici so bili Sergej Kraigher, član predsedstva SFRJ, Lidija Šentjura, članica sveta federacije, slavnostni govornik Franc Šetinc, sekretar RK SZDL Slovenije Miloš Prosenc, predstavniki občinskih skupščin in občinskih družbeno-političnih organizacij iz Trbovelj, Hrastnika, Zagorja in Žalca ter številni drugi gostje in drugi udeleženci.

Tabor ljudske fronte na Mrzlici bo postal tradicionalna oblika srečanj revirskih in savinjskih delavcev in občanov, zato smo prepričani, da bo prihodnji tabor v septembru 1983 dejansko pomenil množično srečanje vseh prebivalcev z obeh strani Mrzlice, t.j. iz Revirjev in Savinjske doline.

Vsa pohvala velja organizatorjem srečanja iz vrst družbenopolitičnih organizacij, Planinskega društva Trbovlje in drugim, ki so srečanje

oziroma Tabor v organizacijskem pogledu, pa tudi v tehnični izvedbi pripravili zelo dobro. (tl)

NAJ ŽIVI TABOR LJUDSKE FRONTE MRZLICA 82

Tovariš Franc Šetinc, predsednik republiške konference SZDL Slovenije, je imel v nedeljo 19. septembra na Taboru Ljudske fronte 82 naslednji govor:

Tovarišice in tovariši

Tu gori, na Mrzlici smo se zbrali, ker smo zvesti lepi tradiciji planinstva, ki mu trboveljsko društvo podarja svoj 70. rojstni dan. V stiku z naravo človek pozabi na vsakdanje tegobe in se zave neizmernih možnosti, ki mu jih ponuja življenje, če ga le živi zdravo in pošteno. A tu smo tudi zaradi tega, ker je ta znamenita zasavska gora kot nema priča zabeležila premnoge revolucionarne dogodke, ki so zarezali globoke sledi v naše življenje in že pomenila tudi prihodnost. Daleč čez meje revirjev in Savinjske doline ter celjske kotline so odmevali, vzvalovili so silno ljudsko energijo, od tod so izšli nekateri naši vodilni kadri, med njimi še zlasti naš dolgoletni sekretar Miha Marinko, odločilno so vplivali na našo revolucijo in naš narodnoosvobodilni boj, pa tudi na povojno socialistično izgradnjo, na idejo in prakso socialističnega samoupravljanja ter na politiko neuvrčenosti. Nedaleč od tod, na Čebinah, je Edvard Kardelj tisto zgodovinsko noč prebral znameniti MANIFEST, ki je, lahko bi rekli »magna carta«, s katero se je slovenski narod s Komunistično partijo na čelu s krvavim bojem povzpел med priznane narode sveta. In koliko drugih pomembnih dogodkov je bilo v teh planinah (in na Planini, na Lisci, na Kumu, na Čemšeniški planini, na Kalu, na Kleku). Tu in vsepovsod naokrog v Šmig-

lovi zidanici nad Žalcem, v Joštovem mlinu pri Celju, na Vrheh in drugod, dogodkov, ki niso samo spomin, temveč so kot temeljni kamni, brez katerih ne bi bilo tega, kar smo bili, kar smo in kar želimo postati.

V znameniti knjigi Rdeči revirji je v nekaj kratkih, klenih stavkih strnjena vsa zgodovina predvojnega revolucionarnega obdobja. V njej je zapisano: »V letih med obema vojnama je v rudarskih revirjih nastala Komunistična partija, je vznikla 'trboveljska komuna', je prišlo do največje rudarske stavke, je bil odbit prvi fašistični nastop orjunašev, so rudarji zasedli rove in izvedli pretresljivo gladovno stavko, je zasavska mladina pokazala veliko borbennost in so rudarske žene aktivno posegle v družbena dogajanja. V tej dobi zrastejo v zasavskih krajih množična delavska kulturna društva...

Pojavijo se pesniki, pisatelji, igralci, pravi delavski športniki in planinci, prve otroške skupine kot predhodnice poznejših pionirjev. Socialistična ideja, ki je prišla v revirje v zadnji četrtini preteklega stoletja in polagoma osvajala delavski razum in delavska srca, je po zaslugi komunistov... dobila novo spodbudo in navdih, postala je živo vodilo za akcijo, za pripravo in izvedbo socialistične revolucije... Tako je zapisano in tako je bilo. Bogato je popisana tudi kronika Žalca, Prebolda in vse Savinjske doline. Tudi tu je KP z ljudsko fronto ustvarila živ, močen subjektivni dejavnik, ki je bil kasneje sposoben dati NOB in revoluciji vseljuski značaj.

Kolikokrat je delavstvo revirjev in Savinjske doline, tu, na tem mestu, skupaj praznovalo 1. maj! Koliko izletov je bilo, prijateljskih in tovariških srečanj, ki pa so nosila s sabo poslanico upora! Tu se je z ljudskofrontnimi in narodnoobrambnimi tabori nadaljevala tradicija naprednih slovenskih taborov iz prejšnjega stoletja. Kako dobro je, da ste se odločili ohraniti tradicijo ter da so se revirške in žalska občina odločile na poseben način obeležiti spomin na množična srečanja delavcev revirjev in Savinjske doli-

ne! Kajti, revolucionarna preteklost je velika samo po tem, kako živi in se razvija v današnji čas in v prihodnost, in nikakor ni le spomin, za to, da z njenimi dokumenti in pričevanji napolnimo naše muzeje. Najpomembneje je, da to izročilo sprejme za svoje naša mladina, da ga še osveži in obogati ter ga spremeni v vsebino novega življenja. Zakaj, nobena generacija, najsibo mlada ali starejša, ne more reči, da se svet z njo začne ali da doba napredka z njo ugaša. Zato naj živi »Tabor ljudske fronte — Mrzlica 82«!

Danes smo se zbrali tudi zato, da izrazimo trdno odločenost, da vztrajamo na poti dolgoročne gospodarske stabilizacije, utrjevanja socialističnega samoupravljanja in politike neuvrščenosti kot pogojev naše neodvisnosti, če hočemo ostati pokončni in vzravnani, kot smo bili neomajni s Titom na čelu. Ne bomo ponavljali besed o tem, da moramo bolje delati in gospodariti, da moramo varčevati, da moramo zaostriiti odgovornost, kajti to smo že stokrat zapisali in bilo bi smešno, če bi še naprej samo kopičili pozive, ne da bi se vprašali, kaj od tega smo že uresničili, česa pa nismo in zakaj ne? Marsikje se namreč kljub prisegam niso še niti lotili problemov, ker se ne zavedajo, ali nočejo videti resnosti položaja in morebiti celo mislijo, da nas bo nekaj rešilo iz sedanjih zagat. Za te bi veljala misel revolucionarja, ki je dejal, da je najslabša bitka tista, ki se sploh ni začela. Toda imamo tudi mnoge primere zglednega stabilizacijskega obnašanja, kamor gotovo štejem tudi pripravljenost rudarjev, da delajo celo ob praznikih, da bi nakopali dovolj tako dragocene in nepogrešljive energije, ki jo znajo ceniti predvsem tisti, ki se grejejo na premog, pa odločenost kmetov, da pridelajo še več hrane.

Nedolgo tega sem prisostvoval sestanku na visoki ravni, kjer so predstavniki iz vseh delov Jugoslavije vneto govorili o nezdravih pojavih v športu, posebej nogometu. Če bi sodil po odločnih obsodbah, bi, napol za šalo, napol zares, dejal: »Če kje, potem bomo bitko za stabilizacijo dobili v nogometu...« Spopad z nezdravimi pojavi v vr-

hunskem športu je res pomemben, toda ne obnašajmo se, kakor da je to naša poglavitna fronta. Red moramo narediti v kreditno-monetarni politiki, da ne bomo tiskali denarja za inflacijo, namesto da bi tudi emisijo bolj vpregli v skupne napore za stabilizacijo. Sprejete dogovore moramo izvrševati. Ne obnašajmo se nojevsko, kakor da ne poznamo kršilcev in ne vemo, kdo bi moral zapreti pipo emisije, ki je še vedno preveč odprta. Prav dobro vemo, kdo nadaljuje investicijsko ihto, kdo še naprej uvaža, opremo, za katero nimamo deviz. Nemudoma moramo odpraviti avtomatizem proračunov in vseh drugih oblik skupne in splošne porabe, ko se priliv sredstev ravna po inflaciji in jo seveda s tem le še spodbuja, namesto po realnem dohodku. To velja za vse, od temeljne organizacije prek občine in republike do federacije. Nihče ne more biti izjema, nobenega tabuja ne sme biti, kajti nedotakljivih si v tem težkem času ne moremo privoščiti. Odločno se moramo spopasti s pojavi inertnosti in nekreativnosti, pa bohotenja vsakršne administracije od podjetniške in občinske do zvezne, ki pogosto ni uglašena na valovno dolžino samoupravne bitke za stabilizacijo. So mar uglašeni tisti, ki vsak dan z oglasi pozivajo mladino, naj se vpisuje v razne administrativne tečaje? Tudi od spoštovanja dogovorov in zakonov je odvisna stabilnost našega sistema, kot je nespoštovanje poglavitni vir malodušja in nemoči.

Ko sem pripravljal ta govor, me je znanec vprašal, če vem za zdravilo proti malodušju. »Da, vem«, sem odgovoril, »delo je najboljši lek«. Danes pa je nedela največ tam, kjer je največ besed, kakor da beseda sama lahko spreminja svet. Več je kritike, manj je alternativ. Najostrejša kritika pa je tista, ki gre takoj od besed k dejanjem. Čim teže je, tem večji mora biti napor, tem več volje mora biti za spreminjanje stanja. Za to pa so potrebne nove ideje, nove rešitve, novi kadri, skratka, v našo skupno akcijo moramo zajeti več svežega vetra, zlasti tudi več znanja. To z drugimi besedami pomeni, da se moramo bolj, ne manj, opreti na samoupravljanje, na neizkoriščene rezerve ljudskih

ustvarjalnih sil, kjer je tudi največ volje in pripravljenosti, da čimprej presežemo sedanje nezadovoljivo stanje. Za to pa potrebujemo idejno in akcijsko enotno zvezo komunistov, ki mora tudi v najtežjih razmerah odpirati nove perspektive, najti odgovore na nove probleme in nove dileme, kakor nam je neogibno potrebna socialistična zveza kot skupna fronta socialističnih sil, kjer bo prišla otipljivo do izraza moč ljudskih množic. Pogoj za to pa je, da se vse tisto, kar omahuje in se utaplja v malodušju in nezaupanju v jutrišnji dan, umakne novim, svežim silam, ki se ne ustrašijo težav in ki hočejo odločno naprej — prek vseh ovir, čeprav so še tako velike. Tudi v zvezi komunistov se moramo z diferenciacijo boriti za kvaliteto, ne za številke članstva.

Tudi v Sloveniji se ne moremo pohvaliti, da dosledno uresničujemo svoje planske obveznosti. Skupna in splošna poraba nevarno narašča. Tako velike potrošnje ob sedanjih ravni proizvodnje in produktivnosti dela ne moremo dolgo vzdržati. Res smo jo začeli že brzdati in vračati v okvir realnega dohodka, toda očitno gre ta proces prepočasi. Smo pa na dobri poti, da s podvojenimi naporimi nadomestimo zamujeno pri izvozu, s katerim sedaj pokrivamo že 83 odstotkov uvoza. Izvozna usmeritev sicer še ni zadovoljiva, toda trend je pozitiven in ga moramo še bolj utrditi, da bo trajen, dolgoročen, poglavito gibalo razvoja. Investicijsko porabo smo v glavnem obrzdali, kar pa nikakor ne pomeni, da smo se odrekli razvoju. Pripravljamo solidne, v izvoz, energijo, surovine in hrano usmerjene investicijske projekte, ki pa jih bo mogoče urediti samo s samoupravnim združevanjem sedaj razdrobljenih sredstev, torej s preseganjem sebičnega lokalizma in brezperspektivne zaprtosti v majhne, sebi zadostne parcele. Uspehi pri setvi in žetvi pšenice so dokazali, da je povsem uresničljiv naš načrt, da izkoristimo vsak pedenji plodni zemlji, da bi bili čeprav nismo žitnica — vsako leto manj odvisni od uvoza hrane. Preskrba prebivalstva tu in tam šepa, čeprav so tudi že vidni naporji za boljšo organiziranost, za več reda in večjo

pravičnost pri delitvi tistega, česar nimamo v izobilju. Ljudje so se pripravljali marsičemu odreči, pripravljani so varčevati, nikakor pa se ne bi sprijaznili, če bi videli, da imajo eni vsega preveč, drugi pa vsega premalo. Tudi odnos do dela moramo izboljšati, pri čemer pa ne mislim samo na delavca pri stroju, temveč tudi na tiste v pisarnah, v uradih, kjer je še dosti malomarnega odnosa do nalog, in seveda tudi na one, ki organizirajo razne sestanke in ki mislijo, da lahko ljudem po mili volji kradejo čas, namesto da bi pripravili produktivne dogovore z jasnimi nalogami, konkretnimi nosilci in uspešnim nadzorom nad uresničevanjem dogovorjenega. V našem političnem delu je še največ prostega teka. Rezultati pri spreminjanju stanja v gospodarstvu in družbi, torej pri krepitvi samoupravljanja, v izvozu, v večji produktivnosti dela, v varčevanju itd., so edino merilo za vsako politično delo.

Pogosto slišimo resignirane izjave, češ, mi v Sloveniji smo dosledni, a kaj, ko pa drugod ni tako. Po mojem mora biti povsod na prvem mestu vprašanje: kako uresničujemo svoje dogovore? Ne pa: ali smo boljši ali slabši od drugih? Tistega, kar moramo storiti za večjo proizvodnjo, večjo produktivnost, večji izvoz, ne bo nihče drug storil namesto nas, kot se morajo tudi drugod v Jugoslaviji opreti predvsem na lastne sile in šele potem na solidarnost drugih, ki nikakor ne sme biti potuha za slabo delo in neodgovornost. Kar bo zamujeno danes, bo jutri težje nadomestiti! Ta resnica neizprosno velja za vse republike in pokrajine enako, nobena ni izjema. Res na smo vsi medsebojno odvisni: vsak uspeh, kjerkoli v Jugoslaviji, nas krepi, in vsak neuspeh zavira naša skupna prizadevanja za dolgoročno gospodarsko stabilizacijo, za vsestransko stabilnost in uspešen razvoj Jugoslavije kot celote. Vsi si moramo prizadevati za stalno povečanje skupnega jugoslovanskega bogastva, seveda s krepitvijo materialnega položaja združene dela, ne pa z naraščanjem posameznih etatičnih kapitalov.

Do pravega gibala razvoja, napredka bomo prišli le po poti uve-

javljanja socialističnega načela delitve po delu, nikakor pa ne z neenim prerazdeljevanjem presežne vrednosti oziroma z administrativno distribucijo.

Tovarišice in tovariši!

Samo iz naše notranje moči lahko črpamo vztrajnost za naš boj proti nevarnosti vojne, za svetovni mir. Človeštvo nikoli ni bilo v takšni nevarnosti za svoj obstoj, kot je sedaj. Poglejte, kaj se dogaja s palestinskimi ljudstvom! Sodobni nacisti, morilci, pobijajo ljudi, ki so krivi zato, ker se nočejo odreči svoji očetnjava. Bo svet ob tem molčal? Mar njegova nesreča ni podoba Golgoti slovenskega naroda, ki so ga večkrat razpeli na križ in ga hoteli razkosati? Kljub temu, da smo majhni, smo vzdržali — niso nas mogli uničiti.

Tudi Palestinci s svojim junaškim bojem dokazujejo, da jih ni mogoče oropati pravice — imeti svojo domovino. Zdaj se bolj kot kdaj potrjuje že več kot dvajset let stara Kardeljeva misel, da stopajo vse bolj v ospredje problemi nadaljnje razvoja socialističnih družbenih odnosov, ki postajajo prava zgodovina našega časa. Tej veliki preizkušnji se nihče ne more izogniti!

Tovarišice in tovariši!

Naj končam z željo, da bi uspešno nadaljevali tradicijo takšnih srečanj na Mrzlici. Delovnim ljudem zasavskih revirjev in celjsko-savinjskega območja želimo veliko uspeha v prizadevanjih za gospodarsko stabilizacijo in lepši jutrišnji dan. Aktivistom OF, vsem predvojnimi in medvojnimi revolucionarjem in borcem pa seveda tudi povojnim aktivistom želim, da bi — zdravi in ustvarjalni — še naprej po svojih močeh nadaljevali revolucionarni boj, ki so ga začeli pred desetletji za cilje, katerim so ostali vseskozi zvesti.

BESEDA DELEGATA

O delu delegatov smo v našem glasilu že večkrat poročali.

Predstavljamo tokrat tri delegate, ki so delegirani v enote Samoupravnih interesnih skupnosti v občini Trbovlje.

Ruža Arzenšek, zaposlena v delovni organizaciji RGD — DS SS od leta 1978. Delegatka je že drugo mandatno dobo. V tej mandatni dobi je delegirana v SIS družbene dejavnosti v skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Ker ste, tovarišica Ruža, delegatka že drugo mandatno dobo, nas predvsem zanima napredek, ki ste ga opazili v delegatskem sistemu:

»Po mojem mnenju je precejšen napredek. Posamezniki spremljajo gradivo z večjim zanimanjem. Vedno bolj se zavedajo, da se stvari, ki jih obravnavajo na zborih delegatov, tičejo vsakega poasmeznika in da je potrebno dajati tudi svoje pripombe. Delegacije v delovnih organizacijah pa bolj kontaktirajo.«

Pravite, da dajejo delegati svoje pripombe. Kako pa vplivajo na odločitve?

Ruža Arzenšek iz DO RGD — DS SS.

Foto: D. Bregant

»Navadno so delegati pred občinskim zborom delegatov sestanemo z vodjo delegacije v naši delovni skupnosti. Skupno pregledamo zapisnik prejšnje seje in gradivo za prihodnjo. Na zboru delegatov potem povemo svoje pripombe, in če so umestne jih kasneje obravnavajo in upoštevajo.«

Ali sodelavec v vaši delovni skupnosti povratno informirate?

»V glavnem se pogovorimo s predsednikom, ki je referent za socialno zavarovanje in ga snov, za katero sem delegirana, tudi zanima.«

Kaj predlagate, da bi delegatski sistem še bolj zaživel?

»Kot sem že omenila, je že precej izboljšav. Gradivo, na primer, ki ga dobimo delegati, je razumljivejše, krajše bolj strnjeno. Na vsak način pa bi bilo bolje, če bi gradivo dobili prej kot sedaj, ko nam je na vpogled navadno en dan pred zasedanjem. Predvsem je pomembno, da delegati ne odhajajo na zbere delegatov po abecednem redu, tega pri nas tudi ne delamo, ampak glede na snov, ki jo obravnavajo. Če snov poznaš, laže vplivaš na odločitve. Če si pasiven, je brez pomena, da sprejmeš odgovornost delegata. Prav zaradi tega bi moral dobiti delegat še več podpore svojih sodelavcev, saj se bo treba na seje, ki jih bo vedno več, temeljito pripravljati. To pa vzame precej časa, zato predlagam, da bi vse to opravili po službi. Če se nečesa lotiš, moraš to izpeljati, pa čeprav je včasih težko.«

Rudi Kreže, rudarski nadzorNIK, zaposlen v TOZD Premogovnik Trbovlje že sedemnajst let.

je predsednik delegacije za zbor združenega dela in koordinacijski predsednik OOSZS.

Ker je tovariš Kreže delegat že tretjo mandatno dobo, torej od vsega začetka, ima bogate izkušnje:

»Izhajam iz Kardeljeve misli, pravi Rudi Kreže — potrebno je vzpodbuditi pri ljudeh zavest za aktivno dograjevanje delegatskega sistema in s tem samoupravljanja, ker se le po tej poti lahko neposredni proizvajalci aktivno vključujemo v upravljanje s sredstvi, ki jih ustvarjamo.«

Kakšni pogoji so potrebni za dobro delo delegatov?

»Delegat mora najprej dobiti neko osnovo, in to na seminarjih za usposabljanje delegatov v gospodarstvu in samoupravnih interesnih skupnostih. Šele potem lahko predstavlja temeljno organizacijo v organih skupščine, kjer je mesto dogovora delegatov. Ko pride gradivo, je potrebno, da predsednik delegacije skliče delegacijo in delavce strokovnih služb, ki naj v primerni obliki posredujejo gradivo, to je kratko, jedrnat, razumljivo, da delegat lahko nastopa v zboru združenega dela, pa tudi odgovarja na vprašanja drugih delegatov oz. pojasnjuje gradivo. Za boljše delo delegatov menim, da je potrebno tudi to, da službe, ki pripravljajo gradivo, nakažejo sklepe, ki jih delegacija lahko sprejme ali zavrne. Delegat namreč ne more in ne sme sam odločati.«

Je delegatski sistem v našem kombinatu zaživel?

»Za dobro delo delegatov je nujno potrebna informiranost o poslovanju že v sami temeljni organizaciji. To je na premogovniku Trbovlje dobro urejeno in delegati odhajajo pripravljeni, s primernim gradivom na seje. Z ozirom na to, da se delegati iz delegacije menjajo, so nujno potrebne povratne informacije. Naša delegacija in kolektiv, iz katerega delegat izhaja, sta seznanjena z delom delegatov. Problematič-

Rudi Kreže, predsednik koordinacije OOZS našega kombinata v tej mandatni dobi, sicer rudarski nadzornik v jami premogovnika Trbovlje.

Foto: D. Bregant

ne zadeve vodja delegacije posreduje družbenopolitičnim organizacijam — ZK, OOZS, v skrajnem primeru pa zboru kolektiva, vendar to pri nas še ni bilo potrebno. Pregled dela delegacij na premogovniku Trbovlje obravnavajo ločeno na svojih sejah člani ZK in OOZS po dokumentaciji, ki jo vodi tajnik samoupravnih organov.

Pojavljale pa so vrzeli pri delu delegatov, ker nismo dovolj dobro vodili evidence, da bi pravi čas nadomestili delegate, ki so se upokojili ali pa prišli k nam na delo le za kratek čas. Zamerim tistim delegatom, ki se sej ne udeležijo, se ne opravičijo, oziroma ne poiščejo namestnika in s tem ovirajo delo v skupščini. Naloga našega sindikata je, da preverja delo delegatov.

Tudi v bodoče morajo delegati v delegaciji najprej uskladiti svoja mnenja in šele nato zastopati enotno stališče na skupščini.

Kakšen je lik delegata?

»Delegatski sistem je za pametne in pridne ljudi, ki se v

vso problematiko poglobijo, predvsem pa, da ostale povratno informirajo. Dober delegat obvešča na vsakem koraku. Ne pa, da delegat pride na skupščino le zato, da je prisoten, kar sliši, pa obdrži zase. Če to ponovi še drugi delegat, nastajajo vrzeli, ki ne bi smele biti v delegatskem sistemu.«

S kakšnimi nalogami se delegati trenutno spoprijemate?

»Z vzroki nenehne nelikvidnosti in izgubaštva v revirjih je treba enkrat za vselej seznaniti republiško skupščino.

Pripravljamo gradivo — skupno z občinsko skupščino, ki ga bodo naši delegati v posebni točki posredovali republiški skupščini. V revirjih imamo namreč v glavnem bazično industrijo, njenim izdelkom pa ne določamo sami cen. Ker te niso urejene, to vpliva na naše celotno gospodarstvo, kar je treba čimprej urediti.«

— . —

Mirko Maleš, zaposlen enaindvajset let kot obratni električar v TOZD RESD Trbovlje. Je prvič delegat združene delegacije za občinsko izobraževalno skupnost.

»Od treh sej, ki so bile do sedaj, sem se udeležil ene. Delo pri nas poteka takole: Po prejemu gradiva predsednik združene delegacije skliče delegacijo. Na sestanku razpravljamo o bistvenih stvareh, ki jih bodo obravnavali na skupščini. Izoblikujemo stališča in vprašanja, ki jih delegat posreduje na skupščini. Če delegat ne dobi takoj odgovora, nam ga naknadno pošljejo.

Kako delegat obvešča ostale sodelavce?

»Delegati imajo veliko odgovornost, saj petnajst ljudi predstavlja okoli osemdeset sodelavcev.

Delegati združene delegacije se sestanejo v popoldanskem času, navadno tri dne pred se-

jo na kupščini. Pregledamo prejšnje sklepe in snov za prihodnjo sejo. S stvarmi, ki so pomembne za naše delavce, le-te seznanimo med delovnim časom, največkrat med malico. Delegata pa zaradi informacije povabijo tudi na sestanke delavskega sveta.

O čem ste se menili na zadnji seji združene delegacije?

»Na izvršni svet skupščine smo poslali priporočilo, da bi nam gradivo za seje pošiljali prej, ker je čas za predelavo gradiva med delegati prekratek. V odgovoru, ki smo ga dobili, so nam pojasnili, da po sklepu, ki so ga sprejeli, lahko odpošljejo gradivo le deset dni pred sejo. Na splošno pa delegati menijo, da je takšen način povezave in kontaktiranja pravičen. So pa posamezniki, ki jim takšen način ni všeč, pobud za drugačno ravnanje pa nimajo oz. ne dajejo.«

Kaj pa vas osebno najbolj moti pri delegatih oz. v delegatskem sistemu?

»Najbolj me moti to, da se posamezniki v stvari ne poglobijo, da jim je vseeno in praviho: Boste že vi za nas odločali, če bo za vas prav, bo tu-

Mirko Maleš, električar v TOZD RESD Trbovlje.

Foto: D. Bregant

di zame. Ravno ti ljudje pa potem, ko je nekaj že določeno, najbolj kritizirajo, češ da nismo zavzeli pravih stališč. Delegatski sistem je pri nas zaživel, ni pa še takšen, kot bi moral biti prav zaradi premajhne zainteresiranosti posameznikov.«

Dragica Bregant

MLADINSKO PROSTOVOLJNO DELO NA UDARU

Delovišča na MDA širom domovine samevajo. Na njih ni več tistega živ-žava, kakršen je vladal tri mesece, ne sliši se več brigadirske pesmi. Žulji na rokah so izginili, ostali pa so kilometri novih cest, vodovodov, PTT linij, v mnogih krajih je zagorela prva žarnica. Ostali so tudi lepi spomini, novo skovana prijateljstva, okrepljeno bratstvo in enotnost med mladinci vseh narodov in narodnosti. Spomini nekaterih, pri tem mislimo »evidentirane« brigadirje, ki akcije sploh niso videli, pa imajo grenak priokus. OK ZSMS je bila letos organizator občinske brigade MDB Ustanovnega kongresa KPS in dveh medobčinskih brigad: pionirske delovne brigade Rdeči revirji in MDB Bratska mesta.

MDB Ustanovnega kongresa KPS, ki je štela 55 brigadirjev, se je udeležila MDA Avtoput Bratstvo jedinstvo v Paračinu od 11. 7. do 7. 8. 1982. Osvojila je vsa možna priznanja, kot tudi najvišje priznanje akcije »Trak akcije«, osem brigadirjev se je vrnilo z udarniško značko, osem pa je bilo pohvaljenih. V tej brigadi je sodelovalo tudi šest brigadirjev iz pobratene občine Lazarevac.

Pionirska delovna brigada »Rdeči revirji« je bila sestavljena iz pionirjev vseh treh revirskih občin, štela je 45 brigadirjev in 4 mentorje, se je udeležila MDA GORIČKO 82 od 8. do 28. avgusta 1982. Tudi

ta brigada je osvojila najvišje priznanje »Trak akcije«. Udarniško značko je prejelo 11 brigadirjev, 11 pa jih je prejelo pohvale.

MDB Bratskih mest, sestavljena iz revirskih občin in pobratenih občin Raška, Aleksinac, Lazarevac in Valandovo, se je udeležila MDA BRKINI 82 od 8. do 28. avgusta 1982. Kot ostali dve brigadi je tudi MDB BM prejela priznanje, ki ga podeljuje RK ZSMS — »Trak akcije«, osem brigadirjev je prejelo udarniško značko, osem pa pohvale.

Že od vsega začetka se pojavljajo v nekaterih TOZD problemi v zvezi z odhodom delavcev na MDA. Na tem mestu nimamo namena razpravljati o tem, kje je delavec bolj potreben, za strojem ali morda kot mentor 45 pionirjem na MDA. Pustimo to ob strani, raje konkretno pogledimo, kaj se je dogajalo letos ob odhodu brigad.

Pojavili so se nekateri problemi v REK EK, natančneje v Tozdih Separacija, Premogovnik Trbovlje in RESD Trbovlje. Glavni problem je bila odobritev izrednega plačane-ga dopusta za delavce — brigadirje in sploh odobritev njihovega odhoda na MDA. Tako ni bil odobren odhod delavcu, ki je bil predviden za mentorja v PDB in drugemu, ki je bil predviden za namestnika komandanta brigade Ustanovnega kongresa KPS. S kakšnimi težavami in stroški se je ob tem srečevala Občinska konferenca ZSMS in same brigade, ni potrebno razglabljati. Mentorja so morali poiskati v treh dneh, in kako je v takih razmerah mogoče najti ustrezen, kvaliteten kader, sposoben za delo s petinštiridesetimi pionirji, za delo z mladim človekom, neizoblikovano osebnostjo? MDB UK KPS je ob prihodu na akcijo morala najprej sklicati brigadno konferenco, da so določili namestnika. Vse to pa kljub temu, da je bila kadrovska sestava pripravljena že mesec dni prej. Za MDB Bratska mesta pa se praktično do odhoda ni vedelo, ali bo šla v popolni sestavi na MDA Brkini 82. Odločitev je padla tik pred zdajci, minuto pred dvanajsto.

Kje iskati krivca za vse te nastale težave? Kdo je zatajil? Samoupravni organi?

Kaj storiti, da v prihodnje ne bi prihajalo do podobnih situacij in neodgovornega odnosa samoupravnih organov — DS — nekaterih TOZD in s tem hkrati do nezaupanja v sposobnost samoupravnih organov Tozda? V prvi vrsti je potreben skupen dogovor z OO ZSMS v temeljni organizaciji, in to še letos, pogovori pa se morajo nadaljevati skozi evidentiranje vse do odhoda brigadirjev na akcije. Še letos je potrebno planirati število delavcev za brigado, da ne bo prihajalo do podobnih nesporazumov kot letos. Prisluhniti je treba tudi mladim, točka več na dnevnem redu ne bo pomenila nekaj ur sedenja več in s tem izgube delovnega časa.

Rezultati in priznanja tako posameznim brigadirjem kot celotni MDB dovolj zgovorno pričajo o uspehih naših mladih ljudi na trisah delovišč, zveznih in republiških akcij širom Jugoslavije, hkrati pa to pomeni tudi zagotovilo, da imamo zmožne, dobre delavce, ki pa se ob takšnem odnosu združenega dela, kakršen se je pokazal letos, lahko sprevrže v nasprotno.

Ob koncu tega prispevka (ali odprtega pisma?) pa moramo poudariti, da v ostalih DO takšnih problemov ni bilo in upamo, da jih v prihodnje tudi ne bo v omenjenih Tozdi in da vse skupaj ne bo spet naletelo na gluha ušesa.

MDA morajo postati resnično sestavni del družbenih dogajanj v vseh sredinah, kajti vsi se moramo zavedati, da so brigade oz. mladinsko prostovoljno delo šola samoupravljanja, šola življenja, šola, ki pomeni tudi vzgojo mlade generacije, generacije, ki bo jutri s svojim delom dala pomemben prispevek k stabilizaciji, k uspehu delovne organizacije, gospodarstva na sploh in k dobrobiti vseh nas.

Center za obveščanje
in propagando
pri predsedstvu
OK ZSMS Trbovlje

NEPOZABNI VTISI BRIGADIRJA...

Visok, nasmejan, oblečen v brigadirsko majico, na kateri je vtisnjen emblem TL ZR HA TV;

to je *Jezdimir Krnjič* — zaposlen na TOZD Premogovnik Trbovlje. K nam je prišel iz Bosne leta 1976 in se zaposlil kot rudar — kopač.

»Ali veste, kaj pomenijo te začetnice na moji brigadirski majici? je pričel pogovor. To so začetnice sedmih pobratenih mest, iz katerih smo se udeležili zvezne akcije na Brkinih. Ta mesta so: Trbovlje — Lazarevac, Zagorje — Raška, Hrastnik — Aleksinac, Trbovlje — Valandovo«. Navdušenje nad brigadirskim življenjem, ki ga je prikazal Jezdimir, je skoraj nepopisno:

»Meni pomeni brigada življenje. TL — ZR — HA — TV.. to je bil tudi naš brigadirski pozdrav, ko smo vstajali, ko smo pričeli delo ali športna tekmovanja.

Iz Trbovelj smo se akcije udeležili štirje mladinci, vseh pa nas je bilo petintrideset. Delali smo na Brkinih od 8. do 28. avgusta letos. V tem času sta na Brkinih poleg naše brigade — Bratska mesta, delali še brigadi 17. oktober in Jože Varš-Luka, v katero so bili vključeni v glavnem pionirji.

Zjutraj smo vstajali ob 4,30, po jutranji telovadbi smo že ob 5.20 pričeli z delom. V naši brigadi nas je bilo najmanj po številu, bili pa smo najmočnejši in najbolj zagnani. Zasuti bi morali dva in pol kilometra dolg jarek, mi pa smo v tem času zasuli pet in pol kilometra dolgo traso. Dosegli smo rekord, saj smo bili za osemindeset odstotkov pred ostalimi. Naša brigada je dobila trak akcije, osem udarniških značk in osem pohval.

Kaj vas je v brigadi najbolj navdušilo?

Najprej — samo delo. Jaz sem namreč »šafle« nikoli ne bojim. Ker smo tako hitro opravili svoje delo, smo šli pomagat drugim brigadirjem. Dvakrat smo v popoldanskem času tudi pomagali kmetom. To, da nekemu pomagaš, je zelo lep občutek,

in prav zaradi tega sem sklenil, da se bom akcije prihodnje leto zopet udeležil. Pripomnim naj, da me letos v brigado pri rudniku ne bi pustili, če ne bi bil lani udarnik. Drugo, kar me privlači, je razgibano brigadirsko življenje v popoldanskem času, ko smo organizirali vrsto športnih tekmovanj. Zelo lepi so tudi brigadirski večeri ob plesu, petju in sklepanju prijateljstva.

Tovarištvo, medsebojna pomoč, prijateljstvo, dobro razumevanje med brigadirji, zdravo tekmovanje pri delu in športu — to je tisto nepozabno, ki te ponovno vleče v brigadirsko življenje.

Dragica Bregant

Junaki Španije

Spomini Mihe Marinka na pot prve skupine v Španijo

(četrto nadaljevanje)

Leto 1937 je bil čas mobilizacije prostovoljcev, borcev za republikansko Španijo.

Peljal sem se s kolesom čez Trojane v Ljubljano, da sporočim Centralnemu komiteju pripravljenost za odhod petih fantov, komunistov, skojevcev v Španijo in da sem se odločil, da grem z njimi tudi jaz. Tam nisem dobil določenega odgovora glede mojega odhoda. Košir mi je samo dejal, naj se zmenimo v Trbovljah, ali grem jaz ali Hohkraut. Zaradi svojega moralnopolitičnega razpoloženja nisem bil voljan tako nedoločeno sporočilo predati okrožnemu komiteju, saj bi se tovariši čudili, kako sem se dogovarjal v Ljubljani, ker sem že prej govoril o pripravljenosti, da grem v Španijo. Pripravil pa se je tudi Hohkraut. Odločanje o odhodu enega ali drugega bi bilo mučno za vse tovariše, posebej za mene. Zato sem se Okrožnemu komiteju zlagal, da je v Ljubljani odločeno, da grem jaz. Nato se je naša skupina petih — Rudi Češnovar, Srečko Vidic, Jože Kralj, Avgust Jazbec in jaz — pripravila za odhod.

Takrat je za organizacijo kanalov do javk v Celovcu, za oskrbovanje prostovoljcev z dokumenti, nujno potrebnim denarjem in vodiči čez mejo skrbel Jože, svojčas organizacijski sekretar. Za našo peterko nisem rabil vodiča, ker sem že od prej poznal nekatere prehode čez mejo. Oskrbeli smo se samo z legitimacijami planinskega društva, s katerimi je bil alpinistom dovoljen dostop in tudi prestop meje na nekaterih vrhovih Karavank. Odločil sem se za prehod na Peci, ki sem ga dobro poznal. Od Jožeta sem zahteval samo denar in javko v Celovcu.

Na Peci smo šli ob meji kar po graničarski stezi. Spominjam se, da smo za nekim ovinkom nehoti iznenadili graničarsko patrolo, ki je spala ob poti. Delali smo se prostodušne kot pravi planinci. Vprašal sem jih za pot na vrh Pece. Bilo jim je nerodno, ker smo jih zalotili pri spanju, in ne da bi nas sploh vprašali za legitimacije, so nam vljudo opisovali pot, po kateri naj gremo in kje gre pot nekaj časa po avstrijskem ozemlju. To nam je seveda prišlo prav in namesto na vrh Pece smo jo mahnili kar naravnost z grebena v dolino, v Avstrijo. Javko v Celovcu, oziroma v predmestju Annabüchl, smo zaradi podrobnega opisa takoj našli. Slučajno smo tam srečali Zdenko Kidričevo, ki sem jo od prej dobro poznal. V njenih rokah je bilo odpravljanje »Špancev« v Pariz. Dala mi je javke za vodiče v Teldkircnu za prehod meje v Švico, v Baslu za prehod švicarsko-francoske meje in naslov javke v Parizu. Vsakemu od nas je dala enako vsoto šilingov in švicarskih ter francoskih frankov, hrano, ki je potrebna na poti. Tu smo se srečali z drugo peterko iz Zaloga — Zadobrove pri Ljubljani, ki je hkrati z nami prišla po drugem kanalu v Celovec z istim ciljem. Na nadaljnji poti pa smo vsi skupaj napravili dve napaki. Kupili smo vozne karte do Feldkirchna in sedli v direktni brzi vlak za Pariz. Nismo pomislili na to, da je v takem vlaku kontrola že pred končno mejno postajo. Čeprav smo se previdno razmestili po kupejih dveh vagonov, nas je policijska in carinska kontrola, ki je vstopila že v prehodni

brzovozni postaji Bludenz, vse odkrila. Naše legitimacije planinskega društva so bile upoštevane samo v najožjih planinskih predelih, ne pa v notranjosti, kaj šele v brzovlaku za Pariz. V Feldkirchnu smo se znašli vsi v postajnem policijskem arestu. Naš zagovor, da želimo obiskati mednarodno razstavo v Parizu, ki je bila tisto leto velika turistična atrakcija, se jim je zdel smešen. V osebni preiskavi so pri vsakem izmed nas odkrili enako vsoto deviz. Policiji je bilo jasno, da smo organizirana skupina prostovoljcev namenjenih v Španijo.

Po dveh, treh dneh, ko so nas za naš denar gostili v sodnih zaporih, so nas »šupirali« nazaj na mejno postajo Področje in nam odtegnili tudi stroške za policijsko spremstvo. Eno noč smo prebili v zaporu v Innsbrucku.

Od večje postaje, nekega železniškega križišča, nismo več videli spremstva policajev v uniformi. Nismo pa bili prepričani, da nas ne spremljajo policijski agenti v civilu. Kljub temu smo se mi, trboveljska peterka, domenili, da pobegnemo z vlaka in poiščemo Zdenko Kidričevo, da nas opremi za novo, varnejšo pot preko planin. Drugo, zaloško skupino, smo tudi poizkušali pridobiti za ta načrt, a zaman. Vrnili so se nazaj v Jugovijo. Ali jim je v Ljubljani Vrečar delal sitnosti? Ne vem. Znova niso šli na pot.

Mi, drugi, pa smo malo pred Beljakom poskakali z vlaka in šli peš do mesta, od koder smo se peljali z vlakom v Celovec.

Zdenka nas je tokrat opremila za planinsko turo s pumparicami, turističnimi srajcami, namesto gojzarič smo kupili navadne delovne čevlje, dva nahrbtnika, zemljevid, kompas in daljnogled.

Nadomestila je tudi devize, ki smo jih porabili v avstrijskih zaporih. Zdaj smo bili za silo opremljeni za planine. V nahrbtnikih smo nosili nizke čevlje, dolge zlikane hlače, srajce, kravate, suknjiče smo obesili kar povrhu, da smo imeli tudi opremo, s katero ne bi vzbujali pozornosti v neplaninskih krajih.

Iz naših napak s prve poti smo se sedaj skušali čim več naučiti. V

svoji previdnosti smo šli celo predaleč. Pred odhodom smo dobro preštudirali zemljevid in vozne rede, izbrali pot in način uporabljanja vlaka.

Prestopili smo iz brzega v navadni potniški vlak dosti pred postajo, kjer nas je zalotila policija. V mestu Bludenz smo izstopili še v zgodnjih jutranjih urah, bila je druga polovica julija, in jo mahnili peš po vijugasti cesti skozi ozko in dolgo dolino, podobno naši Kamniški Bistrici ali Krmi, ki je vodila na jug v smeri gorskega masiva Rhätikon. Odločili smo se namreč, da gremo čez ta greben v Švico. Za pot čez Lichtenstein tudi prej nismo imeli zanesljivega vodiča.

Pa tudi že na poti po tej dolini bi skoraj imeli ponovno smolo. Ko smo prišli že precej daleč po soseski, in se je že povsem zdanilo, smo imeli srečo, da smo prvi zagledali skupino žandarjev. Ker smo šli v isto smer, in nas nista mogla takoj opaziti, smo se lahko umaknili nazaj za ovinek, da nas ne bi zagledala, če bi se slučajno ozrla. Šli smo nekaj sto metrov nazaj, potem pa smo jo po neki grapi ubrali v hrib. Nadaljevali smo pot visoko po bregu po gozdu in deloma po goličavi, tako da samo imeli cesto ves čas pod seboj. Hoja je bila zelo dolga, ker smo morali zaradi konfiguracije terena delati velike ovinke, večje, kot če bi hodili po cesti. Ker nismo bili primerno opremljeni za turo, ki je bila pred nami, je bilo treba poiskati primerno hrano in osvežilno pijačo. Izpraznili smo nahrbtnik, z njim smo se spustil v vas, oni pa so nas opazovali z daljnogledom, da bi videli, kaj se bo zgodilo z menoj. Čakali so me v veliki negotovosti, saj niso znali jezika in ne poti nazaj, niso vedeli za javke, ker so bile zaupane samo meni. Sicer pa jim to brez znanja jezika ne bi dosti pomagalo.

V dolini sem v trgovini za turistične kupil kruh, konzerve, salamo in sir, napolnil nahrbtnik in jo mahnil nazaj. Ko sem se bližal tovarišem, sta mi dva že pritekla navdušena naproti in me rešila nahrbtnika. V vedrem razpoloženju smo se odteščali in nato nadaljevali pot precej visoko, tako da smo imeli stalno

pred očmi dolino. Že od jutra smo opazovali, koliko je šle uniformiranih stražarjev po turistični stezi proti višinskemu jezeru Lünner See, ki je okoli 2000 m visoko. Radi bi bili namreč vedeli, če se moramo bati, da bi na poti proti vrhu srečali kakšno patrolo, ki bi nas lahko legitimirala.

Na poti, ki nas je vodila po gozdnatih obronkih, smo se nenadoma silno prestrašili. Po strmini se je proti nam začelo valiti kamenje. Hitro smo se poskrili za drevesa in opazovali, kaj se dogaja. Opazili smo le čredo krasnih jelenov, ki je drvela ne daleč nad nami. V hipu se je naš strah spremenil v občudovanje. Pred seboj smo imeli veličasten prizor, trop krasnih živali, ki smo jih verjetno mi prestrašili. Proti večeru smo se spustili v zadnji kot doline, kjer so bile po strminah majhne bajtice za spravilo sena, kakršne so običajno po planinah. V mraku smo se odpravili v eno od teh bajtic za seno. Seno ni bilo spravljeno zadosti suho, zato nas ni zeblo, ko smo se potili v njem, oblečeni samo v spodnje perilo. Slekli smo se zato, da ne bi bili naslednji dan preveč pomeknani. Prebudili smo se vsi prepoteni.

Ob prvem svitanju smo se odpravili naprej in po nekaj urah hoda prišli na visoko planoto, kjer sta bili dve lepi jezera, Lünner See in neko drugo. Mi se seveda nismo napotili proti planinski koči, ki je bila na bregu enega izmed jezer, marveč smo krenili v smeri okrog 3000 m visokega Shesaplana, enega od vrhov Rhätikona. Poti nismo poznali, orientirali smo se bolj po zemljevidu in kompasu. Izogibali smo se tudi bližine turistov, ki smo jih tu in tam zagledali v daljavi. Končno smo pod stenami Shesaplana prišli na sam rob pogorja, kjer se je pred nami odprl pogled na Švico z nazobčanimi vrhovi velikih planin. Zamaknjeni smo strmeli v to divjo lepoto. Toda misliti je bilo treba, kako bomo prišli v dolino. Po karti smo vedeli, da smo na meji. Pod nami so bile navpične stene. Kako priti do melišč, ki smo jih videli 200, 300 m pod seboj? Nismo imeli ne cepina, ne vrvi, iskali, iskali smo poti levo, desno,

končno pa smo le našli žleb med stenami. Lotili smo se pravega alpinističnega spusta. Namesto vrvi mo sestavili naše pasove in naramnice naših nahrbtnikov.

(nadaljevanje sledi)

Iz gradiva Revirskega muzeja
ljudske revolucije Trbovlje

NOVOSTI V ZAKONU O ZDRUŽENEM DELU

V Uradnem listu SRS štev. 27 z dne 23. 7. 1982 je bil objavljen Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o delovnih razmerjih, ki ga je Skupščina socialistične republike Slovenije sprejela dne 14. julija 1982.

Novela zakona prinaša naslednje bistvene novosti:

Sprejem pripravnikov vsako leto

Delavci TOZD so dolžni, da vsako leto sprejmejo določeno število pripravnikov. To število pa določijo delavci v skladu s kadrovskim načrtom TOZD in samoupravnim sporazumom o zaposlovanju v občini.

Razporeditev v drug kraj

Delavec se lahko prerazporedi na delo iz kraja v drug kraj — brez njegove privolitve. Vendar pa se v takem primeru ne smejo bistveno poslabšati življenjski pogoji delavca in njegove družine.

Razporeditev na delo izven DO oz. SOZD

V primeru »tehnološkega presežka« delavcev predvideva novela zakona možnost zagotovitve pravice dela z družbenimi sredstvi takim delavcem tudi izven sestave delovne organizacije oz. sestavljene organizacije združenega dela, in sicer na podlagi sporazuma organov upravljanja obeh OZD.

Novela zakona daje delavcu pravico, da na podlagi sporazuma organov upravljanja obeh OZD preide

na delo v drugo OZD izven DO oz. SOZD tudi v primerih, ko mu je TOZD po zakonu dolžna zagotoviti delo v okviru TOZD, delovne organizacije ali sestavljene organizacije združenega dela, pa ni ustreznih del oziroma nalog, ki bi jih tak delavec lahko opravljal.

Neenakomerna razporeditev delovnega časa

Zaradi učinkovitejšega razporejanja delovnega časa novela zakona določa, da je lahko čas med letom neenakomerno razporejen tudi v primerih, če to zahteva narava dejavnosti v TOZD, ali če to zahteva narava določenih del oziroma nalog zaradi organizacije dela, boljše izrabe delovnih sredstev, racionalnejše izrabe delovnega časa in v drugih podobnih primerih, ki so določeni v samoupravnih splošnih aktih. V vseh naštetih primerih se upošteva 42-urni delovni teden kot povprečna delovna obveznost posameznega delavca v obdobju največ do enega leta.

Sezonske dejavnosti — povprečje 42 ur v letu

Novela zakona določa tudi obveznosti delavcev v TOZD s »SEZONSKIM ZNAČAJEM DELA«. Delavci tu razporedijo delovni čas tako, da traja v času sezone več kot 42 ur na teden, izven sezone pa manj kot 42 ur na teden, vendar kot povprečna 42-urna tedenska delovna obveznost delavca v obdobju največ do enega leta.

Za dodatno delo soglasje obeh TOZD

Sprememba se nanaša tudi na zaposlovanje delavcev do ene tretjine polnega delovnega časa poleg rednega delovnega časa. Pogosto prihaja do manipuliranja z možnostjo zaposlovanja delavcev, zato je po novi potreben soglasje obeh TOZD, tiste, v kateri je delavec redno zaposlen in druge, v kateri dela 1/3 delovnega časa. Določena dela oz. naloge strokovnjakov se morajo vsakih dvanajst mesecev tudi objavljati, dokler se ne prijavijo nezaposlene osebe ali delno zaposlene, ki ustrezajo razpisnim pogojem.

Nadurno delo največ 30 ur na mesec

Zaradi zaostritve pogoje za opravljanje dela preko polnega delovnega časa novela zakona določa, da delavci ne smejo uvesti dela preko polnega delovnega časa, če je mogoče delo opraviti z ustrezno smotno organizacijo dela in razporeditvijo delovnega časa ali zaposlitvijo novih delavcev.

Če družbeni interes in narava dejavnosti terja uvedbo dela preko polnega delovnega časa, sme posamezen delavec v enem mesecu opraviti največ 30 ur.

Letni dopust — najdalj 45 dni

Novela uvaja novosti tudi glede letnega dopusta, in sicer ga skrajšuje od sedanjih 60 na 45 dni. Jasneje je tudi določeno, da je možno povečati letni dopust po vseh osnovah do pet delovnih dni skupaj. Pravico do povečanega dopusta imajo tudi delovni invalidi, ki delajo skrajšani delovni čas, neglede na stopnjo njihove telesne okvare in delavci, ki negujejo in varujejo težje telesno in duševno prizadete osebe.

Nadaljnja novost je, da delavec lahko izrabi del letnega dopusta nad 12 delovnih dni najkasneje do konca februarja naslednjega koledarskega leta za prejšnje tekoče leto.

Neupravičen izostanek — obvezno prenehanje delovnega razmerja

Zaradi uskladitve z zakonom o združenem delu in zaradi zaostrovanja delovne discipline novela zakona določa obveznost, da morajo delavci v samoupravnem splošnem aktu določiti število dni neopravičenega izostanka z dela, ki ne sme biti manjše od pet in ne večje od sedem delovnih dni v obdobju šestih mesecev za katerega se mora izreči disciplinski ukrep prenehanja delovnega razmerja.

Novela zakona določa še druge primere hujših kršitev delovnih obveznosti, ki jih določijo delavci v samoupravnem splošnem aktu, zaradi katerega se bo moral izreči disciplinski ukrep prenehanja delovnega razmerja. Pri opredelitvi v zakonu določenih primerov hujših

kršitev delovnih dolžnosti morajo delavci v samoupravnem splošnem aktu upoštevati, ali zaradi hujših kršitev prihaja do motenj v razmerjih pri opavljanju del oz. nalog, pred vsem pa, ali prihaja do večje materialne škode oz. do nevarnosti za nastanek take škode, hujših posledic za pravice delavcev, do posledic ali nevarnosti za njihovo življenje in zdravje ali do bistvenih motenj v samoupravnih odnosih.

Odškodninska odgovornost

Tudi na področju odškodninske odgovornosti prinaša novela spremembe, in sicer določa rok treh mesecev za odložitve o odškodninskem zahtevku v temeljni organizaciji. Če v tem roku ne pride do povrnitve ugotovljene škode, lahko TOZD oz. delavec sprožita postopek pred sodiščem združenega dela. Pred potekom tega roka se lahko sproži postopek pred sodiščem, če delavec pismeno izjavi, da ugotovljene in povzročene škode ne bo povrnil, oz. če pristojni organ TOZD s sklepom zavrne zahtevo delavca. Delavca in TOZD pa se lahko sporazumeta o višini odškodnine. Ta sporazum mora biti pismen in je izvršilni naslov.

Odstranitev delavca na katerakoli dela

V primeru neobvezne odstranitve delavca z dela je dostikrat nemogoče

razporediti delavca na druga dela oz. naloge, ki ustrezajo njegovi strokovni izobrazbi oz. delom pridobljeni delovni zmožnosti, ker takih del oz. nalog ni v TOZD. Zato novela zakona dopušča možnost, da se tudi v takem primeru lahko delavec razporedi na katerakoli dela oz. naloge v TOZD.

Objava del, ki jih opravlja delavec s pogoji za polno pokojnino

Zaradi zaposlovanja mladih strokovnjakov in izboljšanja izobrazbene strukture delavcev v TOZD je v noveli zakona določeno, da lahko pristojni organ TOZD da soglasje, da delavec, ki izpolni pogoje za polno osebno pokojnino nadaljuje delovno razmerje le pod pogojem, da se na oglas ali javni razpis del oz. nalog, ki jih opravlja tak delavec, ne prijavi kandidat, ki izpolnjuje razpisne pogoje. Oglas oz. javni razpis del in nalog je treba objaviti tri mesece preden delavec izpolni pogoje za polno osebno pokojnino ter ga ponavljati vsako leto, dokler se ne prijavi ustrezen kandidat.

Izenačenje delavke z delavcem glede pokojninske dobe

Novela nadalje določa, da se delavki, če to želi, glede prenehanja delovnega razmerja šteje izpolnitev pogojev za polno osebno pokojnino tako kot delavcu, to je 40 let pokojninske dobe.

Pogodba o delu v soglasju z matično TOZD delavca

Novela zakona določa, da se pogodba o delu lahko sklene z delavcem le ob pogoju, da je podano pismeno soglasje pristojnega organa TOZD, v kateri je v delovnem razmerju, razen kadar bo šlo za opravljanje kratkotrajnih začasnih in občasnih del, ki trajajo do 7 dni v posameznem koledarskem letu.

Izjeme za nadurno in pogodbeno delo še dve leti

V predhodnih in končnih določbah novela zakona določa, da do 31. 7. 1984 lahko delo preko polnega delovnega časa nad 30 ur na mesec, toda ne več kot 48 ur na mesec in delo po pogodbi o delu nad 60 dni, toda največ 90 dni v posameznem koledarskem letu, odobri pristojni organ občinske skupnosti za zaposlovanje v posebej upravičenih primerih.

Posebej želimo opozoriti na novost novele, ki iz dosedanjega zakona črta 215. a člen, ki dovoljuje 20 ur pogodbenega dela na teden upokoencem. Odslej torej tudi za pogodbeno delo upokoencev ne veljajo nikakršne izjeme.

Objava del in nalog delavcev s pogoji za upokoitev

Dela oz. naloge, ki jih opravlja delavci, ki izpolnjujejo pogoje za polno osebno pokojnino oz. dela in naloge, ki jih opravlja delavci, ki bodo izpolnili pogoje za polno osebno pokojnino do 31. 12. 1982, so delavci dolžni objaviti najpozneje do 1. oktobra 1982.

Benificirana delovna doba

Po noveli zakona ni več možno, da bi se delavcu, ki se mu šteje zavarovalna doba s povečanjem, ugotavljala izpolnitev pogojev za polno osebno pokojnino v dejanskem trajanju, če to želi. Dosedanja določba zakona, ki je to dopuščala, je bila v logičnem nasprotju z namenom določitve benificiranja zavarovalne dobe, ki je v tem, da se omogoči delavcu, ki dela v težkih pogojih dela, da prej izpolni pogoje za polno osebno pokojnino kot drugi delavci.

Pritiski v naših jamah so bili vedno zelo hudo zlo. Posnetek kaže etažo 275/IV v Severni Kadunji jame Trbovlje iz leta 1961—62.

Foto: A. Bregant

Zgoraj navedene novosti zakona o delovnih razmerjih so najbistvenejše, vseh zaenkrat nismo omenjali. Prav tako pa jih bomo upoštevali, ko bomo usklajevali pravilnike o delovnih razmerjih TOZD in DS z določili novele, kar moramo storiti do 31. decembra 1982.

Marinka Pavlič

DRUŽBENOPOLITIČNO USPOSABLJANJE DELEGATOV

Zasavski šolski center, TOZD Revirska delavska univerza, je začel s sodelovanjem koordinacijskega odbora za družbenopolitično izobraževanje pri predsedstvu občinske konference SZDL Trbovlje in klubom samoupravljalcev Trbovlje z družbenopolitičnim usposabljanjem delegatov. Koordinacijski odbor in klub sta pripravila program usposabljanja, revirska delavska univerza pa ga izvaja. Gre za uresničitev enega temeljnih pogojev za uveljavljanje, uresničevanje in razvijanje delegatskega sistema in delegatskih odnosov ter s tem usposabljanje članov delegacij. Organizatorji so pripravili šest seminarjev, ki se pričenjajo 18. 9., 25. 9., 2. 10., 16. 10., 23. 10., 6. 10. 1982.

Ponavadi so bili organizirani ob sobotah in so trajali od 8. do 13. ure. Udeležujejo se ga tudi številni delegati iz TOZD in DS našega kombinata.

OD 1. OKTOBRA VIŠJE POKOJNINE

Dne 20. septembra 1982 se je v Ljubljani sestala skupščina skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja Slovenije. Na tej seji so sklenili, da se pokojnine s 1. oktobrom 1982 povečajo za 6 %. Določili pa so tudi nov mejni znesek najnižjih pokojninskih prejemkov. Ta znaša sedaj 7.162,75 din.

Avgusta t.l. so pričeli v Hrastniku z zemeljskimi deli za pripravo gradbišča za zgraditev novega 5 nadstropnega stanovanjskega bloka, ki bo namenjen v glavnem upokojujencem.

Foto: A. Bregant

Povečane pokojnine zagotavljajo ohranitev razmerja med povprečno starostno pokojnino in povprečnim osebnim dohodkom. iz preteklega leta, to je 72,3 %. Če pa bo osebni dohodek zaposlenih letos porastel le za 25 %, kar izhaja iz najnovejše ocene gibanj osebnih dohodkov, ocenjujejo, da bo to razmerje ugodnejše in naj bi znašalo povprečno 73,5 %. Nov mejni znesek najnižjih pokojninskih prejemkov ne bo zmanjšal dosedanjega števila upravičencev varstvenega dodatka.

POVPREČNI OSEBNI DOHODKI V JUGOSLAVIJI

Zvezni zavod za statistiko je sredi septembra tega leta objavil podatke o povprečnih osebnih dohodkih zaposlenih v Jugoslaviji. V prvi polovici tega leta je bil dosežen povprečni osebni dohodek v Jugoslaviji 11.875 din na zaposlenega, lanske leto v istem obdobju pa je ta povpreček znašal 9.050 din na zaposlenega mesečno. Povprečje v juniju tega leta je znašalo v Jugoslaviji 12.469 din, od tega v gospodarstvu

12.241 din, v negospodarstvu pa 13.674 din. Med republikami in pokrajinama ima najvišje povprečje v prvem polletju tega leta Slovenija, in to 14.210 din na zaposlenega mesečno, najnižje povprečne osebne dohodke pa imata Makedonija 10.365 in Kosovo 10.333 din.

ČEBINE SO ZGODOVINSKO OBMOČJE

Dne 8. septembra 1982 sta zbora združenega dela in krajevnih skupnosti skupščine občine Trbovlje sprejela odlok o zgodovinskem območju Čebin. V Barličevi hiši na Čebinah št. 4. je bil namreč v noči med 17. in 18. aprilom 1937 ustanovni kongres Komunistične partije Slovenije. Gre torej za ohranitev zgodovinskega izročila, povezanega z delavskim gibanjem in narodnoosvobodilnim bojem ter za ohranitev kulturne spomeniške značilnosti in vrednosti tega območja. Gre pa tudi za zagotovitev materialnih in drugih pogojev za življenje in delo prebivalcev zgodovinskega območja Čebin.

Odslej se to območje imenuje »Zgodovinsko območje Če-

bine«. To območje pa obsega vizualni prostor Barličeve domačije kot osrednjega zgodovinskega spomeniškega območja, sestavljajo pa ga domačije Barlič, Čebine 4, Kuder, Čebine 5, Ožegovc, Čebine 3, Spodnji Slapar, Čebine 2 in Zgornji Slapar, Čebine 1. Meja zgodovinskega območja poteka po orientacijskih točkah: Spodnje Čebine, križišče pri Slaparju — Širje — Brlog — Jesenje — Grebenje vrh — parkirišče Čebine, — kmetija Drnovšek ter po slemenu na križišče spodnje Čebine. Na tem zgodovinskem območju stojijo zgodovinski in kulturni spomeniki: Barličeva domačija, Čebine 4, ki je zgodovinski spomenik v celoti in varovalni režim I. stopnje, podružnična cerkev sv. Križa na Čebinah kot umetnostni spomenik z varovalnim režimom I. stopnje, domačija Zgornji Slapar, Čebine 1, kozolec kot varovalni režim II. stopnje, domačija Spodnji Slapar, Čebine 2, gospodarsko poslopje in kozolec kot etnološka spomenika z varovalnim režimom I. stopnje, domačija Ožegovc (Mirko Šrubar), Čebine 3, kašča, gošpodarsko poslopje kot etnološka spomenika I. stopnje in domačija Kuder, Čebine 5, kašča kot etnološki spomenik I. stopnje.

Odlok podrobneje določa, kaj je možno izvajati v bodoče na zgodovinskem območju in kaj je na tem območju prepovedano. Odlok je stopil v veljavo takoj, posebej pa bo v skladu s tem odlokom skupščina občine Trbovlje sprejela še zazidalni načrt za popolnejšo ureditev zgodovinskega območja Čebine. (tl)

80 LET PROSVETE V ČEMŠENIKU

Prosvetno društvo Čemšenik je v avgustu in deloma v septembru praznovalo svoj 80-letni obstoj. Pripravili so vrsto prireditev, koncertov in nastopov svojih članov, počastili pa so tudi svoj krajevni praznik.

Že leta 1902 so se v Čemšeniku zbrali ljubitelji gledališča in pripravili igro iz kmečkega življenja. Takrat še ni bilo dvoran, zato so igrali pod kozolci ali pa na prostem. Njihova kulturno prosvetna dejavnost pa se je precej razmahnila posebno po osvoboditvi. Društvo je prejelo nagrado in plaketo kulturne skupnosti Zagorje, marsikdo od njihovih članov pa je prejel posebno priznanje in odlikovanje.

V nedeljo, 22. avgusta ob 16. uri so v dvorani v Čemšeniku pripravili prireditev, na kateri so nastopili pod mottom »Kdor poje, slabo ne misli«: folklorna skupina Emil Kodat s citrmi in pesmijo, Jože Kralj s pripovedovanjem, nastopila sta recitatorja Francka Šmit in Marko Veteršek, harmonikarji Herle, Jerman in Golčnik, sestre Robavs so zapele tri pesmi, Franci Klopčič pa je igral na orglice, zapel je mešani mladinski pevski zbor Čemšenik pod vodstvom Tadeje Suša in mešani pevski zbor Čemšenik pod vodstvom Jožeta Zupana, povezovalka in vodja sporeda je bila Martina Bokal.

V nedeljo, 29. avgusta popoldan pa so v isti dvorani nastopili člani igralske družine prosvetnega društva Čemšenik. Predstavili so se z dramo Janeza Jalna: Bratje. Režiral je Jože Polc.

V nedeljo, 5. septembra popoldan, je bila v isti dvorani v Čemšeniku predstava: »Večer domačega filma«. Pripravil ga je kino klub mladih iz Zagorja. Avtorja šestih filmov sta bila Vladko Benko in Franc Kopitar.

V nedeljo, 12. septembra popoldan, pa je bila pred osnovno šolo v Čemšeniku osrednja proslava ob 80-letnici obstoja in delovanja prosvetnega društva Čemšenik, hkrati pa je bila proslava krajevnega praznika. Pozdravni nagovor je imel predsednik krajevnega skupnosti Čemšenik Miran Suša. Slavnostni govornik je bil Lado Kojnik, predsednik izvršnega sveta občine Zagorje. V kulturnem delu programa pa so nastopili pevci in recitatorji iz Čemšenika ter delavski pihalni orkester iz Zagorja. Prizadevnim krajanom in kulturnikom iz Čemšenika vsa zahvala in čestitke ob jubileju! (tl)

TV FILM O ŽIVLJENJU IN DELU MILETA KLOPČIČA

Radio televizija Ljubljana je pričela koncem septembra t.l. snemati televizijski film o življenju in delu Mileta Klopčiča, pesnika, prevajalca in družbenopolitičnega delavca. Precej zunanjih posnetkov bodo posneli v njegovem kraju dolgoletnega bivanja in odraščanja v Zagorju ob Savi. Tovariš Mile Klopčič je bil in je še vedno z nami povezan kot velik borec za zmago revglucije in sokreator predvojnega in povojnega kulturnega življenja. Predvsem pa nam je zelo blizu s svojimi rudarskimi pesmimi.

Oddajo pripravljala avtorica Alenka Auersperg in režiser Božo Vranešič.

GRAFIČNI RUDARSKI CIKEL TONETA KRALJA V REK EK

Akadskega slikarja in kiparja Toneta Kralja poznamo več ali manj vsi po njegovih kiparskih in slikarskih delih, ki jih je ustvaril za časa svojega življenja. V predvojnih letih, pa tudi v povojnem času je večkrat v Trbovljah oblikoval — slikal rudarje pri delu, rudarje doma, rudarje v NOB, streljanje talcev — rudarjev itd. Do leta 1953 je ustvaril grafični cikel Rudarske Trbovlje.

Po pripovedovanju vdove pokojnega umetnika Mare Kralj je njen mož, avtor tega cikla za časa svojega življenja pogosto dejal, da morajo biti vse njegove jedkanice — rudarske grafike na vsak način v Trbovljah, tako da jih bo videlo pogosto čim več rudarjev, njihovih družin ter drugih delavcev in občanov. To njegovo željo je bilo mogoče pred nedavnim tudi uresničiti. Pokojnikova družina je odstopila našemu kombinatu za minimalno odškodnino 13 grafičnih listov — jedkanic. Te bodo, ko bodo okvirjene, nameščene v sejni sobi našega kombinata, kjer jih bodo lahko pogosto občudovali številni delegati na raznih sejah samoupravnih orga-

Tone Kralj, ak. slikar in kipar

nov, gostje, predvsem pa delavci našega kombinata. Naš kombinat je s tem pokazal še enkrat, da je kolektiv vedno naklonjen tudi likovni umetnosti, če gre za dela, ki na umetniški način prikazujejo rudarjevo delo in življenje ter njegov boj in predanost napredku. Občasno bomo fotografije teh grafičnih del objavljali tudi v našem glasilu. Že v tej številki je na naslovni strani objavljena ena teh grafik.

Tone Kralj, akademski slikar in kipar, se je rodil 23. 8. 1900 v Zagorici pri Dobropolju. Po šolanju v domačem kraju je končal gimnazijo v Ljubljani in študiral umetnost pri kiparju Štursi v Pragi. Ob študiju na akademiji je v letih 1920—1922 ustvaril vrsto grafik, ki se nahajajo v raznih galerijah v Sloveniji. Strokovno se je izpopolnjeval na akademijah na Dunaju, Parizu in Firencah, kasneje pa je študiral tudi arhitekturo v Rimu. Od leta 1920 je razstavljal skupno s starejšim bratom Francetom po Jugoslaviji, v Pragi, Berlinu in drugod. Kot član umetniškega združenja je vsako leto sodeloval na razstavah v Beogradu, Londonu, Amsterdamu ter Benetkah. Vabljen je bil na tri zaporedne bienale v Benetkah; to mu je zagotovilo stalno udeležbo brez žirije. Komaj pridobljeno pravico je razveljavil fašistični zakon. Na razstavi v Padovi je prejel za svoja dela dve srebrni odličji ter zlato odličje leta 1937 v Strassburgu. V času največjega zatiranja slo-

venskega življa v fašistični Italiji so ga primorske protifašistične tajne organizacije povabile k delu. Prepovedano slovensko besedo naj bi nadomestila slika, ki bi bila po stilu in vsebini naša, slovenska. Tako je nastala cela vrsta notranje preurejenih cerkva. Od leta 1921 se jih je nabralo več kot 40.

Dela med drugo svetovno vojno so nastala tako rekoč pred očmi okupatorja. To so olja velikega formata z vojno tematiko, ciklus »Punt« (reliqfi) je v zbirki NOV. Po vojni se je udeleževal vseh razstav v okviru društva likovnih umetnikov, še nadalje pa je sodeloval tudi izven naših meja. Samostojne razstave je imel v Ljubljani, Trbovljah in Zagorju takoj po vojni, kasneje tudi v Velenju in Kostanjevici, kjer je tudi njegova stalna zbirka v galeriji Božidarja Jakca. Kot kipar je ustvaril nekaj monumentalnih ki-

pov, od katerih je zelo pomemben spomenik NOB v Idriji, Matija Gubec v Kostanjevici, Krško njegovo zadnje delo. Svoj višek je doživel v zadnjih letih dela v Kostanjevici, kjer je bil na svojo željo tudi pokopan. Umrl je 9. septembra 1975.

Vsebino svojega dela je zajemal v kmečkih motivih, pogosto s socialnim obeležjem, v bojih rudarjev ali nemoči oslepelih. Tudi za ceno lastne eksistence je aktivno podpiral boj delovnega človeka proti tiraniji. Njegova najlepša dela se nanašajo na rudarjevo delo in življenje. Njegov umetniški stil je bil sprva ekspresionističen, kasneje pa ga je razvijal v lastni izrazni smeri.

Člani kolektiva našega kombinata bomo njegova dela, ki jih je ustvaril na rudarsko temo, znali dobro ceniti in spoštovati.

Tine Lenarčič

Pestrost kulturnih dogodkov kljub poletju

Ceravno velja do 23. septembra poletni čas, pa se je v tem obdobju zvrstilo razmeroma precejšnje število raznih kulturnih prireditev. Pevci in godbeniki ter drugi kulturni delavci so imeli »uradno počitnice« do konca julija oz. avgusta, nato pa je večina zborov in drugih ansamblov pričela z vajami ponekod intenzivno, drugod pa za »ogrevanje«. V tem pogledu bomo navedli prireditve, ki so se zvrstile v obdobju avgust — september.

Koncerti

Dne 22. avgusta popoldan je bil v dvorani v Čemšeniku program prireditev ob 80-letnici obstoja in delovanja prosvetnega društva Čemšenik. Več o tem bodo bralci seznanjeni v posebnem prispevku.

Delavska godba Trbovlje je 5. septembra t.l. sodelovala na velikih kasaških tekmah na novem hipodromu na Brdu pri Kranju. Pod vodstvom svojega dirigenta Mihe Gunzka so igrali od 14. do 18. ure, na koncu

pa so počastili navzočega častnega člana našega kolektiva in člana sveta Federacije Miha Marinka za njegov 82. rojstni dan z Revirsko koračnico. Ustrezen nagovor je ob prisotnosti 25.000 glave množice opravil predsednik delavske godbe Trbovlje, Franci Princ.

Dne 12. septembra v večernih urah je v Delavskem domu v Trbovljah nastopila skupina pevcov in folkloristov ter glasbenih spremljevalcev Kud Goce Delčev — Razpejani Valandovčani iz pobratene občine Valandovo — Makedonija. Nastopili so ob polni dvorani navdušenih poslušalcev in gledalcev. Naslednji dan, v ponedeljek 13. 9. so zvečer nastopili v Delavskem domu v Zagorju, v torek, 14. 9. pa v Delavskem domu v Hrastniku. Povsod so nastopajoče skupine navdušeno sprejeli in pozdravili. Njihovo gostovanje je pripravila Zveza kulturnih organizacij Trbovlje ob enakem sodelovanju kulturnih organizacij Hrastnika in Za-

gorja. Predstavili so se z madeonsko narodno pesmijo in pleši.

V okviru programa Tedna kulture v Trbovljah, ki je potekal od 11. do 19. septembra t. l. v Delavskem domu in njegovi okolici, so se zvrstile naslednje skupine: v soboto, 11. 9. dopoldan je nastopila folklor srednješolskega kulturnega društva na proslavi 60-letnice nogometnega kluba Rudar, pri čemer so s skrajšanim programom sodelovali tudi folkloristi iz Valandova. V nedeljo, 12. 9., kot smo že omenili, je bil koncert treh skupin iz Valandova, 13. septembra so pri Delavskem domu nastopili MPZ Svoboda II in ansambel Veseli rudarji Svobode Dobrna, 14. septembra zvečer pa pevski zbor Zasavske lovske družine Trbovlje in folklorna skupina SKD. 15. septembra je nastopil mladinski pevski zbor Trbovlje in ansambel Mladi upi SKD. 16. 9. je bil v dvorani Delavskega doma celovečerni koncert moškega pevskega zbora Zarja Svobode Center, 17. septembra je imel koncert MPZ Slavček Svobode Center in harmonikarski orkester glasbene šole Trbovlje. V soboto, 18. septembra je nastopila Delav-

ska godba in zadnji dan, 19. 9., Trboveljski oktet in Tamburaški orkester društva upokojencev Trbovlje. Vsi nastopi so bili lepo obiskani, saj so bili povezani s številnim obiskom zaslavskega sejma. Zunanji nastopi so delovali kot kratki promenadni koncerti in so potekali na vzhodni strani Delavskega doma na novem parkirišču. Hkratno potekanje ogleda sejma, pa tudi veselje posameznih poslušalcev in gledalcev je občasno nekatere nastopajoče motilo. Sicer pa je bil cilj in namen letošnje popesovitve in pozitivne kulturnega in družabnega življenja v poznih poletnih dneh dosežen. Vse koncertne nastope so vodili stalni zborovodje oziroma dirigenti: Mihael Gunzek, Rihard Beuerman, Jože Skrinar, Riko Majcen, Helga Briner, Ida Virt in Tine Jelen.

V času od 19. do 25. septembra je gostoval moški pevski zbor Zarja Svoboda Center v Čehoslovaški na povabilo pobratenega pevskega zbora Smetana — Slovanka iz Kladna. 46-članski zbor je gostoval v ČSSR tretjič s celovečernimi nastopi umetnih in narodnih pesmi v Kladnem, Karlovih Varih in Plznu. Štiri pesmi so zapeli tu-

di skupno z gostiteljem, od tega dve slovenski in dve češki. Zbor sta vodila Rihard Beuerman in Riko Majcen.

V nedeljo, 22. avgusta je mešani pevski zbor Slavček Svobode Center pod vodstvom Jožeta Skrinarja sodeloval s krajšim koncertnim nastopom na proslavi krajevnih skupnosti Dobovec.

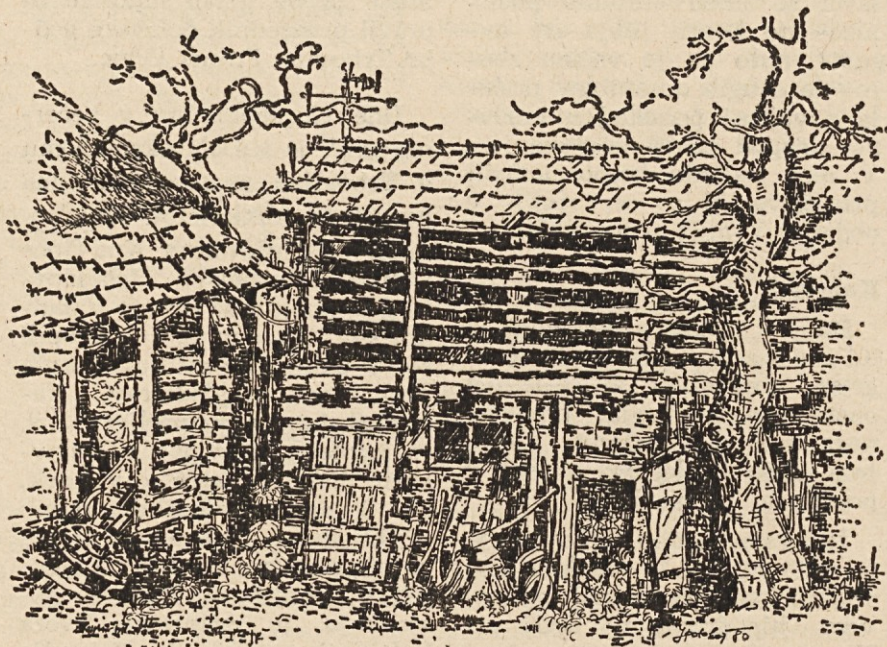
Pihalna godba iz Sevnice je 4. septembra 1982 nastopila v Lontovžu na proslavi dneva samoupravljalcev delavcev STT. Ob tej priliki so namreč obeležili 20-letni obstoj tovarne konstrukcij iz Sevnice, ki je TOZD DO STT.

Na taboru Ljudske fronte 82 so v nedeljo, 19. septembra sodelovali Delavska godba Trbovlje, MPZ Slavček, mladinski pevski zbor Trbovlje ter dekliški pevski zbor iz Gomilskega.

Likovne razstave in kolonije

Sredi avgusta so odprli v likovnem kotičku knjižnice Toneta Seliškarja v Trbovljah likovno razstavo del različnih avtorjev. Dela, na voljo jih je dal galerijski svet, ki deluje v okviru ZKO Trbovlje, so razstavljena tudi v septembru.

V soboto, 11. septembra je pripravila likovna sekcija RELIK Svobode Center s sodelovanjem Planinskega društva Trbovlje enodnevno slikarsko kolonijo na Mrzlici. Udeležilo se je 13 članov skupno z mentorjem, in sicer Ernest Špiler kot vodja kolonije, Ivan Žgalin, Fran Ostanek, Lojze Nadrah, Lojze Lesar, Jernej Kreže, st. Jernej Kreže, ml., Iztok Perme, Helca Krasnik, Jože Potokar, Jože Arzenšek, Miloš Todorovič in Franc Koptar kot mentor. Istega dne ob 17. uri je skupina RELIK pripravila pri Poldetovi koči na Mrzlici razstavo ta dan ustvarjenih likovnih del. Ogleдали so si jo člani kolektiva ISKRE, Tovarne polprevodnikov Trbovlje, ob njihovem tovarniškem dnevu, ki so ga priredili na Mrzlici (tl)

Jože Potokar: Za barakami, risba tuš.

POSVETOVANJA S PODROČJA ENERGETIKE

Zveza energetikov Srbije organizira v času od 30. 9. do 2. 10. 1982 13. posvetovanje o aktualnih problemih energetike. Posvetovanje bo v Arandelovcu. Razpravljali bodo o termo in elektro energiji s posebnim ozirom na življenjsko dobo termoelektričnih naprav: stroških za obratovanje kotlov, možnosti in ukrepov za racionalno izkoriščanje energije, daljinskem ogrevanju, uporabi digitalnih računalnikov pri upravljanju v termičnih procesih ter posebni pripravi premogovega prahu kot goriva za podkurjenje kotlov namesto s tekočim gorivom itd.

Elektrotehnična zveza Celje organizira v dneh 7. in 8. oktobra t.l. III. jugoslovanski simpozij o relejni zaščiti in lokalni avtomatizaciji elektro-energetskih sistemov. Pripravlja ga komisija za energetiko pri tej zvezi. Na simpoziju bo govor o novih možnostih za zaščito visoko napetostnih vodov, specifičnosti in zaščiti distribucijskih in industrijskih omrežij, preizkušanju in vzdrževanju zaščitnih relejev ter sistemih za pomožno napajanje.

V dneh 11. in 12. junija t.l. je potekalo v prostorih kulturnega doma v Šoštanju 4. posvetovanje energetikov na temo: Racionalna pretvorba razpoložljive energije. Posvetovanje je organizirala zveza energetikov Slovenije — Društvo energetikov Šoštanj, pod pokroviteljstvom SOZD REK Titovo Velenje — Termoelektrarna Šoštanj. Seznam predavanj je obsegal 11 referatov, med temi so bili tudi referati Franca Slaviča: Racionalna pretvorba primarne energije premoga v električno energijo, Damira Csikos: Vplivi kvalitete premoga za žlindranje kotlov, T. Miliča in Z. Božiča: Razvoj kotlovskih postrojenj za kurjenje premoga v zvrtni plasti in Marjana Jedovnickyega: Priprave koagulantov za bistrenje tehnoloških in odpadnih voda.

PRIPRAVLJAJO VELIK POVRŠINSKI ODKOP PREMOGA V CARMAUX-U

Publikacija združenja francoskih premogovnikov (Charbanage de France CdF) PRESENCE je v julij-ski številki priobčila zanimiv članek o pripravi za površinski odkop premoga v premogovnem bazenu Aquitaine, ki leži v južnem delu tzv. Centralnega masiva. Ker tudi pri nas pripravljamo sistematski površinski odkop premoga v Lakonci, bodo podatki iz članka, ki ga objavljamo v prostem in skrajšanem prevodu zanimivi za primerjavo. Pri tem pa je potrebno omeniti, da površinski odkop premoga v Carmaux-u ni edini površinski odkop v tem predelu Francije. Iz članka ki je objavljen v zadnji številki revije World Coal sledi, da v premogiščih v južni in srednji Franciji pripravljajo oziroma že obratuje skupno sedem površinskih odkopov, med drugim tudi v revirju Blanzy (St. Luis)

V premogišču Aquitaine v bližini Carmaux — (Tarn) pripravljajo površinski odkop premoga, katerega rezerve, 15 milj. ton, bodo zagotovile zaposlenost do okoli l. 2010.

Slojišče premogovnika Tarn ima obliko skleda (kadunje), ki se razprostira v smeri sever — jug v dolžini 10 km in širini 2,5 km. Eksploatabilni sloji imajo debelino od 8 do 15 m, ležijo plitvo in se raztezajo do globine 300 m. Manjši del slojišča, ki leži tudi med 300 in 500 m globine, je bil v eksploataciji pred letom 1930. Pad slojišča je blag, vendar je slojišče prepreženo s številnimi prelomi, pogosto zelo neregularno. Kvaliteta in karakteristika premoga, debele vrste so uporabljive za koksanje, bližina termoelektrarne d'Albi, koksarne, vrsta zvestih regionalnih porabnikov premoga ter želja za ponovno uveljavitev premoga v industriji, so ugodni dejavniki, ki opravičujejo nadaljevanje eksploatacije premoga.

Slojišče v Carmaux-u (izg. Kar-mo) v eksploataciji je že od 18. stoletja, je doslej dobavilo nekaj sto milijonov ton premoga. Ocenjujejo

sicer, da je možno z jamskim odkopom pridobiti še 5 do 6 milj. ton premoga, vendar s finančno izgubo, ki je precej višja, kot znaša subvencija.

V premogovnikih Akitanije so proučevali poznane premogovne rezerve v kadunji Carmaux, ki so, ali niso nadaljevanje onih v jami in ki so eksploataбилne s takimi proizvodnimi stroški, da bi lahko dosegli finančno ravnotežje, če že ne pozitivnega finančnega rezultata. Ta premog naj bi odkopali brez vsake obremenitve za skupnost, eksploatacija pa naj bi občutno povečala število zaposlenih v rudarski regiji, ki jo je sicer težko industrializirati.

Sproženo je bilo detaljno proučevanje še nedotaknjenega dela slojišča v stebri zunanjih objektov (obratni prostori, pralnica idr). Te cone, ki so sicer dobro poznane in ki so ostale namenoma neodkopane, da bi preprečili poškodbe objektov in instalacij, tvorijo varnostne stebre. Locirane so v okolici jaška Sainte-Marie, jaška Tronquie in pralnice premoga. Pod temi objekti oziroma instalacijami je najmanj okrog 15 milj. ton premoga na globini manj kot 300 m. Tehnični napredek, ki smo mu priča pri površinskem odkopavanju premoga ter terciarno prekritje slojišča, ki ga je lahko odstranjevati, so pripeljali strokovnjake premogovnikov Akvitarije na misel, da so pripravili tehnično in ekonomsko študijo o možnosti odkopavanja teh stebrov premoga s površinskim odkopom.

Če ležišče premoga ni globoko, je zelo lahko in poceni odkopati ta premog, tako da se odstrani material, ki premog prekriva, tzv. odkrivko. Tak način odkopavanja ima mnogotere prednosti: pogoji odkopavanja so lažji, produktivnost je mnogo višja od one s podzemeljskim (jamskim) odkopom, čas za pripravo odkopa je krajši (3 do 4 leta za površinski odkop v primerjavi z deset leti za jamski odkop) in ne nazadnje večja prilagodljivost proizvodnje povprševanju po premogu.

Postopoma bosta pripravljena dva površinska odkopa premoga: najprej rezerve premoga varnostnega stebra jaška Sainte Marie (5 milj. ton) in

nato rezerve premoga v stebri jaška Tronquié in pralnice (10 milj. ton). Površinski odkop Sainte Marie bo imel približno krožno obliko (premera okrog 1000 m) in bo zavzemal površino 90 ha ter dosegel globino 280 m. Odkrивko (okrog 110 milj. m³) bodo deponirali na površino okrog 200 ha. Površinski odkop Tranquéné — pralnica bo imel ovalno obliko 1500 x 1000 m (približno). Te dimenzije zavzemajo površino 130 ha. Dno površinskega odkopa bo globoko 260 m. Skupni volumen jalovine presega 170 milj. m³; z njo bodo zasipavali površinski odkop Sainte — Marie, presežno jalovino pa bodo deponirali na površini 225 ha.

Eksplatacija premoga v stebri Sainte Marie in Tronquié — pralnica dopušča glede na obseg del angažiranje visoko produktivne in mobilne gradbene mehanizacije. V nahajališču terciarne starosti je možno odkrивko odstraniti s pomočjo nakladalnikov na gumijastih kolesih v povezavi s premičnimi transporterji. V nasprotju s tem pa pri jamskem odkopu čvrstost hribine narekuje odstreljevanje. Za odlaganje jalovine bodo uporabljali podaljšljiv transporter in odlagalni stroj na gosenicah. Premog bodo odkopavali in nakladali s pomočjo mehanskih (hidravličnih) lopat — nakladalnikov in transportirali s kamioni. Izkopanino morajo pripeljati do naprav za sejanje in pranje, kjer odstranijo jalovinske primesi, ki jih ta vsebuje.

Površinski odkop Sainte — Marie bo pričel z delom v začetku prihodnjega leta. Izkoriščanje premoga se bo pričelo najpozneje po dveh letih in nadaljevalo do leta 1993—1994 kot predvideva dinamika proizvodnje. Na površinskem odkopu Tronquié — pralnica bodo pričeli z okrivanjem okoli leta 1990—1992, kar bo omogočilo pričetek odkopavanja v l. 1994—1995. Odkopavanje bo trajalo do l. 2009—2010. Letno bodo odkopali 600 do 700.000 t premoga, stalno od 1987. naprej, v pogojih ekonomske rentabilnosti.

Ekonomske del študije združuje različne parametre. V Carmaux-u predstavlja odkrивka devetkrat večji volumen kot znaša volumen premo-

ga, ki ga je možno odkopati. Sedanji tehnični napredek dopušča tudi pri takem razmerju rentabilno odkopavanje. Stroški proizvodnje so funkcija karakteristike slojev, lastnosti jalovine (odkrивke), transportnih razdalj za odkrивko, stroškov za prevoz premoga, kamor se prištejejo stroški za pranje premoga in stroški v zvezi s čuvanjem okolja in ureditvijo terena v prvotno stanje. Prav tako je treba upoštevati lokalne in regionalne možnosti plasmaja premoga: bližina termoelektrarne d'Albi, možnost porabe v industriji.

Skupna investicijska vsota presega 800 milj. FF po cenah iz leta 1982 (okrog 560 milijard S din), kar je kljub temu bistveno manj, kot bi zahtevalo odpiranje tradicionalnega premogovnika. V prvih treh letih, t.j. od 1983 do 1985, znašajo vlaganja 500 milj. FF, ostanek pa bo vložen do l. 2000. Končno, socialni (družbeni) učinek naložbe se v tej analizi pokaže odločujoč, ker bo eksploatacija obeh površinskih odkopov lahko zagotovila 2,5 milj. dodatnih delavnikov, kar pomeni več kot 600 zaposlenih za dobo 25 let. Prav tako bo ohranjena rudarska aktivnost v Carmaux-u za 10 do 15 let po prenehanju jamskega odkopa.

Četudi je v bližini naselje s 25.000 prebivalci, je površinski odkop Carmaux lociran geografsko v manj naseljeni regiji in leži skoraj v celoti znotraj pridobivalnega prostora (koncesije). Težavo predstavljajo le pridobitev začetne kmetijske površine in nekaj stavb. Izgled valovite površine v tej regiji se ne bo bistveno spremenil. Ob koncu eksploatacije bodo teren pogozdili ali kultivirali. Velik del drugega odkopa Tronquié — pralnica bodo uredili kot jezero, njegove obale pa bodo naseli. Industrijsko onesnaženje (hrup in prah) bo le del tistega, ki ga povzroča sedanja populacija, k temu pripomore globina odkopa, oddaljenost od naselja ter način transporta jalovine.

Površinski vodni režim je omejen le na potok, ki ga bo zaradi neizdatnosti lahko preusmeriti. Infiltracija vode je v terciarnem — glinastem terenu slaba in ni bojazni, da bi se spremenila podzemeljska hid-

rologija. Študija o teh učinkih je bila predložena lokalnim upravnim organom.

Možnost odkopavanja 15 milj. ton zalog s površinskim odkopom premoga v stebrih Sainte Marie in Tronquié — pralnica lahko bistveno spremeni bodočnost rudarskega bazena Carmaux, predvsem zaradi dobrega poznavanja zalog premoga, izbire zahtevane ustrezne opreme in materiala in zaradi terciarnih kamnin, ki jih je lahko odstranjevati. Regionalna energetska oskrba bo zagotovljena v okviru politike ponovnega uvajanja premoga. V obsegu tega projekta bo našla stara rudarska industrija ponovno način, da postane rentabilna in tako sposobna vzbuditi entuziazem zaposlenih, da prispevajo svoj delež k ohranjanju lokalne zaposlenosti.

Prevedel: R. Š.

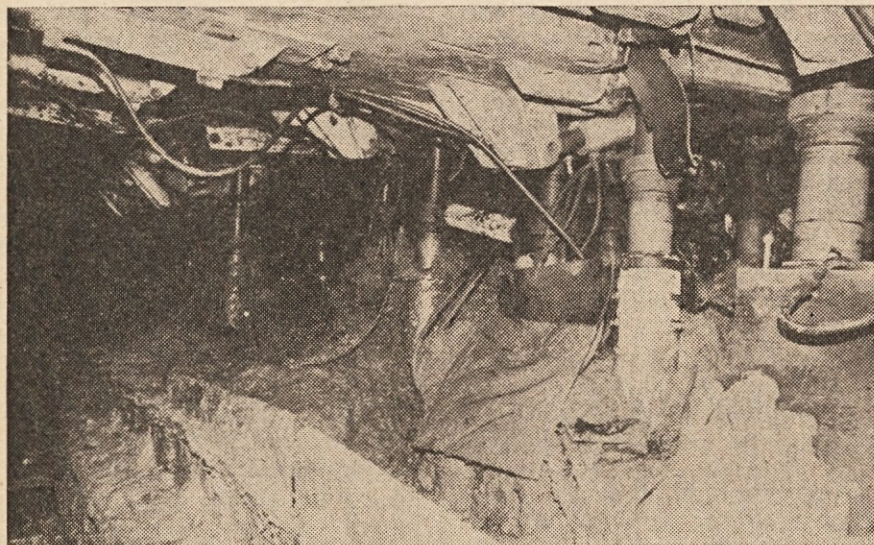
PROIZVODNJA PREMOGA V JUGOSLAVIJI

Jugoslovanski premogovniki so proizvedli oziroma nakopali v dobi januar — julij 1982, t. l. v sedmih mesecih, naslednje količine premoga vseh vrst. Letošnjo proizvodnjo v teh mesecih lahko primerjamo tudi z lanskjo proizvodnjo premoga v enakem obdobju.

Vrsta

premoga	1981 (ton)	1982 (ton)
— črni	225.000	228.000
— rjavi	6.056.000	6.104.000
— lignit	23.268.000	23.243.000
SKUPAJ	29.549.000	29.575.000

V jami Hrastnik, C-polje je mulj z vodo zalil čelo s samohodnim hidravličnim podporjem vrste Becorit.

Foto: J. Kirič

Rudarstvo in energetika doma in po svetu

GACKO — ZAČETEK DELA V RUDNIKU LIGNITA

Koncem avgusta t. l. je prišel rudnik Gacko normalno obratovati. S pridobljenimi količinami lignita bo v celoti zadovoljeval potrebe termoelektrarne v izgradnji »Gacko«, iz katere bodo prišli prvi kilovati električne energije koncem t. l. Končana so tudi dela na akumulaciji »Klinje«, iz katere so pritekale prve količine vode, ki so potrebne v tehnološkem procesu proizvodnje električne energije. Skupna vlaganja za graditev teh in še ne katerih spremljajočih objektov so znašala 3.700.000.000 din. Zmogljivost novega rudnika znaša 2 milijona ton lignita letno, od česar bodo dobavljali termoelektrarni Gacko 1,8 milijonov ton. Ugotovljene rezerve premoga v Gackem znašajo 340.000.000 ton, kar zadošča za stoletno eksploatacijo premoga na tem območju. Rudnik lignita Gacko se šteje med največje premogovnike v Bosni in Hercegovini in leži na najvišji nadmorski višini v Ev-

ropi, kar bo seveda povzročalo določene težave pri eksploataciji. Vendar bodo z najsodobnejšo opremo in tehnologijo tudi te težave lahko sproti odpravljali. Napovedujejo, da bosta premogovnik in termoelektrarna obratovala spričo najsodobnejše tehnologije in opreme rentabilno, zato že sedaj v termoelektrarni Gacko predvidevajo dodatno postavitve še enega bloka za 200 MW, medtem ko so doslej projektirane zmogljivosti za 900 MW električne energije.

V BIH TEŽKA ELEKTROENERGETSKA SITUACIJA

Že nekajkrat smo poročali, da je v SR Bosni in Hercegovini zelo težka elektroenergetska situacija. Trenutno v tej republiki manjka vsak dan večja količina električne energije. Vsa opozorila za varčevanje niso dala pričakovanih rezultatov. Računali so, da bodo zmanjšali porabo za 10 %, dejansko pa so jo zmanjšali le za 2 %, zato so v elektrogospodarstvu

BIH mnenja, da ni drugega izhoda razen redukcije in so že s septembrom pričeli zmanjševati dobave. Široka poraba je izključena vsak četrti dan po osem ur. Četudi ta ukrep ne bo zadoščal, bodo ukrepe še poostrili. Prva stopnja redukcije, v kateri je zajeta javna razsvetljava, reklame in podobno, velja že vse leto. Z nastopom zimskih dni, pa bo situacija postala seveda še težavnejša.

SOLIDARNO DO NOVE ENERGIJE

Že v prejšnji številki našega glasila smo pisali o prizadevanjih za sklenitev družbenega dogovora o ukrepih za pospešeno odpiranje novih in modernizacijo obstoječih premogovnikov in eksploatacijskih polj nafte in plina. Javna razprava je trajala dalj časa, v njej pa so bile dane številne sugestije, tako da je predlog tega družbenega dogovora pred podpisovanjem oziroma sprejetjem. Vsi pričakujemo, da bo ta dokument tvoril nekak prelomni trenutek v razvoju domače energetike, v katero se doslej ni dovolj vlagalo ali pa so bile oči praviloma uprte v tujino. Avtorji tega dokumenta so zapisali, da bo koncem tega srednjeročnega obdobja zgradila Jugoslavija nove premogovniške zmogljivosti za okoli 32 milijonov ton premoga, rekonstruirani bodo tudi obstoječi premogovniki ter deloma aktivirani doslej opuščeni. Proizvodnja premoga naj bi se povečala na letnih 82 milijonov ton. Na povečanje računa jo tudi pri nafti, in to na 5 milijonov ton, zemeljskega plina pa na 5 milijard m³. Vlaganja bodo znašala po teh projektih okoli 70 milijard dinarjev v premogovnike, 85 milijard pa v nafto in plin. Del sredstev bodo zagotovili investitorji iz običajnih bančnih virov, del stitorji, del pa naj bi jim zagotovili tudi s tako imenovano »razvojno komponento«. SR Srbija je predlagala, da naj bi znašala le-ta 10 % od cene premoga namensko za razvoj pre-

mogovnikov. Na ta način bi se sredstva zagotovila tudi s prispevkom porabnikov.

REIK KOLUBARA IZPOLNJUJE PLAN

Na površinskih kopih REIK Kolubara so avgusta izkopali 1 milijon 745 tisoč ton premoga; plan so izpolnili 102 %. Od te količine so za termoelektrarno Kolubara in Nikola Tesla dobavili 1.512.000 ton premoga, kar je 4 % več, kot so predvidevali z elektroenergetsko bilanco SR Srbije. V osmih mesecih letos je ta kombinat proizvedel skupno 12.520.000 ton premoga, kar je za 2 % več kot v istem obdobju lanskega leta.

KITAJSKA PODVAJA PROIZVODNJO PREMOGA

Po objavljenih podatkih kitajskih oblasti naj bi Kitajska do konca stoletja podvojila proizvodnjo premoga. Sedaj proizvaja okoli 600 milijonov ton letno, v bodoče pa naj bi proizvodnja znašala še enkrat toliko. V načrtu je predvideno mehaniziranje velikih premogovnikov, uplinjanje in utekočinjanje premoga pa bi imelo prednost. Proizvodnjo bodo pospeševali na domala vseh področjih, kjer se nahajajo velike rezerve premoga. Po njihovih podatkih so zaloge premoga ocenjene na okoli 5 bilijonov ton in so ene največjih na svetu. Sedanja eksploatacija je šepala zaradi slabe mehaniziranosti, pomanjkanja moderne opreme in slabe organizacije dela. Pred nedavnim so se zmenili, da bodo izvoz premoga povečali za trikrat, tako da ga bodo do leta 1985 izvozili do 20 milijonov ton letno.

TERMoeLEKTRARNA PLEVLJA ZAČENJA Z OBRATOVANJEM

Po šestih letih izgradnje in večkrat preloženih rokih dokončanja del pričenja v septembru letos termoelektrarna Plevlja z obratovanjem. Stroški za izgradnjo tega objekta so znašali okoli 4 milijarde din,

letna proizvodnja pa bo znašala okoli 1,2 milijarde kWh električne energije. Z vključitvijo nove termoelektrarne v energetske sistem bo zelo ublaženo pomanjkanje električne energije v Črni gori, vendar pa je kljub temu ne bo dovolj, saj jo bodo morali dobršen del še vedno uvažati oziroma kupovati iz ostalih republik in pokrajin.

ZAMENJAVA TEKOČIH S TRDIMI GORIVI

Gospodarska zbornica Jugoslavije že več kot dve leti najavlja študijo »tehnoekonomski projekt koriščenja trdih, tekočih in plinastih goriv ter njihova medsebojna zamenjava v industriji«. Študijo dajejo avtorji s septembrom t. l. v javno razpravo. Največji jugoslovanski porabniki mazuta — termoelektrarne, barvna in črna metalurgija, sladkorne tovarne, celulozna in papirna industrija, industrija gradbenega materiala in drugi naj bi do konca tega srednjeročnega obdobja letno porabili okoli 25 milijonov ton lignita iz domačih premogovnikov namesto dosedanjih 5 milijonov ton črnega tekočega zlata — nafte. Cena tega projekta je preračunana na več kot dve sto milijard dinarjev. Gospodarska zbornica Jugoslavije pa je javnost seznanila tudi s potrebnimi sredstvi za modernizacijo premogovnikov, da bi le-ti lahko zagotovili to količino premoga kot nadomestilo za nafto. Po drugi strani pa bi morali zagotoviti tudi 7000 novih železniških vagonov za prevoz omenjene količine premoga do porabnikov. Ti stroški pa bi znašali 25 milijard din. Za rekonstrukcijo tovarn oziroma obratov, ki sedaj obratujejo na mazut pa bi bilo potrebno zagotoviti več kot 72 milijard din. Študija pa tudi predvideva zgraditev ene elektrarne z močjo 500 MW, kolikor bi jo potrebovale električne lokomotive za prevoz lignita porabnikom. Za to je skupni znesek 200 milijard din razmeroma zahteven,

vendar bi se vložena sredstva odplačala že v dveh letih.

PORABA ENERGIJE NARAŠČA

Generalni direktor skupnosti jugoslovanskega elektrogospodarstva JUGEL Božidar Radunović je na seji izvršnega odbora gospodarske zbornice Jugoslavije seznanil navzoče, da je na elektrogospodarskem področju naše države težka situacija. Poraba električne energije narašča, čim so se končali kolektivni letni dopusti in ko so se občani po končanem letnem dopustu množično vračali na svoja delovna mesta. Poraba električne energije bo seveda tudi v bodoče naraščala zaradi zimskih in jesenskih mesecev, zaradi krajših dni, pa tudi zaradi zniževanja temperature, zato ugotavljajo, da električne energije do konca t. l. ne bo dovolj, porabo naj bi zmanjšali tudi do 10 %. V naslednjih mesecih bodo namreč hidroelektrarne zaradi pomanjkanja vode po vsej verjetnosti dajale le 3/4 predvidene količine kot je bilo načrtovano. Računajo pa tudi, da bodo termoelektrarne vsaj za 5 % prekoračile svoje proizvodne načrte, kar pomeni, da bodo svoje zmogljivosti izkoristile v celoti. Seveda pa v takih pogojih kaj rado pride do okvar. Deloma bodo omilile pomanjkanje energije nove termoelektrarne v Bitoli in Plevlji. V okvir varčevanja z energijo bo prišlo tudi do skrajševanja televizijskih programov, zmanjšan bo obseg javne razsvetljave, nogometne tekme bodo podnevi, zmanjševali bodo napetost, deloma izključevali hladilniške naprave ipd. Proizvodnja električne energije pa bo v naslednjih mesecih v mnogočem odvisna tudi od normalnega obratovanja jedrske elektrarne Krško, pa tudi od redne oskrbe termoelektrarn z mazutom.

DJERDAP DOBRO DELUJE

Naša največja hidroelektrarna Djerdap proizvaja dnevno med

17 in 18 milijoni kWh električne energije. V dobršni meri blaži omejitve v oskrbovanju z električno energijo. Dolej so združenem elektrogospodarstvu SR Srbije dobavili več kot 4,5 milijard kWh električne energije, kar je za 20 % več kot določa načrt. Vsako sekundo znaša pretok vode Donave na Brani elektrarne 5.000 m³.

ČAKOVEC — NOVA HIDROELEKTRARNA

Po trimesečnih preizkušnjah je pričel redno obratovati prvi agregat hidroelektrarne Čakovec. To hidroelektrarno grade že več kot sedem let. Novozgrajena elektrarna daje mreži dnevno 912.000 kWh. električne energije.

PROIZVODNJA PREMOGA V JULIJU JE PADLA

V juliju t.l. je proizvodnja premoga v jugoslovanskih premogovnikih upadla, namesto da bi porasla. Po podatkih splošnega združenja premogovnikov Jugoslavije so nakopali v juliju vsi jugoslovanski premogovniki 4,14 milijonov ton premoga, kar je za 4,3 % več kot v istem mesecu preteklega leta. V sedmih mesecih letos je bila dosežena skoraj enaka proizvodnja kot v enakem obdobju lanskega leta. Glede na sedanjo situacijo je težko pričakovati, da bi letošnja domača proizvodnja premoga — naša osnovna energetska surovina bila večja kot 52,5 milijonov ton. Z letošnjim načrtom so namreč predvideli proizvodnjo v višini 57 milijonov ton. Razlika je zelo pomembna. Manjšo proizvodnjo bodo občutili predvsem kupci široke porabe, saj ti letno potrebujejo preko sedem milijonov ton, v glavnem kvalitetnih vrst rjavega premoga in lignita. Razlogi za manjšo proizvodnjo so že dalj časa znani. Na prvem mestu so nezadostne investicije v rekonstrukcijo obstoječih in v odpiranje novih kopov. Samo letos bi morali vložiti v modernizacijo premogovnikov 17 mi-

lijard din, dejansko pa je zagotovljenih le okoli 5 milijard din. Pri tem moramo poudariti, da je povečanje proizvodnje premoga naša prioriteta naloga kljub vsem omejitvam investicij. Poleg pomanjkanja sredstev za investicije pa premogovnike pestijo tudi druge težave, predvsem zaradi pomanjkanja rezervnih delov in druge opreme, kronično pa primanjkuje tudi dobrih delovnih moči — kvalificiranih rudarjev. O tem so nedavno govorili na skupščini splošnega združenja premogovnikov Jugoslavije. Ugotovili so, da dosedanji pozivi in opozorila niso imeli željenega učinka. Zato prihaja vsako leto do velikega razkora med proizvodnimi načrti in dejanskimi možnostmi za ureničitev teh načrtov.

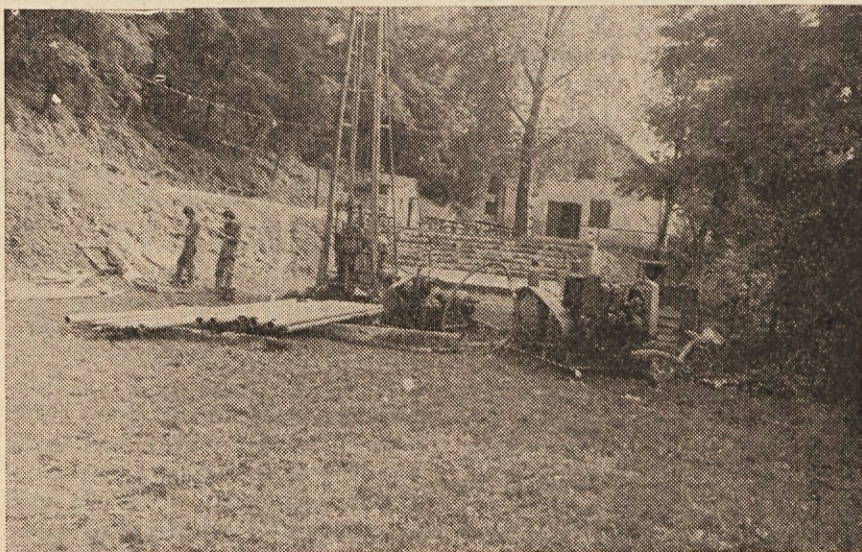
VEČJA PROIZVODNJA PREMOGA

Premogovnik Djurdjevik — Živinice je julija letos dosegel rekordno proizvodnjo v višini 130.000 ton premoga, kar je za 12 % več kot določa načrt. V preteklih sedmih mesecih so nakopali skupno 840.000 ton premoga, kar je za 10 % več kot so načrtovali. Od celotne proizvodnje so izvozili v Avstrijo 145.000 ton premoga.

V rudniku rjavega premoga Soko pri Sokobanji so v prvih sedmih mesecih letos nakopali nad 85.000 ton premoga pri 520 zaposlenih, t.j. kar za 30 % več v primerjavi z enakim obdobjem lanskega leta. Skupni prihodek se je podvojil, tako da kolektiv sedaj bolje posluje. Od nekdanjega izgubaša so ustvarili stabilno organizacijo združenega dela, ki bo do konca tega srednjeročnega obdobja investirala več kot pol milijarde din za rekonstrukcijo. Leta 1985 naj bi znašala letna proizvodnja že 300.000 ton.

JAMA RAZPOTOČJE PRIPRAVLJENA ZA PROIZVODNJO

Dobro se spominjamo letošnjega 12. maja, ko je v jami Razpotočje v rudniku rjavega premoga Zenica eksplozija metana uničila življenja mnogim rudarjem in povzročila zarušitev nekaterih delov jame. Z deli v tej jami so nadaljevali pospešeno, tako da bodo z normalno proizvodnjo premoga pričeli te dni. Očiščevalna dela so opravili mnogo hitreje kot so predvideli, čeprav so bile okvare mnogo hujše kot so sprva računali.

Pred letom dni smo na tem mestu proslavljali dan rudarjev in praznik kombinata, sedaj pa geološki zavod Ljubljana pred domom Svoboda Dobrna v Trbovljah z vrtnimi deli raziskuje premogišče na območju zahodnega dela jame Trbovlje. Vrtna dela izvaja z vrtno garnituro J—600.

Foto: A. Bregant

IZKORIŠČENOST JEDRSKIH ELEKTRARN

Po podatkih Evropske gospodarske skupnosti spada enajst zahodnonemških jedrskih elektrarn med tiste, ki najredneje obratujejo. Zahodnonemški jedrski reaktorji so bili namreč v letu 1981 korišćeni povprečno 67,5 %. Nekoliko boljše izkorišćenje kažejo tudi tri jedrske elektrarne v Belgiji in ena na Nizozemskem, vendar jih je v ZRN 11 z omenjenim povprečnim procentom izkorišćanja.

LIGNIT IZ KOLUBARE ZA SKOPSKO ŽELEZARNO

Zaradi posebnosti kolubarskega lignita bo njegova uporabnost našla svoje mesto tudi v industrijski proizvodnji železa. V železarni v Skopju so opravili industrijski preizkus, kjer so premog iz Kolubare uporabljali kot redukcijsko sredstvo v rotacijskih pečeh. Dobili so surovo železo, ki po svojih karakteristikah prekoračuje doslej proizvedene količine železa, hkrati pa so porabili polovico manj električne energije. V železarni Skopje so pripravljeni rekonstruirati plavž, tako da bi že letos pričeli z uporabo lignita pri pridobivanju železa. V prvi fazi bi potrebovali letno okoli 100.000 ton, čez nekaj let pa že 600.000 ton sušenega premoga iz Kolubare. REIK Kolubara pa ugotavlja, da bi za potrebe železarne Skopje lahko dajali na voljo le do 15.000 ton sušenega lignita letno. Šele po letu 1984, ko bodo dogradili novo sušilnico premoga, bi lahko povečali dobave na okoli 100.000 ton letno.

MAGLAJ — VELIKE REZERVE RJAVEGA PREMOGA

Geologi so ocenili, da leže na področju občine Maglaj velike zaloge kvalitetnega rjavega premoga; ocenjujejo jih na 21,5 milijona ton. Raziskovalna dela so v teku in bodo vredna okoli 4 milijone din. Poleg

občine Maglaj so zainteresirani za ta premog tudi drugi, predvsem bližnje organizacije združenega dela.

TERMoeLEKTRARNE KOLUBARA NE BODO ZAPRLI

Termoelektrarna Kolubara A, ki je pričela obratovati leta 1956, je doslej proizvedla preko 20 milijard kWh električne energije. Čeprav so generatorji in ostali stroji že dotrajani, pa ne bo prekinila svojega obratovanja. Delavski svet združenega elektrogospodarstva Beograd in kolektiv SOZD REIK Kolubara so namreč sklenili, da bodo zagotili 2,8 milijard din za investicijska vlaganja. Na ta način bodo podaljšali življenjsko dobo te termoelektrarne za najmanj 15 let. Termoelektrarno bodo pričeli rekonstruirati leta 1984, z deli pa bodo končali leta 1986. Tega leta bo dajala elektrarna 870 milijonov kWh električne energije. Hkrati z rekonstrukcijo termoelektrarne bodo zagotovili tudi sredstva za rekonstrukcijo deponije premoga, našli pa bodo tudi ustrezno rešitev za odlaganje pepela. S to investicijo bodo opravili zastoje v sedanjih proizvodnih energije zaradi dotrajanosti posameznih delov, zagotovili pa bodo tudi socialno varnost preko 500 delavcem te elektrarne.

ČSSR MODERNIZACIJA PREMOGOVNIKOV

V Češkoslovaški bodo po najnovejših ocenah letos proizvedli 96 milijonov ton lignita ter 28 milijonov ton črnega premoga, kar je nekoliko več od preteklega leta. Po uradnih podatkih naj bi do leta 1985 povečali proizvodnjo lignita do 3 milijone ton. Sicer pa se bo morala industrija v bodoče vse več naslanjati na jedrsko energijo in zemeljski plin, ker je oskrba z nafto čedalje težavnejša. V ČSSR bi radi povečali proizvodnjo predvsem črnega premoga, vendar se rezerve tega premoga čedalje bolj zma-

njšujejo. Nekaj črnega premoga so našli na Slovaškem, vendar pa rezerve leže v večji globini, zato bodo stroški eksploatairanja visoki. Prizadevajo si, da bi na vsak način dosegli proizvodnjo premoga v višini 128 milijonov ton do leta 1985 z odpiranjem novih jam s črnim premogom in lignitom. Tudi v ČSSR stalno naraščajo stroški proizvodnje.

PO TRAGIČNIH OPOMINI — UKREPI VARSTVA

Sredi julija tega leta je skupščina splošnega združenja premogovnikov Jugoslavije sprejela informacijo o stanju in problemih varstva pri delu v premogovnikih s predlogom ukrepov in aktivnosti za izboljšanje stanja. Ta informacija bi morala biti posredovana še pred tragičnim in daljnosežnim opominom, ki ga je bilo jugoslovansko rudarstvo deležno 12. maja letos s hudo rudarsko nesrečo v jami Razpočje v Zenici. Po tej nesreči so postavljali mnogi številna vprašanja, ki se nanašajo na varstvo pri delu pri težkem rudarskem delu. Postavlja pa se ključno vprašanje domače javnosti, kaj storiti po teh tragičnih opominih, da do podobnih nesreč ne bo več prišlo. Zato je bila podana in sprejeta informacija na tej seji le eden od poskusov, da bi prišli do zadovoljivega odgovora. V proizvodnji premoga je zaposlenih v naši državi okoli 59.000 delavcev, od tega v jamski eksploataciji 41.000. Rudarji, ki delajo na površinskih kopih so zaščiteni glede varnosti mnogo bolje kot tisti, ki delajo v jamah. To dokazujejo tudi statistični podatki o nesrečah. V letu 1979 je bilo na tisoč zaposlenih 177 ponesrečencev, v letu 1981 pa 197, kar je okoli dvakrat več kakor v industriji in rudarstvu skupaj. Število smrtno ponesrečenih je bilo v rudnikih od 1976 pa do junija letos skupno 169. Rudarja spremljajo nevarnosti na vsakem koraku. Izpostavljeni so vlagi, prepihu, viso

kim temperaturam, velikim koncentracijam prahu, pojavom metana, težini dela in vrsti drugih okoliščin. K temu je treba dodati še pogosto zastarelo orodje in staro tehnologijo, ponekod tudi malomaren odnos do varstva pri delu skromna finančna sredstva za zaščito pri delu, nepravilno izkoriščenje osebna zaščitna sredstva itd. Da bi izboljšali varnost pri delu v jamah, so poleg ostalih ukrepov uvedli ponekod metanometrične postaje, samohodno hidravlično podporje, kombajne z visoko produktivnostjo, stroje za napredovanje prog, popolno mehanizacijo za natarvanje in odpremljanje, instalirane so razne druge naprave itd. Vendar se nesreče še naprej dogajajo. Predlagali so sprejetje vrste ukrepov, da bi zavezili število poškodb.

ZATON NAFTE

Pred nedavnim so lastniki največjih svetovnih naftnih družb, ki ustvarjajo tretjino skupnega dobička na svetu, začeli biti »plat zvona«. Po ocenah nekaterih najpomembnejših ameriških analitikov s področja naftnega gospodarstva bi je nafti v naslednjih letih plat zvona kot viru energije. Že v tem desetletju naj bi se začela vloga nafte zmanjševati. Rezultat tega ugotavljanja je, da so velike petrolejske družbe začele drastično zmanjševati načrte za investicijska vlaganja v nove raziskave in proizvodnjo nafte. Največja naftna družba na svetu Esso je prekinila z deli na predelavi oljnih skrilavcev v sintetični bencin, za kar je doslej vložila že preko dve milijardi dolarjev. V zadnjih dveh mesecih so v ZDA zabeležili temeljito zmanjševanje investicij za naftno industrijo, eksploatacija domače nafte se je zmanjšala za 1/3, pa tudi potrebe po novi opremi za raziskovalna dela so se bistveno zmanjšale. Tudi število delavcev, zaposlenih v naftni industriji postopoma zmanjšujejo, osnovni razlog za zmanjševanje zmogljivosti in proizvodnjo

nafte je v tem, da je na trgu nafte več kot pa jo tržišče lahko absorbira. Tudi v pogledu cen so analitiki v svojih izjavah precizni. Cena nafte se ne bi smela zviševati, pač pa celo zniževati. Zmanjševanje investicij v naftno industrijo pa se pojavlja tudi v drugih državah in ne samo v ZDA. Te ugotovitve pa seveda ne morejo služiti kot olajšave pri nabavah nafte, pa tudi ne pri cenah. Zaradi nezadostne domače proizvodnje nafte jo bomo morali uvažati še tudi v bodoče, težave pa nastopajo tudi zaradi stalne rasti vrednosti dolarja, s katerim nafto plačujemo, kar pa pomeni zlasti zviševanje cene.

KREKA — PO PETIH LETIH BREZ IZGUBE

V rudniku lignita Kreka — Tuzla, ki zaposluje okoli 5.700 delavcev so do konca avgusta nakopali več kot 1,5 ton lignita, deloma v jamah, deloma pa na manjšem površinskem kopu. Ugotavljajo pa, da kljub dobrim proizvodnim rezultatom naraščajo stroški veliko hitreje kot pa dohodek. Odkar Kreka deluje kot delovna organizacija v SOZD Titovi rudniki, so letos prvič polletne rezultate zaključili brez izgube. Boljši rezultat so dosegli predvsem zaradi stimulativnega nagrajevanja, izvajanja del, dobrega delovanja površinskega kopa Brnare in drugih okoliščin. V staležu zaposlenih imajo okoli 900 delovnih invalidov, zaslužki VK rudarjev pa so se gibali med 17 in 20.000 din, povprečni osebni dohodek pa je znašal 14.600 din mesečno na zaposlenega.

DJURDJEVIK DOBIL NOVA VOZILA

Premogovnik Djurdjevik pri Tuzli je te dni dobil sedem damperjev tipa Mark. Nosilnost nabavljenih damper tovornjakov je od 120 do 170 ton, montaža bo končana čim bodo prejeli še gume z Japonske. S tem bodo skušali nadomestiti zamujeno pri odvažanju jalovi-

ne in odkrivke na površinskem kopu. Za nabavo sedmih damperjev so plačali skupno s transportnimi stroški 325 milijonov din. Letošnja proizvodnja premoga v tem premogovniku bo presegla 1,3 milijona ton.

REMBAS — RESAVICA PRIČAKUJE VEČJO PROIZVODNJO

V prvih sedmih mesecih t.l. so v rudnikih Rembasa v Resavici, Senjskem rudniku, Vodni in Krepoljinu nakopali 244.542 ton rjavega premoga; napram enakem obdobju lanskega leta so ga nakopali 30.000 ton več. Rezultat bi bil še boljši, če ne bi bila jamska delovišča koriščena le polovično. Večjo proizvodnjo so onemogočile okvare na mehanizaciji ter požari na odkopnih deloviščih. Zaradi takšnih pogojev je vsak mesec manjša proizvodnja za 25.000 ton. Vendar kljub temu računajo, da bodo v zadnjih mesecih t.l. v vseh jamah povečali proizvodnjo. Zastoji pa nastanejo pri združevanju sredstev za investicije. Kupci premoga so sicer podpisali samoupravni sporazum, ne morejo pa ga izpolnjevati, ker nimajo denarja. Letos bodo lahko ponudili tržišču okoli 450.000 ton premoga, kar je za okoli 4.000 ton več kot lansko leto.

NOVA TOVARNA RUDARSKO OPREME V GNJILANU

Temeljne organizacije združenega dela Metalac iz Gnjilana, ki je združena v sestav SOZD Industrija vozil in opreme Goša v Smederevski Palanki, je v zadnjih štirih letih zelo razširila svoje proizvodne zmogljivosti in modernizirala opremo. Okoli 250 zaposlenih proizvede letno 2.400 ton kovinskih konstrukcij visoke obdelave in dosega povoljne finančne rezultate. Pred kratkim pa so podpisali v omenjeni sestavljeni organizaciji samoupravni sporazum za zgraditev nove tovarne ru-

darske opreme v Gnjljanu. Tovarno bodo zgradili do konca prihodnjega leta. Predračunska vrednost znaša 361 milijonov din. Gradnjo bodo financirali iz sklada federacije za hitrejši razvoj nerazvitih republik in SAP Kosovo, ki je že odobril 190 milijonov din, nadalje iz sklada za razvoj nerazvitih področij SR Srbije s 140 milijoni, SOZD Goša pa združuje 30 milijonov din. V novi tovarni bodo proizvajali transporterje, valje, reduktorje, pogonske naprave itd. Zaposeliti nameravajo še štiri sto delavcev.

BRAZILIJA VLAGA V ENERGETIKO

Brazilijska bo v naslednjih treh letih vložila v razvoj energetike okoli 60 milijard dolarjev. Trenutno imajo v tej državi še preveč električne energije, vendar je po mnenju braziljske vlade gradnja elektrarn v skladu s potrebami gospodarstva, ki bodo zadostovale, ko se bo država rešila iz sedanje gospodarske krize. (tl)

O POGLABLJANJU DVEH VELIKIH JAŠKOV NA JUGU FRANCIE

V kraju Gardanne, nedaleč od Marseille, je večji premogovnik. Pri njem stoji tudi termoelektrarna, ki letno proizvede dve milijardi kilovatnih ur. Lani so v rudniku nakopali 1.600.000 ton premoga. Jamski učinek je 7,19 na delavnik. V jami imajo tri široka čela, dolžine 150 do 200 m, od teh je eno v rezervi. Dnevna proizvodnja na čelu je 3000 do 4000 ton. Uporabljajo hidravlično podporje. Priprave v premogu vrše s continuous minerji velikih kapacitet. Načrtujejo postavitev še ene enote 600 MW v termoelektrarno.

Pokazala se je potreba po poglobitvi dveh jaškov in drugih odpiralnih delih v jami. Prvi jašek, začasno imenovan Y, bo globok 1150 m in

bo imel svetli premer 10,00 m. Omenjeni jašek je po globini in s takšnim premerom največji te vrste v Evropi. Služil bo za vstop zraka, za prevoz ljudi ter za prevoz opreme in materiala. Ljudje bodo imeli do delovišč precej krajšo pot. Razen velike potrebne količine zraka (v jami kroži devetdeset vozil na pnevmatikah) bo velik presek jaška omogočil dviganje in spuščanje večine jamskih strojev brez predhodnih demontaž. Vzdrževanje strojev bo lažje in prožnost njihove uporabe večja. Z deli so pričeli lani. Najprej so izdelali 40 m predjaška, nato pa so postavili poglobljevalni stolp in odgovarjajočo opremo. Jašek mora biti do leta 1984 opremljen za prezračevanje, do leta 1986 morajo biti gotovi vsi površinski objekti: delavnice, reševalna postaja, lamparna, biroji, izvažalni stolp itd.

Poglobljanje jaška je bilo poverjeno francosko-nemški grupaciji Quillery-Saint-Maur (franc. del) in Deilmann-Haniel (nemški del) za okoli sedemdeset milijonov frankov.

Drugi jašek, imenovan začasno Z, bo služil za izhodni zračni tok, pozneje morda tudi za izvoz, a še ni zagotoveno. Globok bo 860 m in je svetlega premera 6,50 m. Pogloblja ga podjetje Kopex s Poljske. Poglobljanje mora biti končano koncem leta 1983 in bo veljalo po pogodbi trideset milijonov frankov.

TELEMETRIČNA KONTROLA METANA V ZENICI

Firma Oldham-France je z Jugoslavijo sklenila pogodbo za dobavo štirih telemetričnih central za kontrolo metana (licenca Cerchar) tipa CTT, s katerimi bodo opremili štiri jame Rudnika rjavega premoga Zenica. Razen na kontrolne plosče pri vsaki od štirih jam vodijo informacije še na specialni elektronski računalnik, ki zagotavlja skupno informativno upravljanje.

I. P.

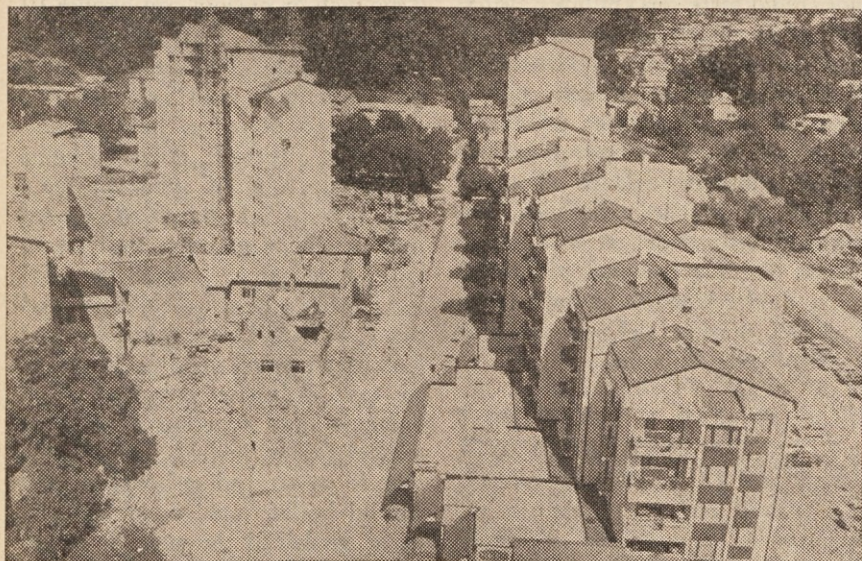
ZANIMIVOSTI OD TU IN TAM

Že dolga leta smo navajeni, da v boju za večjo proizvodnjo živil oziroma hrane obdelovalne površine gnojimo v čedalje večji meri tudi z umetnimi gnojili. Kljub vsem prizadevanjem pa nam doslej ni uspelo zagotoviti potrebnih količin umetnih gnojil. Dr. Franček Pajenk, strokovni delavec SOZD Emona v Ljubljani, pa je v zadnjih letih našel rešitev, po kateri se prah lignita veže z amoniakom in se koristno uporablja kot gnojilo. S tem se je ukvarjal že pred leti v Titovem Velenu, vendar je z delom nadaljeval vsa nadaljnja leta. Prevelike količine umetnih gnojil imajo namreč tudi negativne učinke, zato je prišel na idejo, da bi prah lignita vezali z amoniakom in to zrnato zmes koristili kot nove vrste gnojila. Praktične preizkušnje so dale zelo dobre rezultate. Za inovacijo v Sloveniji ni našel razumevanja, zato je ponudil svojo rešitev drugim poslovnim partnerjem v Jugoslaviji. Poizkusi širom Jugoslavije so potrdili, da je nova vrsta gnojila na dobri poti k množični uporabi. Lignit ima organ-

ske snovi, ki so zelo podobne humusu, regulatorju zemlje. Cilj avtorjevega patenta pa je, da prepreči hitro pronicanje vode v zemljo, s tem pa tudi hitro izpiranje umetnega gnojila. Ta proces je upočasnili s svojim gnojilom »humofertilom«. Učinek tega gnojila je večji za okoli 60 % od učinka klasičnih gnojil. S humofertilom in s 50 % manjšo ko-

ličino gnojil se dosežejo enaki ali še boljši rezultati. Dr. Pajenk je izjavil, da proučuje sedaj koriščenje jalovine pri pripravljanju materiala, ki bo vezal nase do 80 % vode. Ta rešitev pa bi imela velik pomen ne samo pri nas, pač pa tudi predvsem v Afriki pa tudi na Bližnjem in Srednjem Vzhodu, kjer so nepregledne ravnine peska. (tl)

Na Leninovem trgu in ob Ulici Sallaumines v Trbovljah že dalj časa potekajo intenzivna dela pri gradnji stanovanj. Zaradi priprave nadaljnega gradbišča so v avgustu t.l. porušili dve zgradbi t.j. bivšo »Vilo Barbaro« in bivšo »Zemljanovo hišo«. Pogled iz stanovanjske stolpnice pri Dimniku na že zgrajene objekte.

Foto: A. Bregant

V nekaj vrstah

V HRASTNIKU SO IZPOLNILI PROGRAM PO REFERENDUMU

V Hrastniku so pred leti na referendumu sprejemali program raznih del, ki so jih financirali iz prispevka občanov. Pred nedavnim. so ugotavljali, da bodo program izpeljali pred rokom. Predčasno so namreč zgradili vzgojno-varstveni zavod, dokončujejo pa tudi zadnji odsek ceste, ki sodi v program. Vse ostale ceste, ki so bile v programu, pa so že modernizirali. Nov vzgojno-varstveni zavod stoji na Logu in so ga zgradili že marca letos. V njem pa je prostora za 152 otrok. V dveh oddelkih so tudi dojenčki. V Hra-

stniku imajo zdaj tolikšne zmogljivosti v vzgojnovarstvenih ustanovah, da bodo zadoščale za nekaj let. Stroški za gradnjo so znašali namesto 18,1 skoraj 36 milijonov din. Hrastničani so predvidevali, da bodo v okviru programa v času od 1. 1. 1979 do 31. 1. 1984 z 1,5 % samoprispevkom iz osebnih dohodkov zbrali 36,3 milijona din za izvedbo programa. Dejansko pa bodo po zdajšnjih ocenah zbrali okoli 63 milijonov din, to pa bo dovolj, da bodo s temi sredstvi pokrili vse stroške programa referenduma, pa tudi še nekatere bančne in druge kredite.

ŠOLO NA KALU SO PREUREDILI

Bivšo osnovno šolo na Kalu nad Hrastnikom so v letošnjih počitniških mesecih preuredili za potrebe šole v naravi. Izobraževalna skupnost Hrastnik je temu namenila 982.306 din, dejanski stroški pa so znašali 1.390.826 din, kar je precej več od predračunske vrednosti. Potrebna je bila intervencija občinske skupščine, da so z deli pravočasno končali in da so dobili dodatna sredstva.

ZAČELO SE JE NOVO ŠOLSKO LETO

1. septembra se je pričelo novo šolsko leto. V trboveljsko osnovno šolo (pedagoška enota Alojza Hohlkrauta, Tonče Čeč, Ivana Cankarja in šola na Dobovcu) se je vpisalo 251 novih učencev-prvčkov. V Zagorju je prvčkov 98, v Kisovcu 47, v Senožetih 10, v Hrastniku pa v treh oddelkih 88 ter na Dolu v dveh oddelkih 38.

TOZD Operativa Trbovlje Zasavje je pravočasno končala adaptacijska dela v zgradbi Gimnazija — Ekonomska šola. Uredili so sanitarije in preuredili še nekatere druge prostore, tako da se je usmerjeno izobraževanje lahko pričelo s 1. septembrom. Za adaptacijska dela so porabili 7,5 milijona din. Od tega je bilo 80 % sredstev iz občinskega samoprispevka. Z deli bodo nadaljevali po investicijskem programu za zgraditev novega krila šolskega centra pri obstoječem gimnazijskem poslopju. V ta namen so porušili staro telovadnico in pripravljajo gradbeno jamo za nadaljnje delo.

S številnimi tečaji in seminarji ter večernimi šolami pa je pričela tudi Revirska delavska univerza, ki deluje v okviru šolskega centra. Do 5. septembra t.l. pa je vpisovala glasbena šola Trbovlje učence za pouk številnih instrumentov.

KOPALNA SEZONA JE KONČANA

Koncem avgusta t.l. se je končala letošnja kopalna sezona v večini zasavskih bazenov. Le bazen na Izlahkah je ostal še nekaj časa odprt

in pa seveda pokriti bazeni v Trbovljah in Hrastniku. Vreme je bilo letos kopalcem razmeroma naklonjeno. Najpogosteje so se namakali otroci, manjkalo pa tudi ni odraslih. Dobro vzdušje na kopališču so morili nekateri posamezniki, pa tudi skupine bodisi s pretiranimi igrami ali kako drugače.

STANOVANJSKO POSLOVNI OBJEKT NA DOLU KONČAN

Stanovanjsko poslovni objekt v centru Dola pri Hrastniku bo kmalu v celoti končan. Prvi del tega bloka je bil zgrajen že pred dvema letoma, sedaj pa so dokončali drugi del. V spodnjih prostorih bodo imeli svoje prostore banka, pošta, zobna ambulanta z laboratorijem, v zgornjih nadstropjih pa so zgrajena stanovanja.

DAN SAMOUPRAVLJALCEV V STT

V soboto, 4. septembra je 1800-članski kolektiv Strojne tovarne Trbovlje proslavil svoj tradicionalni praznik — dan samoupravljalcev. Proslavili so ga v domu pod Kumom oziroma kot običajno pravimo v Lontovžu pri svojem počitniškem

domu. Slavnosti govor je imel predsednik delavskega sveta Stane Planinc, igrala je pihalna godba iz Sevnice, potem pa so se zvrstile številne športne tekme. Okoli 800 udeležencev je prijetno preživelo dan ob izredno lepem vremenu.

V CEMENTARNI SO SE VRSTILE TEŽAVE

Potem ko so odpravili okvaro zaradi reduktorja pri mlinu, je 3. septembra zgorel elektromotor. Na pomoč so jim priskočili cementarji iz Skopja, vendar je tudi njihov pregorel, takoj ko so ga priključili v obratovanje. To težavo pa so pomagali odpraviti delavci Tovarne celuloze in papirja iz Krškega. Posojeni elektromotor ustrezne zmogljivosti jim bo pomagal prebroditi krizo, dokler januarja ne bodo uspeli dobiti novega elektromotorja iz tovarne Sever Subotica.

POŽAR V PROSTORIH STANOVANJSKE SKUPNOSTI

V noči med 27. in 28. avgustom t.l. je izbruhnil požar v prostorih samoupravne stanovanjske interesne skupnosti v Trbovljah na Ulici 1. junija 36. Požar so opazili bližnji stanovalci in alarmirali gasilce. Povzročena je bila precejšnja škoda.

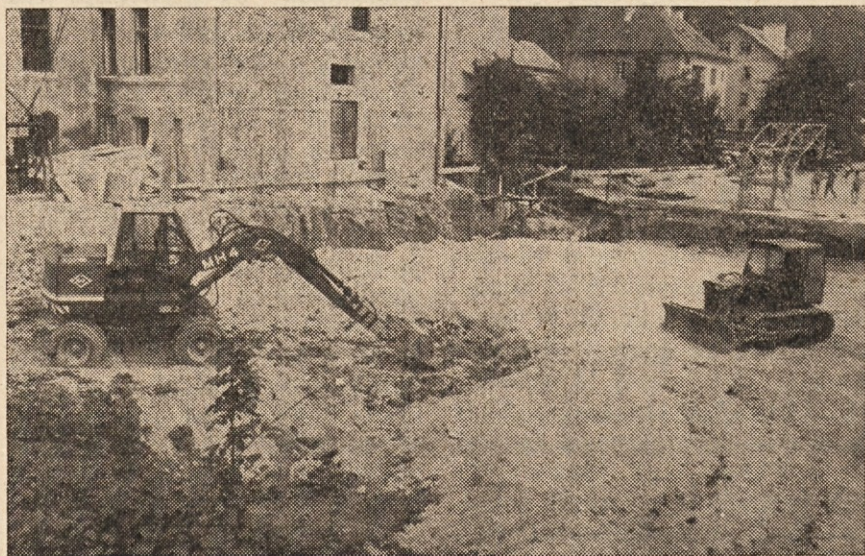
Sprva so jo ocenili na okoli 10 milijonov din. Zavoljo tega so se odločili, da bo del njihovih služb začasno v prostorih na Trgu revolucije 28.

10. JUBILEJNI ZASAVSKI SEJEM KONČAN

V času od 11. do 20. septembra t.l. je potekal v Delavskem domu v Trbovljah in njegovi ožji okolici 10. zasavski sejem. Tudi tokrat ga je pripravila ABC Pomurka — Trgovsko podjetje 1. junij Trbovlje. Razstavljali so pohištvo, belo tehniko, akustične aparate, talne obloge, konfekcijo, obutev, gradbeni material, posodo itd. Razstavljeni predmeti so bili v glavnem tudi naprodaj. Organizator je nudil potrošniške kredite v okviru določenih predpisov, ki so bili letos nekoliko strožji oziroma manj ugodni. Nudili pa so tudi določene popuste. Vsak večer je igral narodno zabavni ansambel Jantar Svobode Dobrna. Nastopali pa so tudi trboveljski kulturniki bodisi zunaj na ploščadi ali pa v gledališki dvorani. V soboto 18. septembra je bila tudi modna revija, na kateri je sodeloval znani humorist Šraufciger in zabavni ansambel. Revija je bila dvakrat.

ZVEZA KOMUNISTOV O AKTUALNIH PROBLEMIH

Medobčinski svet ZKS revirskih občin je 9. septembra v popoldanskih urah kritično razpravljal o gospodarjenju organizacij združenega dela v Revirjih. Pri poročilu in v razpravi so med drugim obravnavali tudi gospodarjenje v TOZD in DS našega kombinata. V razpravi je bil podan poseben poudarek temu, da je treba več delati, več proizvajati, več izvažati, bolje delati, izogibati se slabim izdelkom in storitvam, varčevati, manj izostajati z dela itd. Ob vsej gmadi dobrih rezultatov je seveda tudi mnogo slabosti, zato je treba napovedati boj za odpravo le-teh. Posebej poudarjeno je bilo da je treba od besed k dejanjem in se boriti za drugačen, boljši odnos do dela, pri čemer moramo tudi svoje lastno delo kritično oceniti.

SGD Beton — TOZD Operativa Zasavje Trbovlje je pred tedni pričela z adaptacijskimi deli poslopja šolskega centra, v katerem so prostori dosejanje gimnazije in ekonomske šole. Preuredili so predvsem sanitarije. V tem času so tudi porušili obstoječo telovadnico in pripravili gradbeno jamo za zazidavo drugega krila šole.

Foto: A. Bregant

USTANOVLJENA JE ZVEZA ORGANIZACIJ ZA TEHNIČNO KULTURO TRBOVLJE

Dne 16. 9. t.l. popoldan je potekala v sejni dvorani doma družbenopolitičnih organizacij v Trbovljah ustanovna konferenca zveze organizacij za tehnično kulturo Trbovlje. Pripravil jo je iniciativni odbor, ki ga vodi predsednik Miro Pirnar. Na konferenci so izvolili organe ustanovne konference, nato pa so razpravljali o pomenu tehnične kulture in nujnosti ustanovitve zveze tudi v Trbovljah. Sprejeli so pravila in izvolili organe, sprejemali pa so tudi samoupravni sporazum o ustanavljanju in združevanju v zvezo organizacij za tehnično kulturo Slovenije ter sprejeli program dela za obdobje 1982—1985. Na ustanovno konferenco so povabili zainteresirane interesne skupnosti, predstavnike občine in gospodarske zbornice ter organizacije združenega dela, šolski center, predstavnike družbenopolitičnih organizacij idr.

AKTIVNOST KRAJEVNE SKUPNOSTI CENTER

Krajevna skupnost Center v Trbovljah ima v svojem srednjeročnem programu zajetih vrsto del, ki jih je deloma že izvedla, deloma pa jih še bo. Med njimi je tudi predvidena akcija za obnovo sprehajalne steze na Ostri vrh (Špicberg). Sprehajalna pot iz Trbovelj mimo takratne vodenške šole in otroškega vrtca je bila že pred vojnim časom, vendar je bila kasneje opuščena, ker je ni nihče vzdrževal. To sprehajalno pot pa nameravajo obnoviti, saj je dana možnost čim hitrejšega dostopa do najbližjega hriba iz samega centra Trbovelj. Za občane in krajanje je to precej pomembno za rekreacijo.

PROBLEMATIKA DRUŽBENE PREHRANE V HRASTNIKU

O problematiki družbene prehrane v Hrastniku je bilo že precej govorjenega in pisanega. Znano je, da je bil pred dvema letoma zgrajen nov obrat družbene prehrane na Logu. Investitor je bil Mercator

TOZD Jelka iz Hrastnika. Po sklenjenem dogovoru naj bi novozgrajeni obrat dajal prehrano učencem in delavcem hrastniških OZD in šol. Iz tega razloga je bila ukinjena tudi rudniška menza v Hrastniku. Prehranjevati so se začeli v obratu med drugim tudi naši sodelavci s področja Hrastnika, vendar so nastopile hude težave pri poslovanju. Zato je občinska skupščina Hrastnik imenovala začasni kolektivni poslovodni organ, katerega vodi Viktor Ramšak. Pripravili so več možnosti za rešitev tega težkega stanja. Ugotovili so, da bo možno ta obrat spraviti na zeleno vejo le s skupnimi močmi. Obrat bo ostal kot poslovna enota v TOZD Jelka, poleg tega pa bodo razmejili in proučili visoke obveznosti. Marsikaj bo treba še storiti pri omejevanju stroškov.

ENOTNA EVIDENCA SOCIALNO-VARSTVENIH POMOČI

Skupščina skupnosti socialnega varstva Slovenije je sprejela dogovor za uvajanje enotne evidence socialno varstvenih pomoči v vseh občinah. Toko je tudi revirski center za socialno delo — Enota Trbovlje pristopil k izdelavi enotne skupne evidence prejemnikov socialno varstvenih pomoči na področju Trbovelj. V okviru te evidence bodo naredili enoten pregled nad družinami, ki prejemajo kakršno koli družbeno pomoč ali pa so zanjo prosili, ter tudi nad njihovim dejanskim materialnim položajem in socialnimi razmerami. Obeta se kakovostnejše delo tudi na tem področju.

GIP BETON ZASAVJE SPREMENIL FIRMO

Pred nedavnim so se delavci obeh gradbenih kolektivov GIP Beton - Zasavje, Zagorje in Splošnega gradbenega podjetja Hrastnik iz Hrastnika na referendumu odločili za združitev v eno delovno organizacijo. Referendum je v celoti uspel. Hkrati z združitvijo pa so se odločili tudi o spremembi svoje firme. Odslej se glasi Splošna gradbena dejavnost Beton, Zagorje ob Savi, skrajšano SGD Beton. Uvedli so tudi kolektivno vodenje delovne organizacije.

IZOBRAŽEVANJE DELEGATOV

Socialistična zveza in klub samoupravljalcev Trbovlje sta skupno z revirsko delavsko univerzo pripravila program družbeno-političnega usposabljanja delegatov. V izobraževalno akcijo so vključeni delegati, ki so bili izvoljeni v razne interesne skupnosti, zbornice in svete na zadnjih volitvah. Pripravili so šest seminarjev, prvi od teh se je pričel že 18. septembra, zadnji šesti, pa se bo pričel 8. novembra. Izobraževanje bo potekalo ob sobotah popoldan.

DELAJSKI DOM TRBOVLJE ODLIKOVAN

29. novembra 1981 je poteklo 25 let, odkar je bil zgrajen in predan javnosti ▼ uporabo nov Delavski dom v Trbovljah. Kot vemo, ga je takrat odprl Miha Marinko, sedaj član sveta federacije in častni član našega kolektiva. Na predlog kulturne skupnosti Trbovlje je predsedstvo SFRJ odlikovalo zavod Delavski dom z državnim odlikovanjem red zaslug za narod s srebrno zvezdo. To visoko odlikovanje je ob ustrezni obrazložitvi izročil Delavskemu domu Ivan Maleš, predsednik občinske konference SZDL Trbovlje.

Delavski dom Trbovlje je prejel takšno priznanje za zasluge pri organiziranju družbenega in kulturno-umetniškega življenja, kakor tudi za prispevek k širjenju kulture in prosvete v Trbovljah in Revirjih.

Odlikovanje je bilo izročeno v nedeljo, 12. septembra 1982 ob 19. uri pred pričetkom programa »Razpejani Valandovčani« iz pobratene makedonske občine Valandovo.

ODSLEJ ZASAVSKI SREDNJEŠOLSKI CENTER

Skupščina občine Trbovlje je na seji zbora združenega dela dne 7. 9. 1982 s posebnim sklepom dala soglasje k samoupravnemu sporazumu o združitvi v zasavski srednješolski center Trbovlje. Tako se odslej imenuje šolski center Trbovlje. Hkrati so dali soglasje k statutu ZSC TOZD Srednja šola naravoslovno-matematične in ekonomske smeri v Trbovljah (tako se odslej imenuje dosedanja gimnazija in ekonomska

šola Trbovlje) in k statutu ZSC TOZD Srednja šola strojno-kovinarske usmeritve Trbovlje.

Dosedanja TOZD Gimnazija — Ekonomska šola se je torej preimenovala v TOZD Srednja šola naravoslovno-matematične in ekonomske usmeritve Trbovlje, ki bo izvajala v ekonomski usmeritvi program poslovnno finančne dejavnosti, v naravoslovno-matematični usmeritvi pa program naravoslovno-matematične tehnologije. Šola bo izobraževala ob delu in iz dela za poklic omenjenih poklicev v skladu s potrebami združenega dela in posebne izobraževalne skupnosti.

Dano pa je bilo tudi soglasje k združitvi tehniško elektrostrojne šole z izobraževalnim centrom STT v novo TOZD Srednja šola strojno kovinarske usmeritve Trbovlje. V tej TOZD se bodo izobraževali učenci za programe: obdelava kovin in upravljanje strojev, kovinarstvo in strojništvo in obratni strojni tehnik. Tudi ta šola bo organizirala izobraževanje ob delu in iz dela ter funkcionalno usposabljalna že zaposlene delavce v skladu s potrebami združenega dela. Občina Trbovlje je ustanoviteljske pravice do TESS Trbovlje prenesla na novo TOZD Kovinarsko strojne usmeritve. (tl)

Problematika izvajanja del na komunalnih objektih

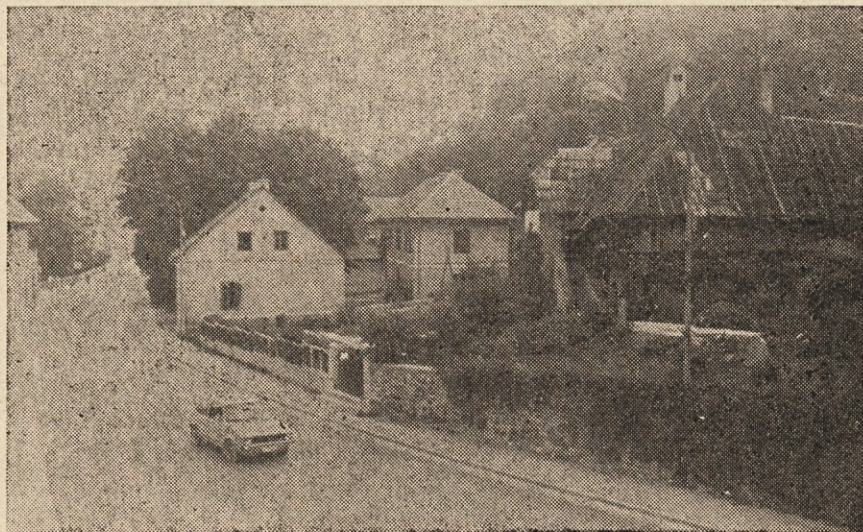
Izvršni svet občine Trbovlje je pred nedavnim seznanil delegate vseh treh zborov z informacijo o problematiki investicijskega urejanja komunalne infrastrukture. V ta okvir spada druga faza gradnje vodovoda Šklendrovec, pričetek del pri urejanju drugega dela po-

kopališča in dograditev prvega dela vzporedne ceste.

V srednjeročnem načrtu gradnje komunalnih objektov v obdobju 1981-1985 je predvidena zgraditev druge faze pokopališča oziroma celotnega pokopališkega kompleksa v Gaberskem v Trbovljah. Prva fa-

za gradnje pokopališča je bila končana koncem leta 1973, druga faza pa leži vzhodno od sedanjega pokopališča in obsega okoli 2,3 ha zemljišča za okoli 2.000 grobnih parcel. Tudi ta objekt bo zgrajen v terasasti izvedbi in enakih dostopnih poteh, kakor je to urejeno na sedanjem pokopališču v Gaberskem. Urejena bo tudi povezava med prvo in drugo fazo pokopališča preko hroudourniške grape z dostopno cesto. Vrednost investicijske naložbe znaša 46.720.517,00 din. Za gradnjo pokopaliških polj druge faze je pridobljena vsa izvedbena tehniška dokumentacija, opravljeno zbiranje ponudb in oddajanje del izvajalcu. Predračunska vrednost gradbenih del znaša 25.880.418,50 din. S pripravljalnimi deli so pričeli 5. septembra 1982, s tem da bodo dela končali v juliju 1983. Hkrati s tem pa poteka tudi priprava za gradnjo žarnih grobov na prostoru sedanjega pokopališča takoj nad žalami, na levi strani. Ureditev bo terasasta s podpornimi zidovi, pri čemer bo pridobljen prostor za pripravo grobnih parcel za zemeljski žarni prekop in pokop v kaseto na zidu. Predvideno je, da bi tu pripravili 460 parcel za zemeljski žarni pokop in pokop v kaseto na zidu. Z deli naj bi pričeli že letos oktobra, končali pa oktobra prihodnjega leta. Izvršni svet je gradnjo druge faze pokopališča opredelil kot prednostno investicijo, ki mora biti končana do konca julija 1983. S tem v zvezi je sprejel tudi konkretne zadolžitve za skupne strokovne službe stanovanjske, komunalne in stavbno zemljiške skupnosti ter IBT TOZD Projektiva, tako da bodo vsa dela potekala po sprejetem načrtu.

Vzporedna cesta Trg revolucije — Leninov trg je v gradnji že nekaj časa. Z graditvijo te vzporedne ceste naj bi dosegli dva cilja, t. j. razbremenitev regionalne ceste skozi Trbovlje kot edine prometnice ter zagotovitev trase primarnih komunalnih vodov — vodovoda, kanalizacije, vročevoda ter PTT

Na desni strani fotografije je najstarejša hiša v Trbovljah t.i. bivši lovski gradič Celjskih grofov. Zgradba je v precej slabem stanju. Za obnovo je bil imenovan poseben odbor, ki pripravlja načrte, material in sredstva za pričetek obnavljanja. Če tega ne bomo storili v najkrajšem času, bomo izgubili še ta dragoceni spomeniško varstveni in zaščiteni objekt.

kabelske kanalizacije. Gradnja ceste poteka v treh odsekih. Prvi odsek od križišča na Trgu revolucije do križišča na Njivi v razdalji 320 m, drugi odsek poteka od križišča na Njivi do križišča na Leninovem trgu v razdalji 660 m. in tretji odsek od križišča na Leninovem trgu do križišča pri občini v razdalji 420 m. Graditev vzporedne ceste je omogočila hkratna regulacija potočka Trboveljščica, kar investira območna vodna skupnost Ljubljana — Sava. Gradnja ceste na omenjenem področju je bila zamudna, saj je bilo treba premostiti številne težave tako pri prelaganju kanalov, instalacij itd. Zgrajena sta bila dva mostova za priključitev na Partizansko cesto in enosmerno cesto v Novi dom. K temu pa sodi tudi pokritje potočka v dolžini 180 m na prvem odseku gradnje. Hkrati pa seveda urejajo tudi druga dela v širšem pasu ceste, npr., dovozno cesto in parkirišče pri Delavskem domu, ureditev prostora med bivšo klavnico in priključkom na Partizansko cesto, kjer bo prostor namenjen za tržnico in parkirišče. Vrednost pogodbениh del, t. j. na prvem cestnem odseku, znaša 36.435.543 din.

Na drugem odseku ceste od Njive do križišča na Leninovem trgu (pri Kamnikarju) pa je bil zgrajen nov most na Njivi. Zgrajena je bila območna kanalizacija vodovoda in vročevoda, položene vodovodne cevi profila 350 in 225 mm, povezani oskrbovalni cevovodi, položen je bil vročevodni priključek na Trgu svobode, izvedena kabelska PTT in električna kanalizacija, urejeno parkirišče na Trgu svobode 30, urejene so bile dovozne ceste in zelenice na Trgu svobode in opravljena manjša ureditvena dela, ki so v neposredni zvezi z gradnjo ceste. Nadalje so bila razširjena mostna krila preko potočka, predstavljeni so bili in prevezani oskrbovalni vodovodi za Leninov trg. Povezane in položene so bile razne napeljave za cestno razsvetljavo. projektirajo pa tudi ureditveni

načrt cestne povezave od Kamnikarja do križišča Dimnik pa tudi za semaforizacijo križišča ter izvedbo kabelskih kanalizacij. Dela naj bi bila končana na tem odseku v oktobru, edino izvedba križišča na Leninovem trgu pa v tem času ne bo končana zaradi težav pri urejanju zemljiško-lastniških zadev. Vrednost del na tem odseku znaša 18.500.000 din, za kar so finančna sredstva zagotovljena.

Tretji odsek od križišča Leninov trg do križišča pri občini je delno izveden in položen kanalizacijski kolektor, oskrbovalni vod s prečkanjem, izveden je tudi dovodni vodovod in primarni vročevod ter vročevod za toplotno postajo v kopališču. Izvedena je predstavitev kanalizacijskega kolektorja. Ko bodo pristopili k dokončni izdelavi ceste na tem odseku, bodo v bodoče urejali še PTT kabelsko kanalizacijo in razsvetljavo. Ceste na tem odseku ni bilo mogoče nadalje graditi zaradi nerešenih zemljiško knjižnih in pravnih zadev z lastnikom zemljišč Kamnikarjem in Hauckom. Izvajalci del smatrajo, da bi ne bilo smotno letos pristopiti k gradnji tega cestnega odseka, četudi bi bile rešene premoženjsko-pravne zadeve, ker bi delo pozimi terjalo dodatne stroške. Vrednost že izvedenih del na tem odseku znaša 9.250.000 din. Predvideno je, da bo cesta od Trga revolucije pa do križišča Leninov trg oziroma do Dimnika izročena prometu v novembru letos.

Čeravno smo pred leti končali prvo fazo izgradnje vodovoda Šklendrovec, pa je še vedno čutiti precejšnje pomanjkanje pitne vode v Trbovljah. Z občino Zagorje ob Savi je bil dogovorjen zajem vodnih virov v dolini Šklendrovca. Izdelan je bil investicijski program, ki je upošteval redne vodne vire s tega področja. Po tem programu in njegovi izvedbi naj bi do leta 2000 bile zagotovljene potrebne količine pitne vode za občane Trbovelj. V letu 1973 so pristopili k izvedbi prve faze zaje-

ma vodnih virov na osmih področjih, s tem da bi zajeli 25 l/s vode, dejansko pa je bilo zajetih le okoli 20 l/s. V letu 1977 pa so pričeli s pripravi za izvedbo druge faze zajetih vodnih virov s projektiranjem izdatnosti 37,3 l/s, tu pa se je zataknilo. Predstavniki krajevne skupnosti Podkum in občine Zagorje ob Savi so imeli vrsto pridržkov k zajemanju posameznih virov, zato je bilo od leta 1977 dalje mnogo razgovorov, da bi uskladili potrebe in želje ene in druge strani. V te obravnave in dogovarjanja so bile vključene poleg republiških upravnih organov tudi druge republiške institucije. Lokacijsko dovoljenje je bilo izdano 19. decembra 1980. Tako k izdanemu lokacijskemu dovoljenju, kakor tudi o izvedbeni tehnični dokumentaciji ni bilo pripomb. Ko pa so pričeli pripravljati začetek del, pa je bila komisija za popis obstoječega stanja na zemljiščih bodoče gradnje onemogočena. Lastnika zemljišč sta namerč kategorično zavrnila vsakršen dogovor ter izjavila, da ne dovoljuje nobenih posegov na njihovih zemljiščih in da ne privoľita v odvzem vode po danih soglasjih. To so ugotovili 21. 4. 1982. Vnovič je stekla serija razgovorov med predstavniki izvršnih svetov občine Trbovlje in občine Zagorje ter občani krajevne skupnosti Podkum in investitorjem. Doslej se niso uspeli dogovoriti o možnosti pričetka del.

Krajevna skupnost Podkum pa je julija letos predložila v obravnavo nov predlog pogodbe, po katerem naj bi se zmanjšalo število izvirov k zajetju in s tem tudi izdatnost vodnih virov. Razširila je obveznost investitorja in postavila še druge pogoje. Že odstop od prvotno načrtovanega odjema 37,3 l/s na dogovorjen in usklajen odjem 25,5 l/s predstavlja dnevno 1000 kubikov manjši dotok pitne vode v Trbovljah. Zato je vsako nadaljnje zmanjševanje nemogoče in so pogoji predlagane pogodbe nesprejemljivi. Upoštevati moramo, da je celotna izgradnja vo-

dovodnega omrežja v Trbovljah v letih 1973 do 1982 ter zgrajeni dovodni cevovod iz Škledrovca, dimenzioniran na končni odjem, enako tudi vse načrtovane nadaljnje investicijske naložbe v vodovodno omrežje, ki izhajajo iz generalne rešitve oskrbovanja s pitno vodo Trbovelj. Zato pomeni vsak večji izpad ali odmik motnjo v dobavah pitne vode. Izvršni svet občine Trbovlje je sklenil, da vnovič stopi v stik z izvršnim svetom občine Zagorje ter svetom krajevne skupnosti Podkum. Treba je dokončno in odkrito razčistiti vse zapreke v zvezi z zajetjem vode v Škledrovcu. Gre za nekaj najosnovnejšega v našem življenju — za vodo!

Gornjo informacijo smo povzeli iz delegatskega poročevalca občine Trbovlje štev. 7. z dne 28. 8. 1982 z namenom, da na kratko seznanimo člane kolektiva in bralce našega glasila s področja Trbovelj o tej izredno pereči problematiki.

Izposojeni trenutki resnice

Ljubezen ima dve spremljevalki — dobroto in potrpežljivost.

Dante

Če daš sinku lahko samo eno darilo, mu daj navdušenje.

Bruce Barton

Ali poznate najzaneslivejšo vrednoto, s katero lahko pahnete svojega otroka v nesrečo? Dovolite mu, da bo počel vse, kar se mu bo zaboljelo.

Rousseau

Cilj vzgoje je v tem, da telesu in duši da vso lepoto in popolnost, ki jo mora imeti.

Platon

Počasi si izbiraj prijatelja, menjaj ga še počasneje.

Franklin

Prijatelj je tisti, ki vedno občuti, kdaj nam je potreben.

Renard

Samo šibki se ne upajo biti pravični.

Tagore

Kdor išče resnico, jo mora znati prenesti.

Kitajski pregovor

Vsaka napaka se nam zdi neprijetno bedasta, kadar jo zagrešijo drugi.

Georg Lichtenberg

Ženska se smeje, kadar more, a joče, kadar hoče.

J. Baiff

Jed, pijača, spanje, ljubezen — vse bodi umerjeno.

Hipokrat

Zdajšnji mladi ljudje pozabljajo, da tudi njih v prihodnosti čaka starost

Waugh

Brezdelje bolj uničuje človeka kot delo. Zdi se, da človek izgubi mnogo življenjske sile, če nima nobene cilja.

J. Steinbeck

Z A H V A L A

ob boleči izgubi dragega moža in očeta

ZDENKA PADERJA

se iskreno zahvaljujeva:

OOZS RESD Hrastnik,
delavcem TOZD RESD Hrastnik in
delavcem SOZD REK EK,

ki so nama bili blizu v teh težkih trenutkih in darovali vence in cvetje, ga pospremili na zadnji poti, nama pa izrekli pismena in ustna sožalja ter nudili materialno pomoč.

Vsem in vsakemu posebej še enkrat iskrena hvala.

Žalujoči žena in hčerka

KRVODAJALSTVO

V času od 6. 8. do 27. 8. 1982 so darovali kri naslednji darovalci iz vrst članov kolektiva SOZD REK EK:

6. avgusta 1982

TOZD in DS s področja Trbovelj

Hauptman Vlado

TOZD in DS s področja Zagorja

Gajser Franc, Grobelšek Ludvik

13. avgusta 1982

TOZD in DS s področja Trbovelj

Bendra Anton, Blaznik Darko, Bobonja Tugomir, Černivec Štefan, Jambrovič Mladen, Jenežič Rudi, Klančar Boris, Mlinar Sandi, Ramšak Ivan Šmergut Jože, Smode Drago, Smrekar Alojz, Šmergut Niko, Tomaič Žarko, Tominšek Anton, Toplak Daniel, Grivec Karel.

TOZD in DS s področja Hrastrnika

Grahek Iztok, Gračnar Vinko, Kladnik Rudolf, Mrak Vladimir, Ritonja Ivan, Savkovič Rado.

TOZD in DS s področja Zagorja

20. avgust 1982

TOZD in DS s področja Trbovelj

Ajdišek Tine, Beširovič Ibro, Cerar David, Černivec Milan,

Dolinšek Drago, Frajle Jože, Gorenc Franc, Herle Stane, Ilič Ilija, Klančar Rajko, Klempič Abdulah, Kolar Albert, Kos Vladimir, Kreže Stojan, Lenart Martin, Lučič — Kičič Marko, Mavrič Marjan, Mladenovič Stanko, Narberger Franc, Rajbar Radoš, Rebselj Martin, Sulejmanović Rašid, Šoba Slavko, Štok Željko, Šuntajs Bojan, Vuković Milislav, Žibert Mihael.

TOZD in DS s področja Zagorja

Herle Franc in Pavlič Branko.

27. avgusta 1982

TOZD in DS s področja Trbovelj

Vodenik Stane, Zagorc Valter, Klenovšek Ivan, Plahuta Jože, Paspalj Ljubomir, Hanžič Slavko, Murko Ivan, Kušter Ivan, Tancer Drago, Naraglav Alojz, Gros Branko, Gorišek Bojan, Oberčkal Kamilo, Gostečnik Ervin, Medič Raif, Lesar Srečko Murko Milan, Strgaršek Bojan, Blatnik Edvard.

TOZD in DS s področja Zagorja

Čokl Jože, Marinovič Ivan, Žibert Marjan.

Tovariši, darovalci krvi, HVALA VAM!

Majda Jurše

60 let nogometa

V času od 8. do 18. septembra je nogometni klub Rudar, Trbovlje, organiziral športni program v počastitev 60-letnice nogometa v Trbovljah. V načrtu so imeli srečanje vseh nogometnih klubov v Jugoslaviji, ki nosijo ime Rudar — Kakanj,

Labin, Titovo Velenje in Trbovlje, vendar je to srečanje odpadlo deloma zaradi zasedenih terminov gostujočih ekip, deloma pa zaradi pomanjkanja denarja.

V sredo, 8. septembra 1982 ob 16. uri je bila v okviru sprejetega

programa nogometna tekma med mladinskima kluboma NK Rudar in NK Olimpija, 11. septembra ob 8. uri je bil nogometni turnir pionirskih ekip Litije, Zagorja ob Savi, Hrastnika, Šmartna ob Paki in Trbovelj,

— ob 14. uri nastop srednješolskega kulturnega društva z venčkom narodnih plesov,

— ob 15. uri prijateljska nogometna tekma veteranov NK Rudar in NK Kladivar Celje,

— ob 18. uri je bila slavnostna skupščina in tovariško srečanje prijateljev športa v kavarni hotela Rudar. Govoril je predsednik NK Rudar, Vili Treven.

V nedeljo, 12. septembra 1982 ob 16. uri je bila prvenstvena tekma SNL Rudar in Primorje Ajdovščina. V sredo, 15. 9. 1982 ob 16. uri pa prijateljsko srečanje NK Rudar : NK Olimpija, ob 16. uri turnir veteranov v kegljanju. V soboto, 18. 9. 1982 ob 8. uri je bil turnir pionirjev in veteranov na tenis igrišču in prvenstveno rokometno srečanje med RK Rudar in RK Sevnica.

Jubilantu naše najboljše želje in čestitke!

**Gimnastično
srečanje Trbovlje —
Dunaj**

V soboto, 2. oktobra bo ob 14. uri v telovadnici osnovne šole Trbovlje — pedagoška enota Ivana Cankarja, na Trgu Franca Fakina, tradicionalno gimnastično srečanje telovadcev Trbovlje — Dunaj (Avstrija). V mnogoboju bosta nastopili šestčlanska moška vrsta pod vodstvom Ivana Glavača in šestčlanska ženska vrsta pod vodstvom Hede Bevc. Celotno srečanje bo vodil dr. Marjan Drobež ob pomoči in sodelovanju tovariša Senice. Organizator srečanja je TVD Partizan Trbovlje.

Športniki so bili zadovoljni

RUTOR

11. sptembra letos so potekale XXVI. letne športne igre delavcev SOZD Elektrogospodarstva Slovenije v Kranju. Udeležilo se jih je trideset športnikov iz DO ZPT in nič manj iz DO TET.

Zadovoljni z organizacijo iger so se športniki vračali s štirimi osvojenimi prvimi mesti in dvema drugima. Iz DO ZPT so osvojili prvo mesto v kegljanju in streljanju ter drugo mesto v malem nogometu. Manj sreče so imeli pri šahu, kjer so zasedli 10. mesto in ribolovu, kjer so pristali na 13. mestu.

Športniki DO TET so osvojili prvo mesto v šahu in namiznem tenisu, drugo mesto so si priborili ribiči. V malem nogometu so zasedli 8. mesto, kakor tudi pri kegljanju, dočim so v odbojki zasedli 9. mesto.

Za osvojena prva in druga mesta so sprejeli zlate in srebrne plakete in pripadajoče diplome.

V tekmovalstvu posameznikov so se izkazali predvsem strelci iz DO ZPT, saj je Cvetko Rajmund zasedel drugo mesto, Rešetar Franc 3. mesto in Šuštar Karlo 4. mesto.

Tekmovanje je bilo v sedmih panogah ter treh panogah družabnih iger. Nobena DO ni prijavila ekipe za ekipni tek, DO ZPT pa ni prijavila ekipe za odbojko. Pri družabnih igrah nobena DO ni prijavila ekipe za vlečenje vrvi in plezanje na drog. Prav tako nismo nikamor vključili ženske ekipe, saj bi lahko tekmovali v ekipnem teku, odbojki, kegljanju, namiznem tenisu ter pri vlečenju vrvi.

Prepričani smo, da bodo prihodnje leto ustanovili v vsaki DO vsaj po eno žensko ekipo.

Vsem delavcem — športnikom, čestitamo za dosežene rezultate!

I. O.

— Vedno imaš druge, toži žena možu, — tako si mi nezvest, da niti ne vem, če so otroci tvoji.

□ — □

— Kako pa to, da imate toliko treščic zapičenih v jeziku? vpraša zdravnik Gorenjca. — Oh, veste, doktor, žganje se mi je razlilo po tleh.

□ — □

— Natakar, prinesli mi čisto mrzlo kavo! Natakar, ki je slabe volje, pa zabrusi: — Tamle, pri drugi mizi, ima pa eden pretoplo pivo, pa si zamenjajta!

□ — □

Ženske, če hočete, da boste v centru pozornosti, se sprehajajte po dolini s kilsko vrečko kave v roki.

□ — □

— Draga, naš sinko je pa profesorjem zelo simpatičen. Kako pa ti to veš? — Sinko mi je povedal, pravi, če odgovarjajo drugi, se profesorji samo nasmehnejo, če pa on odgovarja, se pa kar valjajo od smeha!

□ — □

— Janezek, kaj bo iz tebe, ko imaš že toliko izostankov v šoli? vpraša tovarišica Janezka. — Ko odrastem, pravi Janezek, bom dober delegat.

□ — □

Trije norci so poskušali, da bi ušli iz norišnice skozi ključavnico. Prvi se zaleti, udari z glavo in pade na tla, drugemu se zgodi isto, tretji pa pogleda v ključavnico in pravi: — Sedaj mi je jasno, zakaj nista prišla skozi. Na drugi strani je vtaknjen ključ.

□ — □

Tajnica pride precej razgaljenih prsi v službo. Šef jo nekaj časa gleda, pokaže na njene prsi in vpraša: — Ali je to naprodaj? — Kje neki, je pordečila tajnica: — Potem pa nehaite delati reklamo zanje, ji pravi šef.

□ — □

Natakar vpraša starejšega moškega, ki sedi pri prazni mizi: — Oprostite, ste kaj videli staro žensko z vnučkom, sedela sta tu kot vi zdaj. — Da, odgovori, mož, — stara mama je tačas umrla, vnuček sem pa jaz.

□ — □

Vnuček navije dedeku ploščo pop muzike. Ali si kaj takega že slišal? ga vpraša ponosno. Sem, enkrat, pravi ded, in to takrat, ko sta se zaletela kamiona, eden poln praznih steklenic, drugi pa poln prašičev.

□ — □

Žena drži dieto, zato vsak večer ležem na prazen trebuh.

□ — □

Sele, ko je prisegla na svojega otroka, sem ji verjel, da je nedolžna.

Milan Kovač

Glasilo Srečno izdaja SOZD Revirski energetske kombinat Edvarda Kardelja, n. sol. o., 61420 Trbovlje Trg revolucije 12. Izhaja mesečno. Družbeni organ glasila je časopisni svet — predsednik Rudi Kreže. Glasilo ureja uredniški odbor: Jože Skrinar, Hinko Jazbec, Matjaž Cerovac, Ivan Gorobinko, Dragica Bregant, Inaž Oberžan (odgovorni urednik, Tine Lenarčič (urednik). Naklada 3400 izvodov.

Za članske kolektiva SOZD REK Edvarda Kardelja je časopis brezplačen. Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Po mnenju republiškega sekretariata za Informacije št. 421-1/74 z dne 9. 1. 1974 spada glasilo »Srečno« med proizvode iz 7. točke 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčevanju proizvodov in storitev v prometu, za katere se ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov. Tisk KTL — TOZD TIKa Trbovlje